

BRUD

Niv. 2

DISKAR-AMZER 1957

BRUD

ar Yez hag ar Vro

Kelaouenn lennegel drimizieg Emgleo Breiz

Bloavezh kenta - Niverenn 2

Diskar-Amzer 1957

Komananchou

Komanant-bloaz : 900 lur
Komanant-skoazell : 1.500 lur
An Niverenn 250 lur

Kas ar skridou, al liziri hag an arhant da :

BRUD - Revue littéraire d'Emgleo-Breiz
B. P. 17 Brest
C. C. P. 1921-04 Rennes

Ar Yez hag ar Vro

TAOLENN

◆	BRUD	BRUD etre al Lennegez hag ar Bobl.	5
◆	V. SEITE	Tristidigez	7
◆	Christian BRISSON.	Galv ar Vro	10
◆	Per HELIAS.	War Varh d'ar Maro	22
		Kanevedenn	23
		Er Stankenn dreut	25
◆ <i>DANEVELLOU YEUN AR GOW.</i>			
	×	Butun an Dilez	28
		Overenn Sant Tu-Pe-Du	34
	×	An Hoh-Gouez	43
		Burzud Intron Varia Dreguron	49
		Deñved da douza	52
		Anoiou izkiz, memez tra !	55
◆ L. LOK.			
		Pennad-Kaoz gand ar Pastor-Deñved	58
		En Hani Dilezet	60
◆ <i>DANEVELLOU YANN GORRIGAN.</i>			
		Nedeleg Yannig ar Hornandon	65
		Sivi Plougastel	67
		Tougn, ar hi koz	70
		An Aotrou Mêr ha gwreg ar Boloñjer	74
		Ar Biniouer	78

◆ <i>BREZONEG BEO AR BOBL.</i>			
×	◆	Jani GWENOLE.	81
		Gwechall e Terug: Gouel Sant Stevan	81
×	◆	R. BILIEC	84
		Kôteriad	84
	◆	M. DIVANACH.	87
		Tomazig ha Mahi	87
	◆	L. LOK.	88
		Notennoù ar Furcher	88
◆ <i>LODENN AR YAOUANKIZ.</i>			
	◆	Kampour KERLIVIO.	90
		Kamp Brezonegerien ar Helhiou	90
	◆	E. BARS.	93
		Diskar-Amzer	93
	◆	R. BILIEC	94
		Serr-Noz war ar Tornaod	94
◆ <i>EMBANNADURIOU EMGLEO BREIZ. . . . .</i>			
			95

BRUD etre al Lennegez hag ar Bobl

Stal « BRUD » e Gouelioù Braz Kerne (Gouere 1957)

Degemeret mad eo bet niverenn genta BRUD. War ar plasennou on-eus gwerzet eun niver braz a skouerennou e-pad gouelioù an hañv. Lizerou on-eus resevet da lavared deom e oam war an hent mad hag e oa bet kavet plijuz meurbed danvez BRUD da lenn. Bemdez e ya war gresk strollad ar goumananterien. A re a helpe beza eneb deom a zo chomet sioul, o hortoz, evel keynid e-kreiz o gwiad.

Komzou hegarad evelato n'int ket a-walh evidom. Eur gelaouenn evel BRUD, diazezet war EMGLEO BREIZ ha KENDALH, da lavared eo war yaouankiz oberiant Breiz, a rank boda en-dro dezi kement hini a oar pe a zesk brezoneg, tud a beb micher hag a beb stad, barreg muioh pe nebeutoh da lenn pe da skriva ar yez ma stourmom eviti. O houmanantou niveruz, o labour eo a hortozom, evid mond war-raog en eur wellaad atao.

Da renerien ha da izili ar **HELHIOU KELTIEG** hag ar **HEVREN-NOU** dreist-oll eo da genta da zond d'on harpa, dre ma hellont kaoud levezon war spered ar re yaouank. Ar zonerez, an dañsou a zo traou kaer evid an diskouarn hag an daoulagad, ha mad, ha red eo ober war o zro. Hogen war an dachenn-ze e heller lavared ez eo bet gonezet an abadenn. Deut eo bremañ ar mare da gregi gand eur stourm all, evid ar yez an taol-mañ, lezet a gostez re aliez, siwaz ! Ha perag ne deufe ket ganeom an treh war ar poent-se ivez ?

Red eo deom tizoud ar sperejou hag ar halonou, heñcha bepred hag e peb leh an dud yaouank da zeski ha da lenn brezoneg. Dièsoh eo, e gwirionez, eged deski seni ha dañsal, eged en em wiska d'ar zul gand dilhajou livet. Pouezusoh ivez, hag efedusoh evid derhel beo ene Breiz. Poan a vo da genta, gwelet e vo lod o tigelonekaad. N'eus forz ! Ar re wella a jomo, hag evelse e vo dispartiet ar grouan euz a-douez an had yah, ar re ne glaskont e traou Breiz nemed eun diverr-amzer hag ar re ez-eus enno eun tamm nerz hag eun tamm youl bennag.

Tud on-eus klevet o lavared ne oant ket barreg da gompren kalz a dra en eur gelaouenn vrezoneg, boazet ma 'z int da gaoud er seurt embannadurioù eur yez « uhel » ha pennadou « lorhuz ». Skuiz int eet o tornata ar geriadurioù ! Ra vezint dizaonet ! N'eo ket eur yez estren a gavint e BRUD, med unan veo, dirouestl, a hellint lenn gand plijadur ha gounidegez, heb beza mailh war ar yezoniezh.

Rag skler d'an oll eo pal BRUD : **FELLOUD A RA DEOM STANKA AR 'FOZ A ZO BET KLEUZET ABAOE TREGONT VLOAZ ETRE AR YEZ « LENNEGEL » HAG AN HINI KOMZET GAND AR BOBL.**

BRUD.

Tristidigez

D'ar re oll a stourm
Evid ma vevo or yez.

Eur vered am-eus gwelet,
Eur vered mud...
N'eo ket eskern tud
Eo a holo
He mein dizano.
Er he hichen nag iliz na chapel
Na kroaz ebed,
Eun avalenn kouezet gand an avel
A led 'n o hed
He memrou brein
E-mesk an drein
Hag ar geot gleb,
Er vered mud
Heb eskern tud.

Uhel a-zioh he dismantrou
Eur 'favenn a led he brankou.
Piltosou koz deliaoueg
A zav o 'fennou teo
Leun a zeo
War atredou kañvaoueg
Ar vered mud
Heb eskern tud.

Furchet am-eus ar raden glaz,
Strobet gand an drez,
Linad, spern dreineg ha geot kraz
A holo peb bez,
Beziou mud
Heb eskern tud.

N'eo ket beziou am-eus kavet,
Med eur geriadenn ziskaret,
E-kreiz mèziou Breiz,
Va zud keiz !

Mogeriou eun ti koz
Kuruset a vein glaz,
Ouz diribin ar roz,
A hoarze d'an heol laouen
'Vel ar gaerra kanaouenn
War vuzelloù eur plah.
N'eo mui tra veo,
Dismantret eo.

Evel berniou reier
Tourtet gand ar mor,
Ema mein ar hreier
Strinket a beb tu,
Koz mogeriou lor,
Pri ruz outo hoaz
Evel eskern noaz
Mastaret a wad druz.
Seurt taolenn dirazon
'wask mantruz va halon :
Taolenn eur vered mud,
Enni tamm eskern tud.

Liorz ebed mui
Tro-war-dro d'an ti.
' leh ma kane bleuniou seder
D'ar mintiniou nevez-amzer,
Strouez dre oll
A-stroll.
Peleh 'ma ar vistri
O-deus amañ gand o 'fal
Ha nerz o izili
Labouret
Ha poaniet
Ouz c'hwezenn o zal ?

Ma n'ema ket o eskern
Dindan an drez hag ar spern,
O labour a jom aze,
O 'foaniou ive,
Hag o gwad marteze.
Doue ! Pet rummad tud
O-deus amañ, divrud,
Dizehet o buhez ?
Peleh 'ma hirio
O horvou maro
O houlen truez ?
Ne oar den,
Nemed Doue hebken.

Pet bered evel honnez
A gaver dre Vreiz
Siwaz !
Mervel 'vel-se ' ra bemdez,
Dindan strouez an ankounah,
Ar vro a garom,
Ar yez a gomzom,
Int-i deh ken yah.
A dristidigez !

V. SEITE.
Lopereg, 20-8-57.

GALV ar VRO

Eur strakadenn, hag elfennoù o strinka. Drant emañ an tan o tañsal en oaled, mall gantañ brevi ar penngos-pin am-eus kavet euz kein an ti. Ken drant all e oan-me en de-mañ-vintin : digemer eur mignon da noz ar Pellgent ! Na pebez dudi ! Dija e tañven plijadur ar veilhadeg kichen-ha-kichen. Ha va spered a lakee keñver-ha-keñver an digouez-se ha digouez Mabig ar Peoh. Daoust ha Yann n'e-noa ket adkavet ar peoh ? Dond a rafe en-dro hag an devezioù kriz a vefe ankounac'haet-krenn.

Gortozet am-eus : en aner. N'eo ket deut. Ema va hoan o yennaad war an daol ha va daoulagad o koueza evid n'ouzon ket ar pedved gwech, war lizer ma mignon :

Alan ker,

Daou viz 'zo bremañ am-eus bet kuitaet ar vro. Daou viz, ha krignet on gand ar hoant da adkavout va mignoned ha va 'farrez. Greet am-eus va zoñj beza er vro a-benn Nedeleg.

Gand ma kouezo warnon gand Mabig ar Hraou, ar Peoh a glaskan. Emaon leun a levenez dispar e-sell an nozvez da dremen en Ti-Gwenn.

Gouzoud mad a ran am-bez da houzañv forz penôz ! Ne 'freuzer ket ar galon heb doan, heb poan. En eur vev e-ser kaerder ar bed e kaver Doue, ha Doue eo ar Peoh.

Piou bennag a garan, petra bennag a hoarvezo, ne hellan ket chom amañ ken.

Kenavo an distro,

Yann.

Ger ebed diwar-benn Maria : dibabet e-neus hag an dibab-se a dle beza freuz ha reuz war e lerb.

Med Yann n'eo ket deut. Bez on bet ouz e hortoz azaleg kreisteiz beteg eur an treñ diweza. Goulakaad an dra-mañ-dra, ar skoilh-mañ-skoilh am-eus greet, hag a ran hoaz. Moarvad, n'eus tra ebed, skoilh ebed hag a hell e viroud da zond.

E-touez ar flamm drant, e stag tri ger gand eur horoll diehan : An Ti-Gwenn, Maria, Yann...

AN TI GWENN

Eun devez hañv a oa anezi pa ris anaoudegez gantañ. Laosket am-oa bet an hent braz eur pennadig 'oa hag edon o vale dre gar-rontou meñeg. Ar roh a ziskoueze he hein amañ hag a-hont e-kreiz va hent, rouz ar gorre anezi. Gwez-kistin braz a waskede ar garront. Eun êzenn hweg a veuze va horv.

Er broaz-hent edo ar geriadenn : eur geriadenn vihan moarvad na weled ket a zaou hant metrad ahano. Eur geriadenn vihan, sioul. Bodet aze, pemp pe hweb ti, a veve didrouz e-ser an iliz. Brasoh eged tour an iliz e oa gwez kresket war ar blasenn zizarempred. gwintet o begou gand an avel-vor. Eur yeotenn stank a blijas din kerzoud enni en em lede dindanno.

Dre bazenn ar vered ez is d'an iliz. Izel, teñval ha gleboreg e oa. Eur hwez a darnije eno : c'hwez ar bleuniou a oa goloet an ôter ganto; c'hwez an ezañs marteze, chomet en-ispilh ouz an del-wennou hag an treustou abaoe ar gouel diweza; c'hwez ar glebor, kredabl-braz.

Va 'fedenn a zavaz dister ha lent dirag ar houlaouennig a grene a-dreñv he gwerennig ruz.

Da-houde e ris tro an diabarz en eur zelled ouz ar volz. livet e glas-teñval, ouz an treustou teo a oa eun naer euzuz kizellet e peb penn anezo, digor-braz he genou. Eur zell a dôlis ivez war gwerennou ar prenecher a dreuze ar goulou-deiz en eur gemer liou tener.

Biskoaz n'am-oa tañvet ar bed ha gwasket anezañ start evel en deiz-se. En em ginnig a ree, gwir, beo, speguz, hag e krede din e veven ennañ, e oan anezañ.

Kemer hent a ris warzu ar stêr. Aze, en traoñ edo : eur stêr leuniet gand ar mor pa vez mare-tre, dizoloet pa vez al lano. Pa zeuis ne jome ken anezi nemed eur richer troïdelluz en em gave a-hont gand ar mor. Enezennouigou lehid, a varelle gwaziou-dour, a jome dizolo. Eur hêg, eun hanter-zousenn bigi en e wasked, a bake kement ha kreiz ar stêr.

Mond a ris gand eur wenojenn, dre eur hoad-pin, a-hed an dour. Eur frond a zavas d'am 'fenn : hini ar gwez pin mesk-ha-mesk gand hini ar mor. Pemp kant metrad pellob e kejis gantañ. Souezusat tra ! War eur beg douar edon; war va zu dehou, stêr ar porzig; war va zu kleiz, eur stêrig all, bihannoh. En tu all da beb hini anezo, an douar, izel, a houneze pellob er mor, hag an daou veg anezañ, fas-ha-fas, a leze ar mare da zond dre eur mulgul striz. Warno ar gwez-pin a zoube o zreid en dour.

Eun ugent troatad a-uz d'ar mor e saven. A-dreñv din e pigne uhelloc ar hoad. Spurmanti a ris war ar breh eun ti gwenn, puchet ha kuzet e-touez ar gwez. Ouz an traoñ e sellis : ne oa ket a lehid aze; daou veutad dour a rede war an trêz garanet gand monedone ar houmm.

Diwisket va boutou e tiskennis. N'on ket gouest da lavared pegeid ez is warzu ar mor. Ar mulgul a dizis a-benn ar fin, etre an daou veg-douar. Ne zanken ket en dour uhelloc eged va uverniou.

Pa zeus en-dro gand ar mare-tre, an heol a ziskenne hag a varve er pellder, du-hont, a-dreñv koad-pin stêr ar porz. Diarbenn war ar reier, e santen tommder an deiz o hilliga palvou va zreid. Ha me da lakaad va boutou-lêr en-dro ha da bignad gand ar grapenn.

An ti am-oa damwelet ergentaou en em ziskouezas : eun ti bihan, mein glaz war e doenn, livet e gwenn e vogeriou; eur bleuiz izel greet gand pikol mein-greun a ree an dro anezañ; al lann hag ar balan a greske stank-ha-stank war gein ar bleuiz. Ar jardrin a oa bet euz an tamm douar en-dro d'an ti, a boulze bremañ enni an dreog hag an trinchin-logod. Trêz ar vali a wibas dindan va boutou. Serret e oa an nor hag ar voliji.

Trumm e savas c'hoant d'am 'fenn da zond da jom di : « Perag ne vefe ket ? » emeve ouzin va-unan. « Al labour am-eus boubhet a hellan kas anezañ amañ ganin. N'am-bo ket ezomm d'en em gavoud er gêr a-barz miz genver. An hañv hag ar miziou du a dremenin amañ ».

Ken kreñv e lakis ar zoñj-se em 'fenn ken na oen ken evid padoud. Skañv va halon e pakis hent etrezeg ar vourh.

Eur vaouez koz, krommet dindan eur zamm blêñchou keuneud a ziskouezas din ti an intañvez a oa perbennez an ti gwenn.

— « Feiz ! pa'z eo evid eun toullad miziou, ne laran ket. Va 'fôtr 'n-eus greet e zoñj mond di da jom ! N'eo ket hizio an deiz hoaz eo ! Evidon-me, eo gwelloc ganin chom er vourh. »

E-keid ha ma komze ar vaouez, me a zelle piz outi.

— « An ti gwenn a blij kalz dezañ, c'hwi ' oar. Meur a dro, e-pad ar goañv, pa ne vez ket war vor, eñ 'z a da baseal eurveziou hag eurveziou ennañ. »

He dremm keneduz ha splann a hoarze dindan he 'fenn-sardin, kempennet he bleo en-dro dezañ.

— « ' Chom oh bet eno ? » a houlenis.

— « Ya, ya. E amzer an ozah, Doue r'e bardono ! »

MARIA

E-doug miz gouere en em gavis en Ti-Gwenn. Kraz edo an traou er parkeier. Al levez a leunie va halon pa zoñjen e hellfen tremen eun amzer zispar va-unan-penn war ar beg-douar-se. Rouez e oa an douristed tro-aze ha gwelloc e kaven.

Kaset am-oa bet eur bern paperiou e-sell labourad. Hogen, sur e oan n'am-befe boubhet hogozig netra ken na deufe ar gwall-amzer. Eur yaou eh erruis. Eun diskenn a ris e ti an intañvez.

— « Asa ! 'N em gavet oh, ôtrou ! Eun degemer vad a zouetan deoh. Dres, deh on bet en Ti-Gwenn o renka an traou. Lakeet 'm-eus liñseriou fresk war ar gwele ha greet eun tamm skuba d'al leur-zi. ' Veoh ket lojet evel e kêr, me 'lar deoh ! Kempennet 'm-eus 'neañ euz va gwella 'vad ! »

He daoulagad glaz ha prim a vous'hoarze.

Meneg a oe euz he 'fried, Fanch Lousouarn.

— « Va 'faour kêz gwaz, — Doue d'e bardono — a zo bet kavet e gorr ugent vloaz'zo bremañ war reier Beg-ar-Gazeg, c'hwi ' oar, ar beg a weler en tu all da Veg-ar-Stêr, war an tu debou. Ha diêz e kavan gweled Yann — va mab eo, ôtrou — ya, diêz e kavan gweled anezañ mond war-vor. Petra 'reoh ! Goñd mad a ran eo tonket d'ober al labour-se ! N'eo ket eur vuhez eo koulskoude ! »

Daelou a lufras en he daoulagad.

Prestig goude ez eem war on pouez war-zu an Ti-Gwenn. Ar mêziou, ar stêr hag a oa leun p'en em gavis, a ziskoueze beza bravoh eged eur pemzgetez kentoh. Heulia ' rajom an draoñien en eur varvailhad.

Daoust d'he oad ha d'he stad a blab-diwar-ar-mêz, an itron Lousouarn a veze plijuz ha dedennuz toulla kôz ganti. Anad e kare kalz he bro hag heb anaveze : n'eo ket hebken dre an heñchou a ranker tremen drezo evid mond d'al-leh-mañ-leh; n'eo ket hebken dre ar parkeier, al lanneier a biaou hen-mañ-hen; med zoken, dre gaerder ar hoajou, ar hoad-pin dreist-oll, al lann e bleunv, ar balan gwinter e skourrou gand an êzenn-vor, ar stêr pe leun pe zizolo a ve.

— « Yann a deuo d'ho kwelet kerkent ha m'en em gavo 'r gêr. Laouen eo bet pa 'm-eus laret dezañ e teufeh da jom en on ti koz. Ne ped gwech e-neus hetet gwelet amañ digor e zor hag e voliji ! »

A vare da vare e chome-hi a-zav da denna heb alan. Ha dao en hent adarre, diou valizenn war-bouez he divreh. Neuze ez en d'he heul, pakajou ganin ivez.

... An heol a zeuas tre en ti war ar memez tro ganeom hag a reas da gouevr an armel hag ar gwele kloz lufra.

En traoñ ne oa nemed eur zal vras. An armel hag ar gwele a oa dirag an nor. A beb tu dezi, eur prenestr. Diouz an tu kleiz diriprenn a gase d'ar zolier, ha diouz an tu dehou, e-kreiz ar voger, eun oaled, du gand ar moged hag an uzilh, uhellob he leur-vên eged al leur-zi. E-kreiz ar zal, eun daol vraz e koad dero, skiñvier, endro dezi.

— « Diskennet 'm-eus eun daol vihan aze e-tal ar prenest » emezi en eur ziskouez anezi din. « Hag eur 'fornigell-butagaz 'zo ive. » En eur horn en deñvalijenn e welis anezi.

— « Deuit da leina disul ganeom. Marteze e vo Yann er gêr. » Hag he hoof gwenn a steuzias e-touez ar gwez.

Diññv e chomis war dreuzou an ti. C'hweh eur e oa. Eur pen-nadig ez eas bihan va halon em breiz o soñjal e ranken chom eno va-unanig. Daoust ha dond a rafe ar horiganed hag ar viltansou d'am strobinaella, kouezet ma oan war an tamm douar-se? Mousc'hoarzin ouzin va unan a ris : marteze e chomfen kilhet eun noz-vez bennag ha ne gavfen ket an ti ken na deufe ar goulou-deiz !

Gwellob eged huñvreal am-oa d'ober. Ha me da ziskenn d'ar red betek ar mor. Renka ' rafen va zraou diwezatoh.

En em gavoud a ris a-uz d'an dour. Krog e oa al lano. Koulskoude, ar mor a zave uhel war ar reier e-leh m'am-oa kavet eur meutad eur pemzegtez kentoh.

Eur splujadenn, hag a jestroù ledan, gorreg ha didrouz ez is, troet va dremm ouz an heol hag ouz goueled ar mor tro-ha-tro. Tremen etre ar reier, selled ouz an trêz a-dreuz an dour sklaer a reen. Eur vandenn veilbed a spontas dirazon hag a steuzias fonnuz evel eul luhedenn hlaz. Etre diou rohell, eur hrak a oa o tebri, dieguzig-kaer, penn eur brezel maro.

A stok-korv war eur rob plad e chomis ken na stagas da nozi.

Berr e oe va hoan. Lakeet am-oa em 'fenn mond d'ober eun droiad kent kousked. Al loar-gann e oa ha trêz gleb al lano a lufre ouz he skleur. Va daouarn ganin e godellou va hapig, edon o vond. Em diskouarn e yude trouz an houl. Sioulder an noz en em astenne war ar bed : war ar stêr, war ar hoajou, war ar mulgul, war ar mor.

Daoust ha touellet e oan gand an deñvalijenn ? Eur pik gwenn a welen a-hont, er mulgul ; eur pik gwenn hag a ziskouezas pisoh-pisa beza stumm eun den. O veza m'edo izel ar mor, ez is divoutou

evel an dro genta war an trêz. Pa gejis gand linenn an dour ne oa den ebéd. « Gweled fall am-eus greet » emeve ouzin va-unan ; ha ne oen ket chalet ken gand kement-se.

En noz war-lerh, daoust ha ma tize an dour pennou va daoulin, edon o kerzoud gand an heveleb hent. Ar memez stumm am-oa adgwelet, a-hont war ar reier. Ne hellis ket mond gwall-bell : war-neuñv em-befe ranket mond. Ar wech-mañ avad e ouien splann ne oan ket bet touellet.

Ha neuze, ar hoant gouzoud a vroudias ahanon kement ha ken buan, ken e ris va soñj ober anaoudegez gand an den-se. Perag ? N'on ket evid hel lavared. Ar hoant gouzoud ne oa ken. Forz perag, kuzet e oan e-touez ar reier antronoz d'abardaez. Ahano e welis an heol o koueza a-dreñv an dremmwel.

Kemenerien em divesker, e krogen da enaoui ha da gaoud keuz pas glevis meinigou o ruilha. Edod o tond. E gwirionez, sod en em gaven gand eur zeurt soñj ! Skornet e oan penn-kil-ha-troad hag eur mên lemm a heskine va hosteziou. Va zu a glaskis ha, dablao ! mein a ruilhas.

— « Piou 'zo aze ? » Eur vouez sklintin a blah e oa.

— « ' Pet ket aon » a respontis, mezeg an tamm ahanon.

— « Edoh ouz va spia, kredabl-braz ! » Hag he hoarzedenn da zihuni an noz.

Eur plah yaouank e oa. Evel ar glannour e red eur waz-dour, e nije he bleo alaouret, he mouchouer gloan gwenn hag he zê ken gwenn all, en avel ; hag he horv mistr ha gwevn a blege an disterra dindan he allazig. Gwisket he-doa boutou-lien.

Heñvel he havin ken aliez gwech ma teuis d'he gweled. Rag goude beza touellet kôz ganti ha chomet da varvailhad eur pennad mad a amzer, ni on-adaou a oa deuet da veza kamaladed. Diskleriet am-oa bet dezi penôz e oan deuet neket d'he spia ; dre guriuzted, netra ken.

— « Kenavo, 'benn-arhoaz, ôtrou Alan ». He mouez a zave en noz ; hag a zavas evel-se e-pad teir zizunvez. En em gavoud a reem war ar beg douar, bemdez, goude koan. Gand eur hanod ez een di pa veze leun ar mor. Divizou hir a oe etrezom, azezet war ar reier, war an trêz, war an deliou-pin seh.

An taolennou-mañ a jom garanet em spered. Maria ! Ha pa zoñjan n'anavezen diouti nemed he stumm kaerrêt gand an noz, he mouez eiltoniet gand buhez ar bed.

Eun abardaez ne zeuas ket. Ha me ne gredis ket mond kuit. D'ar poent-se eo eh anzavis ouzin va-unan pegen dievez e oan bet. Eul liamm am-oa skoulmet nebeud-ha-nebeud heb gouzoud dare din; ha setu ma klemmen, ma houzañven abalamour ma ne oa het deuet-hi evid eur wech.

Seiz gwech ez is di. Seiz gwech ez eas an noz e-biou ha me chomet kropet etre diou robell, da hedal, en aner.

Seiz gwech e welis an oabl o sklêraad ha bannou an heol o hounid ar bed : an torgennou, begou ar gwez, al lann, an trêz, hag ar mor divent.

Dihuni abred a reen gand freskder ar beure; soublet va 'fenn ganin eh adkaven an Ti-Gwenn hag — a drugarez Doue — levenez Yann.

Eur wech hoaz, eun abardaez, p'edo uhel ar mor, ha pa hweze eun avel yah, e tiskennis beteg ar mor; em zav, stag va zellou ouz ar beg-douar didud a-hont, e kredas din spurmanti eur pik gwenn: an dour uhel em daoulagad ne oa ken. Kerse ha keuz a vasis e don va halon.

Anad e oe din ne oa bet an darempred-se nemed eur hoari eviti.

YANN

E anavezet am-eus bet 'dal ma welis e skeud e toull an nor. Aezet edon ouz an daol o skriva. Ar zadorn a oa anezi.

— « Devez mad deoh ha Doue d'ho penniga, ôtrou ! » emezañ, e zorn astennet davedon.

— « Deoh-c'hwi kemend-all, ôtrou Lousouarn ! » Eur mousc'hoarz a sklêrijennas e zremm hoaluz. Anad d'an oll e tenne d'e vamm. Eur memez daoulagad glaz-mor a skede en e benn.

Toulla kôz a rejom : diwar-benn an amzer, e labour ha va hini-me. Pa gimiadjom e-tal ar porz — eet e oan d'e ambroug beteg eno — e soñjen e plijfe ganin ober anezañ va heneil.

Buan e kemeris plas e ti al Lousouarned. Ar vamm — ha na ree ken nemed wardro an ti hag eun tamm jardrin stok outañ — a roas din da houzoud am digemerfe a galon vad bewech ma karfen. Evurusad deveziou a dremenis eno ! Mousc'hoarz frank ha doare eun ar vamm hag ar mab a veze eur boued yahuz din.

Keuz am-bez bremañ da veza kuzet outo va darempred, du-hont, war ar beg-douar. An Itron Lousouarn a oa lemm ha fin he spered : an deveziou kriz am-oe da houzañv ne oent ket kuzet outi.

Ha soñj a zalhan da veza santet he halon a vamm digoret-frank din er houlez-se.

Yann a oa d'am meno, gwir skeudenn ar pesketêr-mor : à spered, a galon hag a gorv. Mentet ha fesonet mad e oa. Eur gwad pinvidig a rede en e wazied. Kared ar mor hag ar vro a ree; hag an traou-se a leugne e spered, a lakee e galon da dridal pa gomze anezo.

Ne 'z eas ket gwall-bell da besketa an hañv-se. Hag ar pesked a gavas gwerz mad. Diskenn a ree beteg ar porz-mor braz — eul leo bennag ahano — gand eur vag dezañ, ar « Morskoul » heb ano, hag e lohe da zardineta gand e gompagnunez.

Kavoud tro a reas avad da zond beteg an Ti-Gwenn, da gomz ganin, ha da zelled ouz va levriou. Desket brao e oa, evitañ da veza paket nemed e zertifikad. Anzav a reas ouzin, eur wech, penôz e-nefe karet kenderhel gand e studiou. Hogen, treut e oa ar geustereun er gêr ha gounid an intañvez a houlenne sikour.

Ouspenn unan a vefe bet aheurtet : ha padal e tennas kentel euz an dra-ze : kentel ar vubez.

Lenn a ree kalz : kelaouennou war ar skiantou a reseve : war ar hirri-nij, war an nerz atomig ha kement 'zo. Soñj am-eus da veza kavet « Istor Breiz », « Le Petit Prince » gand Saint-Exupery, « Itron Varia Garmez » gand Youenn Drezen, « Le Grand Meaulnes » gand Alain Fournier, ha « Buhez ar Zent » an Ao. Perrot, kichen ha kichen, war e daol-noz, e-harz e wele. Souezet e chomen dirag e spered digor.

— « Petra 'oa ho soñj ober m'ho-pefe kendalhet gand ho studiou ? » a houlenis outañ eun deiz.

— « Netra all nemed mond war-vor ha pesketa ! »

Ne welen harz ebed d'or mignonij : eur pemzegtez 'oa hag e reem Yann hag Alan an eil ouz egile. Ne welen si ebed nag e kalon nag e spered Yann.

Ankounac'haad a reen nebeud-ha-nebeud « plab ar mor » evel ma reen ouz honnez e don va halon. Koulskoude, ne hellen ket miret da zantoud eur biñsaden e kostez va halon pa zeue din ar zoñj anezi.

Miz Genver a erruas hag eh adkavis kêr ha labour. Aliez e reseven liziri digand Yann. C'hwez ar mor hag ar bezin, garm skil-truz ar goelan, a zeue neuze beteg ennon. Va zammig buhez disliv, kollet en engroez hag e savar ar gêr a veze sklêrijennet oll.

Hag ar goañv a dremenas war e bouezig. Gortozet e oan. Stad a oe ennom on-tri p'en em gavjom eun devez a viz Eost.

— « Fei ! Hir on-eus kavet an amzer, ôtrou Alan ! » Hag ar vamm a ziskoueze splann din penôz e oan mignon an tiegez. Tud ar vourh zoken, hag a oa chomet dizeblant ar bloaz a-raog a roe din da houzoud e vezen deuet da veza evel unan anezo.

— « 'N em gavet 'n-dro ôtrou ? » a darze a-hed an hent. Pez a zo, kemend-se a laouenee va halon.

E penn kenta miz Gwengolo, Yann a lestras evel boaz. Diouz an Ti-Gwenn, war an dorgenn, eur beurevez fresk ha kaer, e welis ar « Morskoul », displeg he goueliou gwenn, o tizoud ar mulgul, eun toullad goelini ouz he heul. Steuzi a reas er boued-heol : Yann, en e goazez en aroz, a hije hoaz e vreh.

Diêz e kaven bewech ma 'z ee kuit. Va unanig en em gaven.

Miz Gwengolo a oa war e 'fin. Meneg ebed euz Yann. Bez' e oan bet e ti al Lousouarned :

— « Kelou 'm-eus bet digand e gamalad Per ar Bihan. 'Ma Yann war-vor en-dro. 'Michañs ema bet e ti Mari Bondaen hag a zo eun tamm kar deom. N'on ket nehet gantañ 'vad ! Du-ze 'ma bet ar pardon ha sur-a-walh eo bet plijet gantañ chom eno. Ar pardon 'vo amañ 'benn eur pemzegtez. Chom a reoh ganeom en deiz-se ôtrou Alan, kea ? »

Evid doare, Yann ne dreuzas ket dor an Ti-Gwenn nemed derhent pardon ar barrez. Greet am-oa va zoñj e hourdrouz, dre hoari, da veza va dilezet abaoe keid-all. Hogen, dal ma erruas, e skornas va menoz. Teñval e oa e benn ha cheñchet e zoare. Miz hanter 'oa, n'am-oa ket e welet ha setu n'anavezen ket anezañ ken.

— « Va mamm 'n-eus laret din ' oah pedet da leina du-mañ 'benn-arhoaz. 'M-eus aon 'vin ket eno. Va digarezit, Alan. »

En eur zelled outañ o vond kuit, e tiskouezas din beza krommet e ziskoaz.

Antronoz edon en overenn-bred. Echu an overenn, an dud yaouank koulz hag ar re goz en em vodas war ar blasenn ; ha prestig goude e stagas ar viniouerien gand o zon. Dirazon-me bamet e tispa-kas ar horoll e houlenno. Eun daolenn zispar a hened e oa ar baotred hag ar merhed en o haerra dilhad. Tregerni a ree ar mêziou.

Va levenez-me, avad, a skornas a-greiz-oll. Krog e dorn eur plab e tremene Yann dirazon. Hag ar plab-se... nann, ne oa ket posubl!... « plab ar mor » e oa ; Maria!

Eur bloavez e-noa sanket donnob enni ar gened a vleunie war he dremm rouzet gand an heol, war he 'fennad bleo melen aour, war he horv mistr ha gwevn. Dougen a ree eur gwiskamant giz-kêr : eur gorvenn hag eul lostenn wenn, brodereziou breizeg glaz-gwer warno. Al lostenn ledan a hoarie he 'flegou gand tro ar horoll. Ha va mignon a oa stag e zellou outi, strafuilhet-oll.

Va gweled a reas-hi neuze ha gand he dorn e reas din eun hij. Ar mousc'hoarz a vleunias war he diweuz a 'fromas ahanon-holl. N'on ket evid lavared an taol a skoas em breiz. Santimañchou a beb seurt en em zile ennon ha ne oan ket evid o diluzia : gwarizi hag enkrez mesk-ha-mesk. Trista devez bet biskoaz a oe ! Va-unan-penn e chomis da zebri zoñjou c'hwero. Penôz diwall Yann ouz korvigellou ar plab-se ? Rag, daoust ha ne vefe ket paket en he rouejou evel ma oan bet ?

Koulskoude, petra bennag ma lavarfen, hel lavarfen eun tam-mig dre warizi. Gwelloc'h e oa ganin tevel, evid doare.

Ar merher a oa anezi pa zeuas Yann beteg an Ti-Gwenn.

— « Spi am-eus n'oh ket feuket abaoe disul, Alan ? » emezañ, hag e kinnigas ruzia. Diêz e ree dezañ displega e begement.

— « Feuket ? N'on ket, Yann baour ! » Ha me a gave diêz e weled ouz an daol, harpet e benn etre e zaouarn. Pe al lentedigez, pe ar vez a lakee anezañ er stad-mañ ? N'ouzon dare. Pez a zo, ar garantez o tiwana en e galon a zeblante lakaad anken ennañ. Ar hontrol-beo a hoarvez gand ar re all. Gouzoud a ouie e rankfe freuzi e vuhez ?... A hell beza !

Sevel a reas e benn :

— « Eun diskenn a dlean ober er porz-braz. Mond a rin dre ar mor. Mar plij ganeob, 'po ket 'med dond da zeiz eur 'benn-arhoaz-vintin. Ar mare-tre ' vo neuze. »

Ha da hweh eur hanter am-oa kemeret hent etrezeg ar porzig. A-benn d'am hent e teuas Yann. An eil war-lerh egile ez eem, o veza m'oa striz ar wenojenn ha me en e raog ne greden ket trei va 'fenn, poaniet ma ' z oan o weled e zremm teñval hag ankeniet. A-gorn e sellen outañ dre ma save ar goueliou. C'hwez ar bezin a oa kreñv. A dennou hir e leugent va skevent.

Kemeret am-oa ar stur war hent an distro. O tana eur horniad buñun edo Yann. Damgloz e zaoulagad, azezet e staoñ ar vag, e lavaras din goude beza glebiet e vuzellou sall a êr-vor :

— « Eun digarez a dlean deob, Alan.

— « Digarez ebed, Yann ! Ha n'am-eus ket lavaret deoh ergentaou ne 'z on ket feuket gand kement-se? C'hoant am-eus ho kweled eüruz ! »

Ken lent ha ken droch ha te e vezan, Yann. N'am-eus ket kavet ar geriou o-defe va heñchet betek kreiz da galon. M'am-befe kavet an tu, marteze e vefes chomet ! Piou 'oar ? Med, eet eut kuit eur beurevez a viz du; du ar bed, du ar sperejou, du ar goanag. Kemeret az-peus hent da blanedenn, da blanedenn haro. Ar garantez an hini eo a jache warnout. Ar garantez an hini eo a stage abanout ouz da zouar ginidig. Diou garantez hag a vez enebourezed touet. Krisat planedenn ! An eil a zo bet treh d'eben. Daoust hag eben...

HA YANN EN-DRO

Lizer Yann a zo hoaz em daouarn. E dostaad a ran ouz ar heuneud beo a zo o strakal en oaled. Eul luhedenn, ha setu-eñ eet da ludu. War an eteo e red ar flamm evel merien, tiz warno; gwall zebret ema dija; ha skarnilet e vefe laret. Kollet eo va spered en eñvorennou...

Ar hleier d'an daou daol a zibun abanon a-greiz-peb-kreiz: Noz ar Pellgent. Tana eur horniad butun ha dao en hent, en noz du-pod. Eun avel pud a grog ennon. Sanket va daouarn em godellou, emañ o vond, dillo, etrezeg ar vourh. Tizet ar porz, e welan o toulla an deñvalijenn, gouleier dister an dud o tiredeg d'an overenn.

D'am halon eo tomm an nouelou, lien gwenn ar hoefou en iliz vihan, stirlink klobig ar masakod. Diou renkennad pelloh ema an itron Lousouarn, soublet he 'fenn a-uz d'he levr overenn. Gwas-ka 'ra zoñj anezi war va halon ha muih hoaz hini he mab.

— Va Yannig a vez eüruz bremañ » emezi nevez 'zo. « Pesketêr ? N'eo ket eur vubez eo ! Hag ar wreg, heb-un er gêr tra m'ema he gwaz ouz taoliou an tavarniou ! Gour en ti ! setu aze he 'flanedenn. Penôz tenna ar paour kêz tra diyoul-se a-dre daouarn ar gamaladed ? »

... Beh ganin oh ober hent gand an avel a-benn hag ar glao puilh, n'am-eus ket amzer da gemer preder pelloh gand ar zoñjou-se. Ar vamm - paour kêzez anezi -n'am-eus ket kredet mond d'he gwel-goude ar Pellgent. Ha pa 'n em gavan en Ti-Gwenn, gleb-teil, on gwall-breset da ziwiska va dilhad ha da goueza e bro an huñvreou.

Trumm e tibunan. Klevet am-eus dre va housk eur griadenn. Huñvreet am-eus kredabl. Ha me ha trei war va zu all.

— « Koulskoude » e soñjan ennon va-unan, « ma vefe eun den war goll e vubez ? »

En arvar eo gwellob mond. En em wiska 'ran buan ha buan. Tiz ha pres warnon, ne gavan ket an alumetez a grede din beza lakeet war bank ar gwele. N'eus forz ! Bez' e hellan kavoud an nor. Digeri braz a ran anezi.

Sked arhantet al loar a leugn ar gambr. Skarzet eo bet ar hoabr gand an avel. Eur goulennenn zu a red hoaz e traoñ an oabl war-zu ar reter. Riou a grog ennon.

Eur pennadig e choman war-hed eun trouz bennag. Netra, ne-med e kred din klevet alan hir ha peohuz an noz.

Neuze, va bleo a ya a-bik war va 'fenn. A-hont, e-touez keviou ar gwez-pin, hij-dihij dindan ar barrad-avel, eun den, kromm e ziskoaz, eun den a zo o tond daved an ti.

Ha goude m'am-befe c'hoant da gomz, pe da grial, pe da 'fiñval, n'her gellfen ket. Stag eo va zreid ouz an douar, prenet va genou gand ar spont.

Divata 'ran pa 'z eo echu gand ar pez a gav din eo eur gwall-huñvre.

Gwelet am-eus dirazon, aze, Yann, e-unan, o tostaad ouz an ti. Seblantoud a ree krena war e zivesker evel pa vefe bet mezo. Pa 'z eo en em gavet gand moger ar jardrin eo chomet da zelled ouzin, eun dristidigez vraz livet war e zremm:

— « Alan, deuet on en-dro d'ar vro, te ' wel. »

Klevet pe lennet war e vuzellou am-eus ar geriou-se ? N'ouzon ket re. Pez a zo, e kouezas a-stok-korv er vouilhenn dirag treuzou an ti. Ha falvezet ganin mond d'e zikour, n'am-eus kavet tra.

Divata 'ran.

Med, o spontusat, skrijusat tra ! Ouz skleur al loar, war an douar kement karet gantañ, splann, er vouilhenn, ha don em halon, roudou treid Yann va mignon a jom evel eun testeni ema deuet d'e vro en-dro ha da viken.

Christian BRISSON.

War varh d'ar maro

Da Janig ar Gall,
a greiz kalonig.

Bugel, ma bugel nevez ganet,
A-boan da galonig entanet
Gand avi an termaji kuz,
Emout a-haoliad war da varh,
Heb stag na sug na stlev na sah,
O redeg bro d'an daoulamm ruz,
Hei, Moji, hei!
Ar bed a-bez da zizolei!
Ha yao da Gemper, yao d'ar Pond,
Da Vontroulez e ranker mond.

E barr an oad ha leun a youl,
War-nez aloubi tro ar voul,
Re zister pred da gen braz naon,
Emout a-haoliad war da varh,
Heb stag na sug na stlev na sah,
Diskuiz, dibreder ha dizaon,
Hei, Moji, hei!
Nemed eur goantenn d'az tistrei.
Ha yao d'al lerh m'eo red dit mond
Da gerhad brigenen d'an itron.

Tieg dindan perhenned meur,
N'eo ket echu c'hoari tro-leur,
Sou, diha, sou, war du pe du,
Emout a-haoliad war da varh,
Heb stag na sug na stlev na sah,
Evid eun tammig bara du.
Hei, Moji, hei!
Kaled or buhez-ni, Sant-Tei!
Kenkoulz e kreiz-ker ha war-mêz
Eo re dreut ar zoubenn dre lèz.

Hag ar marh koz a goll e gig
Araog m'eo kouezet lost ar big.
Med, war e gein, er paourra a krez,
Emañ a-haoliad an ozah,
Heb stag na sug na stlev na sah,
O vond d'ar vered ha d'e vez.
Ho, Moji, ho!
Hirio e kavan pal ma zro.
Ha kerkent Yannig, war e boull,
A zo diskarget brao en toull.

Per HELIAS.

Kanevedenn

Etre an heol hag ar glao,
D'ar mare ma ren ar seiz burzud
Emon kluchet e-tal ar hleuz,
Er waremm leun a vrini lor,
Ma horf e debronn, klañv a spi,
O hedall, hedall beteg leñva.
Eur porched uhel da zigeri
War eun tu-all a gas da bell,
A gas ken pell ma ranker bale
Keit ha ma pado naon pe zehed,
O hedall tarz eur ganevedenn.

Etre ar glizin hag an tan,
E sav al liou war stign an oabl,
E sav d'al laez eur volz roudennet
Skañvoh eged eur gwiad seiz.
Ragaj ar brini a zo tavet
Ha mutoh hoaz eo stok ma halon
Ken n'on ket gouest da zastum nerz
Da vond dre nijal na dre ruz
Beteg an treuzou digor braz.
Setu e choman, boud ha berr,
Da zelled ouz ar ganevedenn.

Etre eun hirvoud hag eun all,
Ar volzenn skañv a deuz en neñv.
Dispennet ruz, melen ha glaz
Ha diazezet er goumoulenn.
Na pebez aon a sko er brini
D'o dichoual rag o rakadeg!
A veradennoù tomm ha pouanner
E kouez ar glao war ma dichod,
Ar glao e-mesk eun dourenn houero,
Peogwir, a-boan diwanet mad,
Eo ét da van ar ganevedenn.

Etre pôtr yaouank ha den koz,
N'em-eus gonezet netra muioh

Na taolet troad war an tu eneb,
Na toullet eun disterra hent,
Paour-kêz diod ha kaer dihalloud
O klask biskoaz warlerh birviken.
Hogen, e-doug deizioù ma buhez,
Bewech ma kavan tro da huna,
E anavezan dremm ma zud
Hag e welan patrom ma bro
A-dreuz porched eur ganevedenn.

Per HELIAS.

Er stankenn dreut

Er stankenn dreut, re bell diouz peb hent,
Karn buoh ebed ne dreso mui
Arouezou forheg e fank ar riboul.
An iz-strêd kleuziet a vein seh
A zo liorz an askol
Ha penn-da-benn gand roud ar hirri
O steuzia, bloavez goude bloavez,
Edeier bresk, louzeier gouez
A gas kañv d'eun cost-gwenn a wechall,
Pa vudas, a-dreñv skoaz ar menez,
Storlog ar harrad diweza
Re skañv a gerh.

Er stankenn dreut, oll souezet a beoh,
Tri beulven, gand o zae man-aour,
Tri vanah sonnet en o fedenn
A ziwall koun kenta perhenn ar vro.
Ha dismantrou ti-soul ar gonideg en arlu
Ne druffint ket gour all ebed
Da zond d'enaoui tan en oaled,
Daoust d'an trebez kamm ha d'an drezenn-bod
Chomet e-mesk eun iliavenn
A zav an tal hoaz en e zav.

Hogen, selaouit evelkent :
Er stankenn dreut, gwele ar hoajou pin,
Pa zeu ar geod da hlaza,
E sav eun avel skañv a zo ken leun a gomzou,
Ken skiltr a drouz bouteier koad,
A hoarz, a houtell hag a halv,
Ken beo a vuhez seiz kant spez,
Ma hetan mervel war ma zreid
Da veska va mouez gand o hini
Er stankenn dreut.

Pierre HELIAS.

DANEVELLOU YEUN AR GOW

- 1 - Butun an Dilez.
- 2 - Overenn Sant Tu-Pe-Du.
- 3 - An Hoh-Gouez.
- 4 - Burzud Intron Varia Dreguron.
- 5 - Deñved da douza.
- 6 - Anoiou iskiz, memez tra!

Butun an Dilez

Kement-ma a hoarvezas a-barz ma oe distaget parrez an Edern diouz kanton Pleiben da lakaad ouz hini Brieg hag, ive, a-rôg ma teuas keraouez war ar butun.

Abae eur pennadig e rede ar vrud dre ar barrez emede Herve, mab kosa Youen ar Skao, euz Treflec'hen, o vond da zimezi da Varianna, an eil euz merhed Tin Jaouen, euz Park-an-Oah-Ru. Moarvad ne zisplije ket ar gaoz da Youen rag, pa veze goulennet digantañ hag heñ e oa gwir kement-se, e responte bewech: « Fei Doue 'vad! n'on ket 'vid lared netra pa n'ouzon ket e pe zoñj emaint, med gwellob, sur, 'vefe an dra-ze d'ober 'vid an eost da vankoud. Gortozom hag e vo gwelet; pa vint prest o-daou, me' vo ue. »

War a gonte an oll e oa Marianna eur plah dornet-mad hag eul labourerez euz ar henta. Ma ne oa ket euz ar re goanta, marteze, e-touesk ar merhed en oad da fortuna, e vije bet kavet ouspenn unan euz ar re-ma kalz divalooñ eviti. Yaouank hoaz, tri bloaz warnugent dei nemed ken, yah-pesk ha korvet-mad, e oa anei danvez eur vamm-bôtred hag eur wreg-tiegez euz an dibab. Eun tamm brao a beadra he-devoa ouspenn rag, pa oa bet diskroget Tin Jaouen diouz e stal hag e blas da roi d'e verh Jabel, gwreg Laou Gwegen, e tigoueze dei tri mil skoed evid he lod danvez.

Dizale e teuas ar gaoz da wir hag e oe gweladenn. Hag a-greiz savarad an eil gand egile, setu ma lavaras Tin da Youen, heb chom da glask pemp troad d'ar maout: « Ma ya Marianna da verb-kaer du-ze, e vo dao deoh roi ho tiegez, stal hag all, da Herve. Ne 'fell ket din e yafe da vatez davedoh, na daved den-all ebed, pa n'eo ket fortunioù mad a *fai* dei. »

Ar hiz a zo gand ar gerent, e-touesk ar Hlaziked, d'ober o dilez pa zimez ar hosa euz o bugale ha da roi deañ ar stal-diegez hag an douar, gand diviz da vaga an tad hag ar vamm ha da zevel en arhant o lod euz an danvez d'e vreudeur ha d'e hoarezed.

Daoust ma kave yaouank hoaz e vugale-all evid diskrogi diouz e vadou dioustu, n'e-nevoa ket c'hoant, kennebeud, da vired ouz mad e vab Herve. Plijoud a ree deañ e verb-kaer da veza hag e roas e asant, gand aon e yaje Tin *en e voutou* hag an dimezi *er harz*.

A-benn daou pe dri devez goude, eh en em gave, e ti an noter,

Tin Jaouen hag e verh Marianna, Herve, an ozah yaouank da veza, ha Youen ar Skao hag e vugale-all. D'an ampoent n'emed ket an noter er gêr hag e oent digemeret gand e vevel braz: « Ne zaleo ket pell an aotrou », eme ar skrivagner deo. « Lakait eun azez hag, e-keit ha ma vezoh o hortoz, e kemerin ar hrad mar kirit, kuit da goll amzer. »

Kemeret ar hrad, e savar an noterien, a zo lakaad notennou war baper evid derhel soñj euz ar pezh a vez da zougen e-barz eur hontrad. Ha setu ar hloareg braz o houlen diganto pe afer o-devoa da renka etrezo.

Youen a zisplegas deñ emede e vab Herve o vond da zimezi da Varianna Jaouen hag e oant deuet, heñ da *riska e vragou*, evel ma lavare, pe d'ober dilez euz e beadra, hag an daou zen yaouank da lakaad ober o hontrad-eured.

Dre ma komze Youen e labourer ar skrivagner, o tua paper par ma helle, ha, beb eur mare, e houlenne pe briz lakaad d'ar stal-diegezh ha d'an atant a-benn gouzoud pegement e-nije ar perhenn nevez da zevel d'e vreudeur ha d'e hoarezed. Ha, pa oe ano euz ar *rezervation*, e tivizas an dilezer e rankje, hervez ar hiz, beza bevet ouz ar memez taol gand e vab, lojet, gwisket ha fresket, evel just, ha pêt mizou e interrnamant, re e zervich eizteiz, e annuel hag e zervich deiz-ha-bloaz, kement-se ive, êz eo gouzoud, gand an hini a yee ar madou gantañ. Pevar real beb sul a ranke da gaoud boaz, peadra emeñ da bêa e gador en iliz, da brofa eur gwenneg pe zaou e plad an Anaon ha da ginnig beb a vanne d'e vignoned koz p'en em gavje ganto er vourh, hag ouspenn, war ar marhad, eur pakad butun beb sizun.

Beteg neuze n'e-nevoa distaget Tin Jaouen ger ebed koulz lavaret; ne ree nemed asanti gand e benn. Hogen, pa glevas meneg euz ar pakad butun, e yeas teñval e dal hag e savas diwar e gador. « Ho-popop! Youen, ma gignon », emeñ. « c'hoant ho-peus da revina ho pôtr hag ho merh-kaer, 'm-eus aon! Petra? Eur pakad butun beb sun? Ne oa ket bet ano euz kement-se ganeoh an deiz-all, p'ho-poa prometet roi deo ho plas. Eun dra a laran deoh krak ha berr: m'ho-peus c'hoant e yafe ma merh da verh-kaer du-ze, e vo dao deoh ober kañv d'ar butun-se! »

Emede an traou o vond da dreñka etre an daou zen, rag Youen a blijje deñ e damm butun hag, a briz ebed, ne oa goubet d'e nah. « Petra? » emeñ, tagnouz deñ, « goude leuskel ganto ma oll beadra e rankin hoaz tremen heb butun? Daoust hag e karfeh e vefe grêt kement-se deoh? »

— Gand ar pevar real ho-peus divizet kaoud beb sul », a respontas Tin. « ho-po gwerz daou bakad butun ha n'eo ket eun 'n hañi eo! »

— Biskoaz kemend-all! » a dêras Youen. « C'hwi, 'm-eus aon, a zo o klask mired ouz mad ho merh!... »

Med a-greiz m'emed an tabut o troi da 'fall, eh en em gavas an noter er studi hag e sioulaas eun nebeud d'an daou rioter. O klevoud perag e oa savet trouz, e klaskas an den-a-lezenn lakaad ar peoh etrezo. « Evid ar fet euz eur pakad butun a zeg gwenneg beb sul », emeñ, « e vefe pehed mired ouz an daou zen yaouank-ma da vond an eil gand egile. Pa vo deuet fin ar bloaz, ne vint tamm paourroh goude beza dispignet deg gwenneg beb sun da breña butun d'o zad. »

Selaouet e oe an noter ha klozet ar marhad evel ma felle da Youen. Hogen ar henta skrivagner, eet dievez gand an trouz, a verkas war e baper o-dije Herve ha Marianna deg gwennegad butun ar zizun da roi deñ, diwar an deiz ma vijent eureujet hag eet da benn d'an tiegezh. Ha, war ar skrid a zavas goude da veza sinet gand an daou rumm kontraderien hag an testou, e tougas an diviz-se ger evid ger ha den ne gavas abeg ennañ, o veza ma ne gouste d'ar mare-se nemed deg gwenneg ar pakad butun.

**

Evel ma oa bet lavaret deñ, e welas Youen buan-tre e oa e verh-kaer eur boagnerez hag, ouspenn, eur vaouez gouest koulz en ti hag er park ha kempenn-tre, beteg gwall-biz zoken, war he arhant. Ma ne veze ket druz-braz ar geustereñ ganti, ne fazie ket, koulskoude, o gwallh a voued groz da dud an ti. Med, siouaz! n'eo ket bemdez e prene dilhad nevez d'an hañi koz, e-giz ma ree ouz he zad-kaer, hag e veze gwisket hema heñvel a-walh ouz eur hlasker-bara. Eun den sioul hag a basianted e oa Youen ha gwelloc'h e kave derhel war e gomzou evid tamall he dianaudegezh da wreg e vab, kuit da lakaad trouz da zevel.

Skuiz ive o tigas soñj da Herve euz divizou an dilez hag ar promesaou kaer a veze grêt deñ en aner gand e vab, e tavas gand e glemmou a-benn ar fin, rag ne oa ket mestr an ozah yaouank en e di. N'e-nevoa nemed ar gwir da labourad ha da zerhel kloz e henou. Ar wreg hebken a zouge ar vroz hag ar bragou hag a vire ganti ar yalh. Red eo anzav, evelato, e roe e bevar real hag e bakad butun beb sizun d'he zad-kaer.

Eur zulvez e tistroas d'ar gêr, euz an overenn vintin, gand eur panerad ispisiri ha traouerez-all prenet ganti er vourh. Kavoud a reas Youen gand e lein hag e stlapas deñ, war an daol, eun dra bennag e-touesk eun tamm paper. « Setu aze ho putun! emei. Ha, pa zispakas an den koz ar paper, e chomas nehet hag alvaonet o kavoud ennañ eun tamm butun diouz pouez e leh ar pakad e oa boazet da gaoud beb sizun.

« Ha ne vez ket ken ar butun e pakajou 'ta », emeanñ disfiziuz, « pa deu dispak e-giz-se ganeoh ? »

— Eo », a respontas ar verh-kaer, « med keraet eo abaoe deh hag eet ar pakad da bemzeg gwenneg. Evel just, n'em-eus digaset deoh nemed deg gwennegad, evel m'am-eus diviz d'ober. »

— Hañ ? De... de... deg gwennegad ? » eme Youen, eet besteod ha divarc'het-krenn gand ar zabatur. « N'eo, n'eo, n'eo ket deg gwennegad a dleit din, med eur pakad 'n hañi eo ! »

— Eur pakad? eur pakad? », a drohas ar wreg yaouank, kasauz he mouez. « n'ouzit ket petra lirit, chouant koz! Lennit paper an dilez hag e welfoh warnañ e *faian* deoh deg gwennegad ha n'eo ket eur pakad! »

— Pa oan-me o roi deoh ma madou, koulskoude », eme ar boziad, kintuz deñ eun tammig, « em-bevoa divizet kaoñd eur pakad butun beb sul ha n'eo ket deg gwennegad eo! Beteg-henn, siouaz! e oa gwall-just eur pakad din d'ober ma zunvez; a-boan m'am-beze pemp pe hweh kornadig bemdez aneanñ. Ha brema e rankin tremen gand tri pe bevar! Ma! merh, n'eo ket eur vaouez oh! Dao ' vo din gweled hirroh ha ma fakad am-bo, kousto pe gousto, rag n'emaon ket e soñj plada deoh e-giz-se! »

— M'ho-peus moneiz da 'fluta, it pellob da weled, hardi! » a drohas ar wreg. « Me 'm-eus sklerijenn da ziskouez, kerkoulz ha c'hwí, ne rankan deoh 'med deg gwennegad ha netra muioh! »

*
**

Ken ran e oa Youen gand e damm butun, ma ne oa ket evid ober e venoz da leuskel e verh-kaer da nah outañ poent an drederenn euz eur pakad. Med penôz he lakaad da zeveni ar pez a oa bet divizet, e gwirionez, d'ar mare ma oa grêt an dilez

Mond a reas d'ober e glemm da Ber an Henañv, eun den a guzul mad, amezeg tost ha mignon deñ, ha da houlenñ ali digantañ. Ma ne oa ket Per gouizieg-braz da lenn paperiou skrivet di-voull, e-nevoa, koulskoude, skiant-prenet war galzig kudennou luziet.

Goude beza sellet ouz akta e genseurt ha prederiet eur pennad, e lavaras deñ: « Eet eo fall ma daoulagad ha ne hellan lenn brema nemed ar skritur moull. Kredi ' ran, evelato, e ranko ho merh-kaer roi deoh beb sun ho pakad butun ha n'eo ket diou drederenn hini, anez gweled ahanoh o lakaad torri an dilez. Evid dond a-benn outi avad, e vo dao deoh, a gredan, ober afer warno o-daou, he gwaz hag hi. Rag-se e vefe mad deoh mond gand ho paper da gavoud an alvokad. Hennez a heñcho ahanoh hag a laro deoh petra ho-po d'ober. »

— Mad-tre ar pez a lirit », eme Youen. « Gwasa pez ' zo, avad, e pe leh kavoud arhant da bêa an alvokad pa n'em-eus ket eur gwenneg toull war ma ano? »

Per e-nevoe truez ouz e amezeg hag a brestas deñ eur pez a ugent real. Ha nebeud goude, p'en em gavas foar goz Kastellin, e yeas Youen, gand e baper, da gomz ouz an alvokad.

Goude beza lennet piz an akta, e tisklerias frêz ha sklêr an aotrou-se d'e ostiz n'e-nevoa ar gwir, hervez ar skrid, da gaoud nemed deg gwennegad butun ha ne dalveze ket ar boan dean mond da glask prozezi ouz e vab hag e verh-kaer, rag taolet e vije da goll gand ar varnerien. Ugent real e koustas an ali d'ar paour kêz koz a jomas d'ober kovig moan an deiz-se peogwir ne oa gwennegad all ebed gantañ da gaoud peadra da verenna.

Distroi a reas d'ar gêr, izel e glipenn ha mantret e galon. Ha, diwar neuze, e vevas drouglaouen, evel eur reuzeudig, e ti e vugale dianaoudeg ha divad, oh arboell beb sul war e bevar real eur gwennegad bennag da bêa e zle. Kerse e-nevoa d'ar mare ma oa gouest da vutuni hervez e hoant hag e tamante, muia ma helle, d'e zeg gwennegad butun sizunvezieg, re-nebeud atô aneo evid tapa ganto ar zul war-lerh...

Pa ris anaoudegez gand Youen ar Skao, n'eo ket yaouankaad e-nevoa grêt, anad eo. Hag a-benn neuze, piou e-nije kredet, e oa eet ar pakad butun da hwezeg real? E leh an tregont pe zaou-ugent kornadig a roste kent, pa ne goustent nemed deg gwenneg, n'e-veze ken nemed an tañva aneo, da lavared eo eiz gwech nebutoh o veza ma oant keraet euz a gement-se.

Pa veze bet troet e moged ar hriñsennou diweza eet da vruzun e gould e yalh-vutun, e leunie e gorn gand deliou seb. Hogen divlaz e kave ar butun marmouz-se ha n'eo ket gantañ e teue laouen e spe-red. Ha gand melkoni eh huanade d'an amzer dremenet.

« Gwechall », emeanñ, « e lavare ar re goz eh echuje ar beva mad pa deuje an heñcho-houarn hag an heñcho-kroaz. 'M-eus aon eo deuet o haoz da wir, evid ar pez a zell ouzin da-vihanna. Kalz re-droet eo brema ar re yaouank gand an arhant ha n'o-devez truez ebed ouz ar re goz evel don... Eun dra ue a ra diêz d'am 'fenn: ma karje d'an noter-se beza douget war e baper ar pez am-oa diviz da gaoud, e vijen bet eun den eüruz em hozni, padal ne reer nemed ober goap ahanon... Nann, eun afer ne vez ket grêt re-sklêr morse!... »

Overenn Sant Tu-Pe-Du

Da Reunan ar Mougñ.

Abaoe ma c'hoarvezas ar pezh a zo en danevell-ma, ez eo bet laosket da goueza en he 'foull ar chapel a oa gouestlet gwechall, e parrez Kêrgloù, da Zant Tu-Pe-Du pe da Zant Langiz, evel ma ra hoaz Kergloù outañ. Ha kement-se, war a lavarer, dre leziregezh beleien ar barrez o-unan pe, matteze, dre urz an eskopti, o veza ma ne zeblante ket reiz pen-da-benn, e-keñver al lezenn gristen ha teolennou ar gwir feiz, an devoision koz-douar o-devoa Kerneviz d'ar Zant brudet : an trideg-se, hervez ar re goz, hag a roe ar pare pe a lamme o buhez digand ar glañvourien a veze erbedet outañ, evel ma kave deñ e vije ar gwella deo.

Daoust ma n'on-eus ket ar gwir da varn eur seurt tra, n'om ket evid miret da gaoud kerse d'eur mare, tremenet n'eus ket pell braz, ma oa tud or gouenn ken tomm ouz sent koz or bro ha ken leun a fiziañs en o galloud. Rag piou a gredo divenn eo kresket ar feiz en on touesk abaoe an amzer ma kaver drez ha linad etre mogeriou dismantret ha disto ti ar zant sebezuz ha re veur a hini-all hoaz, ken anavezet hag eñ, dilezet ive o chapelioù dre zigasted ha dizanaoudegez Bretoned ar mare-ma, troetoh gand an danvez evid gand o zilvidigezh?

Beb eun tamm, siouaz! e welom gand tristidigez, en dro deom, kredennou ha boazamañchou on tadou skubet gand kasenn ar hizioù nevez, digaset gand ar gantved diene ha diskredig ma vevom enni.

Sioul-meurbed e oa an iliz-parrez. Trouz ebed enni nemed hini momeder an horolaj o skoi, iñgal ha dibaouez, e daolioù munud war e bouezig. Kristen ganet ebed enni kennebeud... Eo, koulskoude, du-ze a-harz aoter ar Rozera, eur vaouezig koz daoulinet war eur gador, eur chapel ganti en he daouarn, ha bihan-bihan da weled e-kichen ar melladoù pilerou mein a zouge al lein bolzet frank...

Bannou heol teir eur, pounner ha tomm-bero er-mêz, a daole gand nerz, war leurenn an iliz, eur sklêrijenn varellet heñvel a-walh ouz liouioù ar ganevedenn. Sked ar gwer livet laouennaet gand Goulaouenn Vraz ar Bed...

Daoust d'ar wrez ha da zehor miz east da ren didruez er-mêz, e oa ken distan ti Doue ma oa eur hras beza ennañ. Hag ar zent koz

koad, war o zichennoù stag ouz ar pilerou, o-devoa doare da voredi, eüruz ha dijall, e-kreiz freskadurez al leh santel.

***

A-greiz-oll e wigouras an nor-dal hag e tregernas an iliz gollo gand an hekleo euz trouz he mudurennou merglet. Distroi a reas an hini goz he 'fenn da zelled ouz eur vaouez-all, ker koz hag hi, o treuzi didrouz leurenn ti ar bedenn war he zreid diarhen, eur houlaouenn goar ganti en he dorn. Gwisket e oa evel eben, eur vechenn, pe goef ar barrez, ganti war he 'fenn, hogen digolier he herbenn ha goloet he gouzoug gand eur mouchouer truilheg, dispak eur horn aneañ war he hein. Poultrenn ha pellachou a oa war he dilhad ha diouz roufennou he zal, ruz gand ar wrez, e tarze an dour-c'houez evel perlezennou gliz.

En tu deou, e-barz an iliz, e oa eur zantez skeudennet kaer ha flour, harpet he hein ouz eur piler ha troet he 'fas etremeg dor ar porched. Ya! eun tamm brao a skeudenn, e gwirionez, nevez-flamm ha grêt gand danvez ker fin ha livet ken tener ma oa eun drugar he gwelet. Savet e oa war eur zichenenn goad kizellet a-zoare ha, dindan ha zreid, e helled lenn, skrivet e lizerennou aour, ar homzou-ma e galleg: « Santez Tereza ar Mabig Jezuz, pedit evidom. » E-skoaz ar zantezig koant-se, nevez-tronet eno, e seblante sent-all an iliz dopez, groz, pounner ha disneuz, par a-walh da astud reuzeudig e-keñver eur briñsezig vistr ha skañv, eviti da zougen dilhad leanez. E-touesk he henseurted koad, eh en em gave, el leh santel, evel eur rouanez e-kreiz he lez.

Ha koulskoude, tra zouezus, n'eo ket war-zu ar zantez vrao e yeas ar vaouez gand he goulaouenn. Ouz eur piler-all, e oa eur patrom santig o selled ouz ar gador-brezeg. Bitouz-bitouz e oa, disterig e zoare, poultrennet hag eet disliv gand an amzer, eur penn deñ o tenna d'eur voul-gilhou ha daoulagad iskiz ha divuhez ennañ. An divaloe euz ar zent a oa en iliz, heb lavared gaou!

Gand doujañs e tostaas an hini goz ouz ar hoz santig. Enaoui a reas he goulaouenn goar hag e pignas war eur gador evid he lakaad war beg lemm eun dalher houarn sanket er piler e-kichen ar skeudenn. Neuze e taoulinas war ar gador hag e krogas da bedi a-greiz kalon. War he dremm ankeniet ha kalet, e pare eur feiz virvidig ha gwirion. Prest a-walh e oa he daoulagad da zourenna, med, daoust d'ar glahar anad a oa enni, ne ouele ket, hogen huanadennou truezuz a laoske dalhmad. Ne ehane ket he muzelloù da 'fichal ha, beb eur mare, e teue ganti a vouez izel eur bedenn entanet ha leun a fiziañs: « Ma Doue, ho pet truez outañ! Ha c'hwi, Aotrou Sant Diboan ben-niget, roit ar pare da Lorañsig, mar plij! »

***

Tostaet e oa ar vaouez-all, med ne gredas ket komz outi gand aon da droha he 'fedenn. Heb trouz ha war he 'fouezig, e kuitaas an iliz ha, kuriuz an tamm anei, e chomas da hedal er porched. Ne oe ket pell o hortoz rag, dizale war he lerb, e tigoras an nor adarre hag e teuas eben er-mêz d'he zro.

« Che! paour kez Frañseza », eme an hini genta gand eur vouez o truezi. « hag unan-bennag gwall-glañv a zo du-ze 'ta, pa 'z oh deuet a-brez-herr d'elumi eur houlaouenn da Zant Diboan? »

— Ia, Katell baour », a respontas homa, doaniet-oll, « ma 'fôtr Lorañs a zo o vond da vervel, a gredan. »

— Chesuz Doue! merh kêz », a estlammes Katell, « ha ken gwaz-se eo dea'ñ 'ta? N'em-oa ket klevet hoaz e oa klañv! »

— Eo, klañv-'fall eo ha, kaer e-neus ar medisin poania outañ e ya bemdez war zisterra. Eun druez eo gwelad aneañ o houzañv evel ma ra... Ouspenn eiz deiz 'zo e vezomp dalhmad war-gren e tremenfe en eun taol-berr. Ken berr eo warnañ ha ken gwasket e galon, ma kred din n'eus nemed an Aotrou Sant Diboan benniget hag a zo gouest d'ober dea'ñ eur vad bennag... Ma 'fiziañs am-eus lakeet er zant braz-se ha, setu perag, on deuet en eur redadenn, d'an iliz, da houlen eur burzud digantañ rag, war a welan, ne hell ar medisin netra ken... Med, siouaz! ma ne wella ket da Lorañsig dizale, e vo gwellob dea'ñ mervel evid chom da ziwaska kement a boan... Kenavo a laran deoh! Miond a ran d'ar gêr dioustu gand aon e vefe gwaseta dea'ñ hoaz. »

— Gwerhez Vari! » eme neuze Katell, izel he mouez hag e-giz ma n'he-dije ket kredet amzav he zoñj didroidell, « ma 'z eo ken truezuz e stad, e vefe mad deoh lakaad eun overenn evitañ e chapel Sant Tu-Pe-Du. N'eus ket par d'ar zant-se da ziboania buan ar glañvourien... »

*
**

Kerkent ha ma oe pellaet diouz ar vourh, e kerzas Frañseza d'an dripig, heb damant d'he zreid noaz bloñset ha kignet gand grean ha mein an hent braz. Mall he-devoa da houzoud penôz e kavje he mab pa vije distro d'ar gêr. Ha, dre ma yee gand an hent, e prederie war ar pez he-devoa lavaret Katell dei e porched an iliz.

« Lakaad eun overenn evid Lorañsig e chapel Sant Pu-Pe-Du? » Ya! aliez e oa bet deuet ar zoñj-se dei ha, bewech, he-devoa her haset kuit diouti, rag ar zant-se ne hoarie ket. Ha ma raje d'ar paour kêz Lorañs mond d'ar bed-all e leh roi dea'ñ ar pare? Gouzoud a ouie an oll ne 'fazie morse, unan a zaou, da zigas ar yehed d'ar glañvourien a veze erbedet outañ, pe da lemel o buhez diganto evel ma c'hoarveze liës gwech, oh o lakaad da vond e *tu pe du*, hervez ma oa lezanvet e-unan, pa ne ouie den ano mad ebed dea'ñ.

Gand ar zoñjou-se war he spered, e oa diêz-braz penn Frañseza o klask gouzoud petra d'ober. Hirvoudi a ree, mantret ha divenn, hag eur pouez ankeniuz a waske he halon. Med komzou Katell, o voudinella bepred en he diskouarn, a gendalhe d'he zouella ha da zanka enni muiob-mui ar menoz e vije red dei en em droi ouz ar zant hag a oa, dre aotre an Aotrou Doue, mestr war ar vuhez hag ar maro. Ha kement-se petra bennag a hellje en em gavoud da houde.

Pa zigouezas er porz a oa dirag he zi, e klevas ar veilh-nizad o vond en-dro. Fañch Dorval, he gwaz, a oa o voueta ar benveg ha Mari, he merh, eur grennardez bleo du o lakaad tro ennañ. Poul-trenn ha pellachou a nije dioutañ, dindan bannou skeduz an heol bero o para war al leur striz ha mank. Ne oa ket eur berad avel dindan an oabl glaz ha digoumoul ha, daoust ma vije bet, n'eo ket eno en dije c'hwezet e gwasket ar bern 'foenn hag ar bern plouz, hema dibeilh hoaz abaoe an dorna.

Tagnouz e oa d'an ozah hag emede da-vad o hourdrouz e verb, war zigarez ne droe ket ar veilh-nizad plên a-walh. Mond a ree ganti gwechou a-douradou ha gwechou-all re-houstadig. Anad a oa e oa skuiz-maro ar grennardez hag e ranke ober beh da gas an ijin en-dro. O weled e wreg oh erruoud, e hrozmolans an tieg eun dra bennag etre e zent. Ha goude kerkent, a vouez uhel ha gand kasoni: « E pe leh oh bet o koll hoh amzer e-giz-se? » emeañ. « N'eo ket brema ema ar mare da vond diwar-dro ar gêr p'ema an eost ganeom da nizad ha da gas d'ar zolier, ha p'e-neus ranket an hini gouesta abanome chom war e wele d'an ampoent ma oa ar muia a ezomm aneañ! »

Ne daolas van ar vaouez er homzou dizoare hag e yeas gand mall d'an ti, gwasketoh he halon evid biskoaz. War al leur-zi, dindan an daol-voued, e oa eun nebeud yer o tiskrapa hag o pigosa eun tamm kreun bara. An heol, o para dre doull an nor, a dape beteg bank ar gwele-kloz, o lakaad an arrebeuri-all, koz ha mogedet, da veza teñvalloh hoaz evid kustum.

Pignad a reas ar vamm war ar bank hag e sellas e-barz ar gwele. Ken mantret e oe gand ar pez ar welas, ma tarbas dei kaoud eur 'fallaenn. Astennet war livenn e gein, e klaske ar hlañvour tapa e anal, e benou gantañ digor-braz. Gleb-teil e oa o c'houezi hag, euz e zaoulagad leun a spont hag a euz, ne welas Franseza nemed ar gwenn. Hogen euzusoh e oa hoaz ar roc'honell a deue euz toull e houzoug ha ken ankeniet e oe ganti ar vamm baour ma kredas ne vije ket evid taloud ouz he halonad. En eur redadenn e oe beteg al leur, skoelfet he daoulagad ha pennfollet-oll, e-giz m'he-dije kollet he skiant-vad: « Ahanta! » emei, trenk ha dicheg he mouez, « labour a-walh a zo grêt ama hirio ha, kaer a vo, e chomo labour atô d'ober war on lerb! N'eo ket dao en em jala kement-se gand

an nizad pa 'z eo ken kaer an amzer ha p'ema Lorañsig kêz o vervel. Gwelloh e vefe mond da glask ar beleg hag ar medisin war e dro!... »

**

Dond a reas ar beleg da nouenna ar hlañvour. Ne oe ket pell ar medisin war e lerb kennebeud, ha ne jomas ket da zalea en ti. Eun hij a reas d'e ziouskoaz, goude beza teudet Lorañsig hag evesaet ouz e skevent gand eur benveg-selaouer. A-vouez izel e tisklerias d'an tad ha d'ar vamm e oa echu d'o mab. Marteze, emeañ, e hellje padoud hoaz eun nebeud deveziou-all, ma ne lammje ket re an derzenn warnan. Hogen ne oa netra d'ober evid e zavetei ha kalz poan a rankje diwaska a-barz mervel.

Eun dizaouzan glabaruz a oe ar homzou-se d'ar vamm rag, beteg neuze ha daoust da beb tra, he-devoa miret e gouldid he halon ar fiziañs e pareje he mab. Ha, ken ankeniet e oa, ma ne rannas ger pa gimias ar medisin.

E-pad an noz penn-da-benn, e chomas da veilha Lorañsig. Hag eur gwall-nozvez a oe honnez, e gwirionez. Beteg div eur diouz ar mintin tost da vad, e veze, beb eil gwech, o lavared he chapeled hag o hleba, gand dour 'fresk, muzellou ar hlañvour eet seh-skorn ha spinac'het gand an derzenn. Med dond a reas da wasaad deaÑ hag, oh alteri, e savare a vouez uhel. Hag e gomzou diskiant n'o-devoa na penn na lost. E-keit-se ha beb eur mare, evel sinadou strafuilhuz, e tregerne an noz gand yudadennou eur hi ha skrijadennou lapous an Ankou.

En eun taol-kont e klaskas Lorañsig sevel euz e wele hag e rankas ar vamm reuzeudig stourm outañ, a-bouez he oll nerz, evid e zerbhel ennañ. Kalet e oe ar brogad rag ne oa ket Frañseza gwall-greñv ken, ha Lorañsig, evitañ da veza eet sempl gand ar hleñved, ne oa ket dinerzet tre. Koulskoude e voe treh ar vamm d'ar mab hag hema, fêzet gand ar beh e-nevoa grêt, a jomas da ziflaka war ar gwele. Ha goude eur gaouad poan skrijuz, eh êsaas deaÑ hag e seblantas moredi.

Neuze eh azezas Franseza d'ober eun diskuiz ha da druez adarre war stad vantruz he mab. Eun dra anad a oa e houzañve Lorañsig evel eur merzer hag e vije gwelloh deaÑ mervel evid chom da ziwaska kement a boan. Sammet gand he glabar, eh amzave ar vaouez outi he-unan e vije eur hras kaer, marteze, ma teuje an Aotrou Doue da herval davetañ an tohor kêz. Ne oa ket ankouaet ganti ar huzul he-devoa roet Katell dei e porched an iliz. Ha daoust pegen diêz bennag e kave gand eur seurt menoz, e reas he zoñj da lakaad eun overenn evid ar hlañvour e chapel Sant Tu-Pe-Du.

Kement-se, a-dra zur, ne vije ket êz da zeveni. Eur pennad hir a hent a zo etre ar Feunteun-Wir, e-leh m'emedo o chom, ha chapel ar zant braz savet war zouar parrez Kêrglov. War he zroad

e yaje di, rag, a briz ebed, ne houlenne digand Fañch Dorval, he gwaz, ar gazeg hag ar charbañ evid ober he zroiad, na ne amzavje he zoñj outañ zoken. Eur bloaz bennag kentoh, he-devoa prometet mond da bardona da Zantez-Anna-Wened ha, pa oa falvezet ganti sterna Virj ouz ar charbañ, e oa têtet d'an ozah koz: « M'ho-peus prometet, Frañseza », e-nevoa lavaret dei, kintuz ha fuc'het, « c'hwî ' zibrometo, rag ma hazeg da Zantez-Anna-Wened ne yay ket! »

Ya! war droad, eta, e kerzje da di Sant Tu-Pe-Du, ne vern pegen hir ha skuizuz e vije ar veaj. O! gouzoud mad a ouie an hent beteg eno ha n'eo ket souezus kement-se. Gwechall, pa oa yaouank hag a-rôg m'en-devoa kemeret he gwaz ar 'Feunteun-Wir diouz ferm, e ree micher da vond da Blevin, da bedi Sant Diboan, evid anaon re dremenet ar barrez. Devot-braz e oa an dud dre ama d'ar zant-se ha neb piou bennag e-neveze kollet unan euz e gerent tost a yee da bardona d'e iliz, pe a gase eur hannad euz e berz, da houlenne ma vije diboaniet ene an hini maro diouz tan ar purgator. Beteg ma veze eet ken tost dei, e hirrae Frañseza he zro hag, en eur zond d'ar gêr war he hiz, e c'hoarveze ganti troi d'ober eur gwel, war barrez Kêrglov, da japel an Aotrou Sant Tu-Pe-Du, ar zant iskiz ha misteriuze hag e-neus perz, evel m'am-eus lavaret uheloh, da roi ar pare d'ar re glañv pe d'o lakaad da vervel, hervez ma plij gantañ, p'e-nevez an dibab-se d'ober. Hogen, daoust ha ma kare ha ma touje kalz sent koz ar vro, ne oa ket douget-braz ar vaouez deaÑ. Neh he-devoa rag e veli hag evel disfiziañs outañ, ha kement-se dre an abeg d'ar galloud kuz-se e-nevoa a-berz Doue. Ha, setu perag, ne oa ket bet falvezet ganti morse, eviti da veza bet pedet meur a wech d'henn ober, lakaad overennou da zant ollvrudet Kêrglov, en e chapel, evid tud klañv war o zremenvan.

Brema, siouaz ! ne oa ket heñvel ar gudenn. Re-griz e oa poaniou Lorañsig evid beza laosket pelloh da houzañv, heb klask an tu d'e zivehia. Hag, eur wech hoaz, mil-welloh e oa deaÑ beza er bed-all ma rankje chom er verzerenti m'emedo enni...

Dinerz ha raouliet, e klemme Lorañsig goustadig. E vamm a hlebas deaÑ e vuzellou gand korn enn torchouer bet soubet er zailhad dour hag a zehas e dal leiz gand ar hwezenn. Er-mêz e tregernas kan sklintin eur hog, ha bannou kenta an heol, o para en ti a-dreuz gwer ar prenestr, a lakeas ar houlaouenn war enaou da goll he sked. Neuze e tiskennas an ozah euz ar zolier ha, goude beza grêt eur skarz d'e houzoug, e lavaras emedo o vond d'ar park da gerhad eur harrad melchen. Eur zell a daolas war ar hlañvour heb distaga eur grik.

Pa oe eet er-mêz an ti, e tibunas Frañseza he merh. Gourhemenn a reas dei teurel evez ouz kement tra ha beza aketuz war-dro he breur, e-keit ma yaje da glask eul louzou a wellaje deaÑ...

**

Euz he gwele e klevas Katell skoi war he dor. Kerkent e tilmmas da zigori hag e kavas Frañseza dirazi, distroñket-oll ha liou ar maro warni. Ne oe ket hir ar gaoz: « Katell gêz », eme Frañseza, « c'hoant braz am-eus da ginnig eun overenn, evid Lorañsig, da Zant Tu-Pe-Du en e chapel, rag ne hell ket padoud ken gand ar boan. Ha deuet on da houlen diganeoh mond da gestal ar werz anei, mar plij ! »

N'ema ket ar hiz, gand an neb a laka eun overenn da Zant Tu-Pe-Du evid eun den klañv, da bêa ar beleg gand e arhant e-unan. Diwar an aluzenn e vez dastumet gwerz an overenn-ze hag ar gest a vez grêt gand unan-bennag, na kar na par d'ar hlañvour, e-touesk an amezeien hag an dud euz an anaoudegez. N'eus gwerz diviz ebed evid ar seurt overennou ha kement gwenneg kestet, kalz pe nebeud evel ma vez aneo, na muioh na nebeutoh, eo a roer e prof d'ar beleg.

« Henoz », eme Gatell, « em-eus huñvreet e vijeh deuet da houlen ar gefridi-se diganin. Distroit buan d'ar gêr war-dro ho mab ha bremaig, kerkent ha ma vo leinet din, e rin ar gest hag e kasin deoh ar moneiz am-bo dastumet. Emberr e chomin gand ho merh da veilha Lorañsig, rag re-'fall eo ma divesker evid mond evidoh beteg Plevin ».

P'en em gavas adarre Frañseza en he zi, emede ar hlañvour o klemm hag ar verb, an daelou en he daoulagad, oh aoz lein. Ne oa ket distro hoaz an ozah euz ar park. « Bremaig », eme ar vamm d'ar verb, « e vo dao din kerhad d'ho preur al louzou am-eus goulnet evitañ. Med arabad lavared d'ho tad petra e vin eet d'ober, na beza souezet hob-unan ma vezan daou zevz gand ma zro. Emberr e teuy Katell goz euz ar vourh da veilha Lorañsig ganeoh ».

War-dro div eur bennag diwezatoh, e tigoueze Katell en ti hag e roe da Frañseza arhant ar gest he-devoa grêt : naonteg real hag eur gwenneg en oll. E kement ti, emezi, e oa bet digemeret mad ha, dre d'ruer, e-nevoa roet peb hini e dammig aluzenn. Neuze e wiskas Frañseza he dilhad sul hag e lakeas, da gas ganti, eun tamm bara amanennet hag eun nebeud krampouez e-touesk eur mouchoer. Ha, bihan he halon, e yeas kuit, goude beza poket d'he mab ha taolet warnañ eur zell truezuz. Eun dra bennag a oa enni hag a lavare dei n'ber gwelje ket beo morse ken...

***

Mad e oa hoaz ar vamm baour da vale ha dibaouez e kerzas, dilu a-walh da genta. Med, beb eun tamm, e pounneras he divesker oh heda an hent skuizuz hag inouüz. Heb ehan e pede kaloneg, he bizied o vond euz an eil greunenn d'eben war he chapeled. Hogen hir-braz eo an hent etre ar Feunteun-Wir ha Kêrglov, nao leo bennag d'an nebeuta, ha treuzi a ra unan euz ar brava takadou a zo e Kerne. Ne oa ket chalet Frañseza, avad, gand al lebiou kaer a wele a beb tu : he nehamant hag he glabar he zamme dreist he galloud.

Koulskoude, evel eun naer diflach ha moredet, eh en em astenne ar Stêr Aon kamm-digamm a-dreuz ar vro, o tigas ganti freskadurez er stankennou sioul, disheoliet gant melladou gwez evleh hag onn. A beb tu d'an hent braz, war ar brehennou hag ar plênennou, parkadou id savadennet ha re-all, ao an east enno, o hortoz beza medet. War an uhel, avad, e oa broutah gand an amzer hag e taole an heol bero gwrez pounner e vannou tomm-skaot war boultrenn graz an hent.

Dalhmad e ranke Frañseza ober eur zeh d'he zal gand kil he dorn; eet e oa d'an eurvar hag e krede e vije red dei en em deurel da hourvez e foz an hent. Med ar zoñj euz Lorañsig, dalhet du-ze war e wele gand an derzenn 'foll, a deue, evel eun taol foet, da zigas imor dei adarre. Hag e kendalhe da vale en desped d'he skuizder, hanter-zallet he daoulagad gand he 'freder heskinuz hag ar sklerijenn re-splann. Eur hoant birvidig ha divrall hag eur fiziañs divent e Doue hag e Sant Tu-Pe-Du he heñche, hag e kerze bepred, brevet he horv ha rannet he halon.

Tremen a reas war zouar kalz parrezioù, Sant-Toz, Kastell-Nevez-ar-Faou, Plonevez, Landelo, Kleden-Poher, hag eet e oa an heol da guzad p'en em gavas dirag dor presbital Kêrglov...

***

Antronoz, mintin mad, emede ar vamm reuzeudig e chapel ar zant gand ar beleg hag ar marchigod. Lavaret e oe neuze an overenn evid Lorañsig. Sioulig hag evel morgousket hoaz e oa ar chapel, neb trouz enni nemed sardon ar beleg o lida ar zakrifis santel ha balbouz ar marchigod o respond d'ar pedennou latin.

Daoulinet e oa Frañseza war an douar kalet, he 'fenn stouet ganti war he bruched. Euz a-greiz he halon e pede gand feiz, o houlen ma vije diboniet he mab da vad, dre ar yebed pe ar maro, hervez youl zantel an Aotrou Doue hag an Aotrou Sant Tu-Pe-Du.

Da vare ar gorreou, pa glevas klobig ar marchigod o kemenn emede ar bara hag ar gwin o trei e korv hag e gwad Hor Zalver dre nerz burzuduz komzou ar beleg, e oe hijet he horv a-bez gand eur jouadenn ankeniuz. War he meno e oa ar grenienn-ze sinadou da Lorañsig adarre, med, daoust da ze, ne greskas ket he rann-galon. Nann, eur peob frealzuz eo a oa oh en em zila enni, par a-walh d'an hini en em led, goude ar gorventenn, war ar mor dirollet o sioulaad. Ha, koulskoude, n'emade ket ken war var e rankje he mab mervel ma ne oa ket tremenet hoaz a-benn neuze. Hogen red e oa plega da youl zantel Doue ha da varnedigez Sant Tu-Pe-Du, lakeet ganti da d'ridig war an diskoulm a boulenne hag a roje dei he disentez a-barz pell. Eur vouez kuz o sevel euz goulid he halon a lavare dei e oa dizamm he mab euz poaniou ar bed-ma. Gand mall e hortoze an

overenn da echui, evid distroi d'ar gêr da arvesti ouz ar horv divubez ha da bedi en e gichenn. En em *rezolvet* e oa, evel ma lavare outi he-unan, peurbrêr ganti he zakrifis.

Pa oe fin d'al lid santel, e kemeras penn an hent d'ar gêr, dindan an heol mintin o houlaoui skeduz ha laouenn. Hag e kerzas adarre, poan ganti da genta o lakaad an eil troad a-rôg egile ken brevet e oa he horv. Esoh, avad, e oa he spered evid an derhent hag an hast da weled hoaz dremm garet he mab, a-barz ma vije douget d'ar bez, a roe nerz dei da zifrea ar gwellika ma helle...

Deuet e oa an noz p'en em gavas er 'Feunteun-Wir. Kenta tra a welas, en eur zigouezoud en ti, a oe eur houlaouenn goar war elum e-kichenn gwele he mab. He gwaz, he merh ha Katell goz, daoulinet o-zri dirag bank ar gwele, a zibune ar pedennou a lavarer evid ar re a vez war o zremenvan.

Strafuihet-oll, e lammas Frañseza war ar bank da zelled e-barz ar gwele. « Eun elfenn a vuhez a zo ennañ hoaz ! » emei outi he-unan gand estlamm. « Ha me hag a grede e oa maro a-benn vrema ! »

Nann, ne oa ket maro-tre ar hlañvour. Digori a reas e zaoulagad hag eh anavezaz an hini a-oua stouet a-uh dea. « Mamm ! » emeañ etre e zent, hag e laoskas e huanadenn diweza.

Neuze e tiskennas Frañseza diwar ar bank, ar mantr hag an dristidigez o para war he dremm ha seh he daoulagad :

« Diboanniet eo, Doue d'e bardono ! » emei gand eur vouez virvidig ha leun a feiz. « Bolonte Doue ha Sant Tu-Pe-Du benniget bezet grêt !... Ha ma bennoz deo p'o-deus roet din ar bras da weled aneañ o vervel !... »

An Moh-Gouez

An deiz-se, e-ser lakaad eur *vogedenn*, evel ma lavare, e oa eet Yann ar Pichon, kouilh Kêrspenn, war-zu ar Stankou, da weled hag heñ e oa diwanet pelloh an dachennad kerh hañv e-nevoa hadet e Gwaremm ar Wern. E leh mond da bilpasa er briellenn deo a oa war an hent-karr goude ar glaoeier a oa bet, e kavaz furroh kerzed gand ar wenodenn a yee penn-da-benn gantañ, a-hed ar harz-red hag a-dreuz penn da dal ar parkeier tosta dezañ.

A-greiz tana e vutun, e klevas Yann trouz er garront hag e chomas sebezet hag alvaonet p'e-nevoe grêt enn astenn-gouzoug, da zelled enni, dreist ar harz. Ne oe ket evid kredi e zaoulagad : eur porhell kaer du-pod, hir ar reun warnañ, a oa eno, dindan eur wezenn avalou kaoh-moh, o chaokad, war e vadober, eun nebeud frouez treñk-put kouezet diouti e-touesk ar pri. Eur pemoh-gouez heb mar ebed !

Ken gwaz e oe e gaouad neb ma reas ar Pichon eur mell pezh lamm war e giz, ha ma pellaas didrouz gand aon da veza gwelet gand al lôn. Hervez ar vrud e oa gwall-draou ar moh-gouez ha riskluz-braz en em gavoud ganto. War a lavared e oa bet toullgovet meur a gristen gand o skilfou hir hag, evel just, ne oa ket chalet ar houilh e c'hoarvezje heñvel gantañ.

Kerkent ha distrafuihet eun tammig, e soñjas e hellje marteze laha an hoh-gouez euz a-dreñv ar harz, heb mond war-wel dea. Eun tennet dispar e oa, war e veno, evel ma kred peb chaseour an heveleb tra diwar e benn e-unan. Red eo amzav e kave an tu beb bloaz, abaoe ma veze o chaseal, da leda eur had pe ziou war o chet ha da ziskara eun nebeud lapined ha glujiri dinoaz, p'o have kluchet e-kreiz eur waremm pe eur park bennag. Hogen diêsoh, moarvad, e vije kaoud krog ouz eur pemoh-gouez hag e klaske penôz dond da vad gand e daol. Ouspenn an dellid e-nije da skarza diouz ar vro eul lôn noazuz, a-ouenn gand ar re a ranker ober an hu warno, gand eur bern tud ha chas, a-barz o zapa, pebez brud hag enor ma lahje hema heb skoazell den ebed !

Med, evel kalz euz ar fougaserien, ne oa ket Yann euz ar re zisponta pa deue ar haz da raz, hag e chome da dermal a-dreñv e harz-spenn e leh redeg da gerhad e fuzul. Koulskoude, o weled pegen êz ha diriskl e vije dea diskara ar pemoh-gouez euz al leh m'emedé, e reas e venoz da zistroi d'ar gêr da dapa e rikou-chase. Arabad kredi, evelato, e oa mall ruz warnañ d'ober e dro rag, war e bouezig kentoh, eo e yeas d'e di.

E fuzul a gavas en-istribilh ouz ar voger hag e klaskas kartouch e tiretenn an arbel. Ar re-ma, avad, ne oa nemed drajez munud enno, re-zister kalz evid leda an hoh-gouez war an douar. Gwelloh tennou a ranke da gaoud ma ne 'felle ket deñ beza gwall-gempennet o vond da glask reo ouz eun aneval na raje nemed gloaza.

Daoust ma lavare e amezeien e oa ganet d'ar zadorn da noz, diwezad goude koan, ne oa ket Yann ken droch-se tre adarre. Neb piou bennag e-nije e gavet o trailha a-dammou, gand eun durkez vraz, poentennou teo hag hir da lakaad er hartouch e leh an drajez, ne vije ket bet evid mired da zoñjal e oa eun den leun a ijin. Hogen ne oa den o selled outañ gand e labour ha rag-se ne vo test ebed d'e zivenn ouz an teotou fall.

Mai-Louj Fri-Kreien, e wreg, o tiskenn euz ar zolier, a glaskas gouzoud petra emede o teustekad war-dro e rikou-chase, pa oa tremenet, pell a oa, ar mare da vond da jaseal. E berr gomzou e respontas dei e oa krog oh aoza kartouch evid laha eur pemoh-gouez e-nevoa kavet e karront ar Stankou. « Oi ! en an' Doue, paour kêz Yann », emei, « arabad deoh mond da glask krog ouz eul lôn ken gwallon ! Ken buan e lahfe ahanoh !... » Med ar Pichon, c'hoant gantañ da ziskouez d'e hanter-tiegezh e oa eur pôtr dispont, a reas eun hij d'e ziouskoaz gand fê hag a laoskas eur skrignadenn leun a zismegañs. Ha neuze e yeas kuit gand e 'fuzul, goude beza lakeet diou gartouchenn enni ha dastumet ar re-all en e hodell.

**

Koulskoude, dre ma tostae ouz al leh m'e-nevoa gwelet an hoh-gouez, n'en em gave ket re hag e teue keuz deñ da veza grêt e bôt faro. Moarvad, e lavare outañ e-unan, e vije bet furroh deñ senti ouz Mai-Louj ha leuskel eur chaseour-all d'ober e stal d'al lôn fero pa vije eet diwar-dro Kêrspenn. Ha seul-vui e pellaie diouz e di, seul-vui ive e troe e neh da enkrez, ken a grene, zoken, e zaouarn war e fuzul. War evez hag a gammejou bihan e tigouezas beteg ar harz-red, rag-eeun d'ar wezenn avalou kaoh-moh a oa en tu-all d'an hent-karr. Hogen ne oa netra eno ken hag, hardisaet deñ war an taol, e fizias treuzi ar riboul er harz da ziskenn er garront, e leh ma kavas er pri roudou treid an aneval troet war-zu kêr. Med, neuze, e tiêsaas adarre d'e benn gand aon rag ar reuz a raje, marteze, al lôn e Kêrspenn, hag ive o veza ma rankje mond deñ heb gelloud, moarvad, tenna warnañ dre guz. He setu ma tistroas Yann d'ar gêr, doaniet ha war-gren.

Debret e oa bet an avalou gand an hoh, eet goude-ze war-zu Kêrspenn, heb mar ebed, da glask peadra da beurechui e bred. Beteg ar houziadenn a oa war al leur, ne oa ket diêz gouzoud dre be leh e oa tremenet, med pelloh, avad, e kollas ar chaseour e roudou. « E pe leh 'ta ema o kuzad ? » a voustougne Yann etre e zent ha behiet

e spered muioh-mui. Ha, kaer e-nevoa selled en dro deñ, ne ouie ket war be du mond. Ken buan, a zoñje, eh en em gavje penn-ob-penn gand e nebour ! Ha petra a hoarvezje neuze nemed eun drailh spontus hag e tapje e 'fall bini pe bini euz an emgannerien ha, piou ' oar, marteze o-daou ? Paneve d'ar vez da veza kemeret gand e wreg evid eur brener, e vije en em zastumet ar Pichon en e di. Etre daou venoz, e troas er hrañch digor-braz an nor warni hag e kavas eno, kousket ha dibreder-kaer o rohad, an hoh-gouez gourvezet e-kichenn eur bern avalou-douar, boulhet-mad ha dispahet gantañ.

Ar gurun o koueza e-harz e dreid n'e-nije ket spontet Yann ken gwaz ha ma reas eur seurt arvest. E zaoulagad, divarc'het gand ar strafuilh, a wele dirazo, kalz brasoh evid ma oa e gwirionezh, al lôn gouez ken du e grohen hag eur zahad buzuilh ha keit e reun ha broen ar prajeier. M'e-nije sentet ouz e gaoud aon, e-nije stlapet e fuzul dioutañ hag eet da chouchad da hortoz ar gwall-aneval d'en em denna kuit aneñ e-unan.

Didrouz e teuas er-mêz war e giz, livet fall hag ar grenerezh gantañ. Dre ma kile, koulskoude, ne oe ket evid mired da zoñjal e-nevoa kavet an tu war al lôn fero hag e vije diriskluz deñ e laha p'her have kousket ker mad-all. Kement-se a roas deñ eun nebeudig nerz-kalon ha, kuit da zihuni an hoh, e tiwiskas e voutou da vond d'ober an Ankou. En eur dermal, e tistroas diarbenn d'ar hrañch hag, evel eur muntrer oh ober e dorfed dre drubarderezh, e tostaas goustadig beg e fuzul ouz tal e nebour ha, dao !dao ! e laoskas e zaou denn. Ker kent e tilmmas kuit euz a-douesk ar moged ha, d'ar red, e pignas d'ar zolier gand ar skeul. Eno ne vije ket war var euz e vuhez, ma n'e-nije grêt nemed gloaza an hoh-gouez.

Dizale e sklêraas ar vogedenn hag e kredas Yann astenn e benn da zelled dre doull ar skeul. Miaro-mik e oa al lôn, eur mell gouli euzuz e-kreiz e benn, friket ha skarz et an empenn dioutañ. Neuze e tiskennas ar Pichon euz ar zolier, reud e vruched ha kement a lorh ennañ ha m'e-nije gonezet ar groaz-a-enor war an dachenn-emgann. Kenn fromet e oa hoaz, koulskoude, ma krene atô eun disterra. Hogen ne oa ket nann da lavared : eur mestr-chaseour a oa aneñ pa oa bet gouest da laha eun hoh-gouez e-unan ! Ha piou a gredfe lavared, war-lerh eur seurt taol, ne oa ket euz ar vegenn euz an dud dispont ha kaloneg ?

Ne reas nemed eul lamm beteg e di, o tridal gand al levenez hag o harmi a-bouez penn : « Mai-Louj ! Mai-Louj ! Deuet eo ganin ! Lahet 'm-eus aneñ ! » Klevet he-devoa ar wreg an tennou ha, nehet gand an trouz, emede o houlen outi he-unan hag heñ ne oa ket c'hoarvezet droug gand he gwaz. Dienkrezet gand mouez an ozah ha mô dei ken a oa, e tiredas etremeg ennañ : « O ! Yann gêz » emei, « n'on ket evid kredi oh deuet a-benn hoh-unan euz eur pemoh-gouez ! Ma ! eun tamm den a zo ahanoh evelato ! »

Mond a rejont d'ar hračh ha Yann, fougasou gantañ leiz e henou, a ziskouezas da Vai-Louj ar gouez reuneg astennet a-bed e gorr war an douar. Med brema, pa oa maro, e seblante deñ kalz bihannoh evid kent pa oa beo. Hag e leh beza bammet, evel ma soñje d'he 'fried e vije bet, ne reas ket ar wreg nemeur a van dirag an aneval divuhez. « Me ' gave din », emei, « e oa ar moh-gouez eun tamm mad brasoh evid hema. Bitouz ha yaouank eo al lôn-ma, avad, ha n'on ket souezet brema ho-peus diskaret aneañ ken êz-all ».

Feuket e oe Yann e goulid e galon, gand ar homzou-se liou an dispriz warno, med ne ziskouezas ket beza lakeet re-ziêz ganto, daoust ma oa kouezet e vannielou eun nebeudig. « Bitouz ? Bitouz al lôn-ma ? » emeañ, glaz e vouse'hoarz. « N' ouzit ket petra a livirit o wrabi din sotoniou, pa n'ho-peus ket gwelet morse aneval ebed seurt da hema nag a gen gwaz gouenn ! » Eun dra bennag, evelato, a ree deñ diskredi d'e daol-kaer hag e houlenne outañ e-unan hag hen n'e-nevoa ket grêt eur fazi o lemel e vuhez digand an hoh du-se. Med ne badas ket pell e gaouad disfizians ha, kintuz deñ, e hourhemenas da Vai-Louj mond raktal da glask Per an Toulleg, e amezeg, da roi an dorn deñ da ziwada ha da gempenn al lôn maro hag, ouspenn, lakaad ar podhouarn braz war an tan evid kaoud dour bero d'e zireuna.

**

Eul lubaner euz ar henta e oa Per an Toulleg hag, e-keit ha ma oe an daou waz o labourad war-dro an hoh-gouez, ne ehanas ket da fougasi gand Yann ar Pichon. Ar gouesta hag an dispointa den e oa, war e veno, p'e-nevoa fiziet mond, heb sikour, da stourm ouz al lôn kriz ha bet an tu-gonid war e horre. Kement-se a zigasas adarre lorch ha fizians er houilh, flepaet deñ war-lerh abegou ha pismigou e wreg. Ya ! ar haloneka hag ar gouizieka e oa euz chaseourien ar barrez ha, marteze, ar hanton, rag, war a lavare Per, n'eo ket bemdez e veze kavet moh-gouez ken braz ha ken pouner hag an hini emedent o tireuna hag o tigori. Ha ne oa ket eur ger gaou gantañ o veza ma oa hema ar henta d'an Toulleg da weled abaoe m'e-nevoa lakeet e 'fri war an douar, ar pez ne amzavas ket ouz ar Pichon, evel just. « Yaouank eo, moarvad », eme Yann, c'hoant gantañ da houzoud hag hen ne glaske ket egile goapaad ha *planta pour gantañ*, « ha skañvig hoaz eun disterra marteze ».

— Kent a ze e vo êsoh da zibri », a respontas Per, « rag din e plij gwellob ar big treut evid an hini kalet ha re-zruz ».

Dizale e oa diwadet al lôn, lammet ar reun diwarnañ ha lakeet en-istribilh ouz eur skeul, goude ma oe tennet dioutañ ar bouzellou hag ar hourailhou. E-ser labourad e veze ar bôtred o vond dalhmad da dal ar varrikenn, er penn pella d'ar hračh. Dreoig e oa deo o-daou hag ar Pichon ne skuize ket o konta d'e genseurt penôz, heb

aon da goll e vuhez, e-nevoa bet an treh war ar gouez fero, goude eur pegad poaniuz.

Neuze e yajont da zibri o merenn hag e oa digaset deo, war an daol, kig fritet euz ar gwella tammou a oa el lôn. Gwin a evjont ive, muioh evid justoh, ha kafe dispar badezet gand eur banne mad a lampig bet o koza, e korn ar hao, e-barz eur voutailh goloet a bouldrenn hag a wiad-keonid. Hag an Toulleg a gendalhe da veuli ampartz e amezeg ken dispoint, c'hwezet gand ar vrazoni hag ar hloar.

« Brema », eme ar houilh, brokuz deñ war-lerh kement a fougasou. « brema pa 'z eo grêt al labour ha pa n'eo ket koustet ker ar big fresk-se din, e rankan roi deoh eun tamm aneañ da gas an tañva d'ar gêr ». Ha, gand an beskenn hag ar goutell vraz, e tiskolpas diouz korv an hoh-gouez eur mell karterenn da ginnig d'an Toulleg, fest ennañ o tistroi d'e di gand eur prof ken talvouduz.

**

A-benn eun eur pe ziou diwezatoh, eh en em gavas, e Kêrspenn, Nouel ar Bleveg, euz Kreh-ar-Vourh, lezanvet « Kabiten ar moh », o veza ma oa bet ofiser gand ar fified ha ma oa eet da varhadour moh war-lerh ar brezel.

« Ahanta, Nouel », eme Yann ar Pichon deñ, « petra ' zo a-nevez 'ta pa 'z oh deuet beteg ama ? N'eo ket bemdez e vez hoh treid er ger-ma ! »

— Gwir a-walh », a respontas ar Bleveg, « ha daoust ma n'eus ket amzer da goll, em-eus ranket dond euz ar gêr da glask unan euz ma moh, dianket abaoe ar mintin-ma... Hag, evitañ da veza an disterra euz ar hraouiad, ne 'fell ket din, evelato, koll aneañ, rag arhant mad eo bet koustet din ».

— Ma ! » eme ar Pichon, o kredi ober e bôt fin hag o tiskorda da hoarzin, « hirio, 'm-eus aon, ema devez ar moh ! M'ho-peus koll-let unan, me 'm-eus kavet unan-all, hag eun tamm brao a hini : eur pemoh-gouez reuneg ha du-pod ! Gand daou denn en e benn em-eus diskaret aneañ ! »

— Hañ ? » a houlenas Nouel, kouezet an alvaon warnañ. « eur pemoh-gouez ? Ha sur oh e oa hennez eur pemoh-gouez ? Dre ama n'eus ket euz ar seurt lôned-se ! Ha n'eo ket ma hini ho-pije lahet : eun hoh besk du, hir ar reun war e horre ha mad da lakaad er bailh-kig a-benn eun nebeud miziou ahann ? »

Badaouet war an taol, e chomas ar houilh da grafina chouk e gil. « O ! » emeañ, « moarvad n'on ket eur hrouadur bihan ken hag e houzon lakaad ar hemm etre eur pemoh-gouez hag unan doñv. »

— Kement-se, avad, a jom ganin da boût », a drohas ar marhadour, « ha, ma n'eo ket debret hoaz ganeoh, diskouezit aneañ din, ma welin hag heñ eo ma hini pe n'eo ket ! »

Ha setu int d'ar brañch, e-leh m'emedede ar pezh a jome euz kory al lôn maro en-istribilh ouz ar skeul. « Ahanta ! » a skrignas ar Bleveg, « war a welan n'oh ket gwall-anaoudeg war ar moh p'ho-peus kemeret ma hini doñv evid unan gouez ! Lavaret em-eus deoh e oa besk ma femoh hag hema, êz eo gweled, n'eo ket keit e lost hag an hanter euz ma biz bihan. Du-pod eo ouspenn, ar pezh a zo rouez e-touesk ar moh doñv. Din-me eo al lôn, eta, ha n'eo ket da zen-all ! Met boulhet mad eo ganeob, 'm-eus aon... Brema selaouit, Yann ar Pichon, ma livirin deoh eun dra hag a zo heñvel ouz ar wirionez : n'on ket eur gwall-bôtr med, ma ne 'fell ket deoh e yafen da glask an archerien war ho tro, e vo dao deoh digoll abanon ! Ar moh war droad a vez gwerzet, diouz pouez, kant lur al lur. Me ' lakee hema d'ober kant hanter-kant lur pa oa beo; setu ma tleit din pemzeg mil lur en arhant... Ha hoaz ne gontan ket ar pezh a vije talvezet ouspenn, a-benn eur miz pe zaou abann, rag boueta mad ha gwellaad founnuz a ree... »

Ken mezeg hag eul louarn bet tapet gand eur yar, e chome dilavar ar houilh; eur bern soñjezonou displijuz o troidellad dre e benn. Anad e oa deñ brema ne oa ket bet morse ar pemoh maro eul lôn da boueza dreist kant lur, hag e klaske ar marhadour an tu d'e *yenna* p'e-nevoa kavet pleg warnañ. Klask a reas marhata, med ar Bleveg, ken penneg hag eur marh-mul, a zalhas ken kalet war e briz ma rankas Yann kodiana, gand an diviz, koulskoude, na gomzje egile da zen euz an taol droch a oa c'hoarvezet. En eur vond d'an ti da gerhat arhant d'ar marhadour, e houlenne outañ e-unan petra a lavarje an dud diwar e benn, ma yaje dre ar barrez ar vrud euz an taol diod-se. Kemeret e vije evid eun arzioidig hag eur berboellig ha grêt an iö gantañ. Gwasoh hoaz pa rankje kaoud arhant digand Mai-Louj evit pèa ar Bleveg !

E *bater noster* a glevas a-zoare gand e wreg hag, e-keit ha ma tistroe ar marhadour d'ar gêr, laouen da veza grêt eun devez mad, e redas ar vaouez da di an Toulleg da houlenne ma vije rentet dei ar garterenn gig e oa bet sod a-walh he gwaz da roi deñ. Hogen an amezeg a nabas krenn seveni he goulenn; ar hig-se, emeañ, a oa bet roet deñ evid e zigoll euz e labour. Tabut ha trouz a oe, na petra 'ta, hag e teuas Mai-Louj en-dro d'he zi, droug ruz enni, war-lerh he zro-wenn. Goude eur seurt reuz e redas an doare aneañ dre ar vro, rag an Toulleg a hastas bruda taol droch Yann ar Pichon hag, evel-se, eo e klevis ano aneañ.

Burzud Intron Varia Dreguron

Eun ilizig koant eo chapel Treguron, e Goezeg, gand he zourig mistr ha beget lemm hag he zoenn vraz o tiskenn izel war he mogeriou ledan. En tu deou d'an aoter, e-barz eur hustod heñvel ouz eun arbel gand an diou zor gwerennet digor unan a beb tu deñ, ez eus eur skeudenn gaer meurbed : hini ar Werhez Zantel, skouer an oll vammou, he Mabig Jezuz, ar Bugel-Doue, choupet ganti war he breh kleiz. Dremmet eo ar zantez evel eur wreg yaouank en he bleuñv, seder ha laouen da veza lakeet er bed eur hrouadur koant ha leun a yehed. Heñvel eo gwisket ouz eun intron a ouenn uhel pe gentoh ouz eur briñsez kran euz ar zeitekved kantved, he dargreiz stardet mistr ha moan gand eur gorfenn hir, digor war he brennid hag o leuskel dizolo he divronn gwenn ha flour. Ha dorn he mab, oh ober allazig da unan aneo, a laka da zivera diouti eun nebeud beradou lèz.

En tolead a-bez eo brudet braz Intron Varia Dreguron. Fiziañs o-deus en he galloud ar gwraez o tougen hag ar mammou nevez-gwilioudet; ar re genta da zond da vad gand o zro hag ar re-all da gaoud lèz a-walh da vaga o bugale. N'eus ket par da zour he 'feunteun vuzuduz da barea ar pennou-bronn goret diwar derzenn al lèz hag an diezamañchou-all o-devez ar methed dimezet hag ar mammou a vez o vaga. Ha beb bloaz, da zeiz he 'fardon, e tired daved ar Werhez Zantel, d'he chapel Treguron, danvez-mammou ha gwra-gez bugaleet.

*
**

Pell braz 'zo e c'hoarvezas an darvoud emañ o vond da zisplega, tremen hanter-kant vloaz moarvad, da lavared eo a-barz ma oe cheñchet devez d'ober pardon an Intron Varia a lider brema d'ar zul war-lerh an eiz a viz gwengolo hag a veze kent antronoz gouel Yann. Ne zeree ket ouz Goezegiz, evid doare, lakaad an deiz-se evid enori ar Werhez o veza ma ree deo koll eun devez war ar 'foenn. Setu ma rejont o zeiz gwella evid ma vije ampellet goude labouriou braz an hañv ha ma oe sevenet o goulenn gand o 'ferson ha pennou braz an eskopti.

Ahane, da zeiz ar pardon, e klever abaoe, euz an tu-all d'ar Stêr Aon, mouez kloh chapel Garz-Varia, savet ive en enor d'ar Werhez, o hervel Pleibeniz da zond da bardona da ilizig patronnez o Zreo Bihan. Hag hervez darn aneo, rag meur a deot fall a zo en o zouesk, e lavar ar hlohig-se dre e gan lirin ha mentet iñgal :

Tud Goezeg,
Laeron oll, laeron oll !

E-keit ha ma respont sklintin klohadou hini Treguron, lakeet brall ennañ da wiska an overenn pe da dinta ar gousperou :

'Vel ma 'z int ez int !
'Vel ma 'z int ez int !

**

Ar bloaz-se, eta, da zeiz ar pardon, pa darzas heol laouen miz even a-uh d'ar Menezioù Du ha da stankenn ar Stêr Aon, emede da vad Jermen Favenneg o vuzula hent etre bourk Pleiben ha Treguron.

Eur goapaer hag eur penn-kleiz a zen a oa aneañ, troet d'ober fent ha da gavoud abeg en traou sakr ha santel hag e komzou ar veleien. Klevet e-nevoa ano euz pardon Treguron hag euz an *dio-dezed*, evel ma lavare, a yee di, gand o bronnou krognet hag o dargreizou pounner, da bedi eur zantez koad livet, lakeet da ziskouez d'an oll he bruched diskribuilh heb an disterra mez. Hag an orged o vrouda e galon a ree deañ kerzed gand mall da weled eun arvest dizeread war e veno, hag a roje tu deañ da hodisa ar gwrazez kredig-se, ha d'ober al lu ganto.

Nebeud a-rôg an overenn-bred e tigouezas el leh santel. Eno en distro, e-kreiz eun dachenn leun a wez braz, e kavas ar chapelig koant a zo eur frealz hag eun dudi d'ar gristenien troi enni da bedi. Kalz tud a oa tro-war-dro o hortoz mare an ofis, en o zouesk eun niver braz a verhed, anad warno edont o vaga pe o tostaad ouz o amzer. Meur a vaouez a ziskennas beteg feunteun an Intron Varia hag, o kemered dour anei gand o dorn, a hlebas o divronn o tevei pe hwezet stenn gand al lêz.

Eet e oa Jermen Favenneg d'o heul hag e zaoulagad gadal, o vousehoarzin diaouleg, a jome da arvesti heb mez ouz al lid iskiz, pagan an orin aneañ marteze, hogen santellaët abaoe meur a gantved dre hras Mamm Zakr ha Dinamm Hor Zalver.

Gwisket e oa en e gaerra, giz e barrez gantañ: eur chupenn vezer du war e gein ha, war e vruched, eur chelet voulouzennet, digor ha diskloz evel ma oa ar hiz. War zigarez farsal e ree tud ar parrezioù-all, ouz ar pez-dilhad-se, eur *chelet dibri youd* rag, emeo, pa goueze gand Pleibeniz tammou youd euz o loa, e choment ennañ hag e oant kuit da vond da goll war an douar.

A-greiz-holl, o skrigna hag o hoapaat, e tilmmas Jermen e-touesk ar merhed ha, ken dineh ha tra gand ar gwall-skouer a roe deo, e tilasas e roched war e vruched hag eh en em lakeas d'e hleba

gand dour euz ar 'feunteun. Darn euz ar gwrazez a dehas kuit gand ar vez, med lod-all, hardisoh ha feuket gand eun dra ken dizoare, ne oent ket evid mired d'e gunuja. Hogen ne reas van an istrogell hag, evid godisa muioh-mui, e tapas euz e hodell eun nebeud spilhou da gloza e chelet war e boull-kalon, evel ma ree merhed e barrez da spilhenna o hroazed war o brennid.

Med, allas ! kerkent e tevaas divronn ar pôtr, ken e teujont par a-walh da re ar gwella magerezed a oa eno. Ken krognet e oant ma striñke al lêz diouto, o hleba deañ e zilhad, penn-da-benn e gov, beteg e durbant glaz. Neuze, strafuilhet gand ar zoñj e oa bet troet e maouez marteze, e laoskas e ardou hag e kerzas kuit, ken flep hag eul louarn hag a vije bet *louzet* gand eur yar.

Koulskoude ne oa ket chomet ar merhed heb komz diwar e benn hag, a-barz ma kavas an tu d'en em ripa war-zu ar gêr, e oa tostaet ar wazed d'e zismegañsi. Kalz aneo a oa goubet d'e 'frea pe da roi deañ eur *predad*, evel ma lavarent. Sevel a rejont o mouez da riotal ha da glask kann.

« Petra an tanfoeltr eo hema 'ta », eme zarn aneo. « gwaz pe vaouez, kement e vrennid ha deve eur vuoh nevez-halet? »

— Ya ! » a lavare lod-all. « petra eo al lôn divalo-ma hag a gred dond ama da roi gwall-skouer ha d'ober goap euz ar gizioù santel ? Kerz prim abann, hailhon an diaoul, mez-e-weled, pe da ler a zamanto ! »

Ne jomas ket Jermen Favenneg da goza e Treguron, e hellit kredi ! Redeg a ree evel eur hi difelhet, e vruched pounner o lammad heb ehan dindan e chelet spilhennet re-stard. Dizale e oe ken gleb e gein gand ar hwezenn hag an tu a-rôg euz e gorr-braz gand al lêz o tivera bepred diouz e zivronn leun-tenn.

P'en em gavas er gêr e yeas d'e wele, oh ober an neuz da veza klañv. Ne oa ket klañv a galon, a spered avad ne lavaran ket rag, kaer e-nevoa ober ha dizober, ne yeas ket da zilêz ha ne gurzas ket e zivronn.

Pa gredas sevel euz e wele ha mond da labourad, e ouzas an oll petra a hoarie gantañ. Eet e oa ar vrud aneañ dre ar vro ha kalz tud a glaske an tu d'e weled evid kaoud digarez ha hoarzin diwar e goust. Meur a hini a lavare na oa ket dao deañ mond ken d'ar park d'en em skuiza, rag brema, pa oa gouest d'ober eur va-gerezed vad, e vije didoroh deañ entent ouz magadennou. Med, her-vez lod-all, e oa bet sorset ha ne oa e lêz nemed eun evaj kontammet a lakaje ar vugale da gleñvel.

Pell e padas merzerenti Jermen Favenneg. Pa veze war-zao e ranke spilhenna kloz e chelet, evid mired ouz e vell brennid da zispaka a-zindani. Ne zigrogne tamm hag e kendalbe da vera ken

gwaz ha biskoaz, o terbel e zilhad leiz bepred. Ha pegen displijuz 'ta labourad gand ar zamm-se, hij-dihij, a waske hag a ziêze e boull-kalon!

Tost da vloaz emede e-giz-se, o houzañv e wall-blanedenn, pa deuas soñj deañ da govez e behed ouz unan euz ar gureed. Ar beleg her zelaouas hegarad hag, o weled e geuz hag e hlahar d'an dra dizakr a vroude e goustiañs hag a gastize e gorv, a roas deañ an absolvenn. Evid e binijenn e-nevoe Jermen gourhemenn da vond diarhen, da zeiz ar pardon, da bedi Intron Varia Dreguron da gemered truez outañ ha da lemel kuit ar walenn he-devoa taolet warnañ.

Hag, ar bloaz-se, e oe gwelet ar hanfart, divoutou ha difoerou, o pedi devot-braz dirag skeudenn Mamm Doue, oh ober an dro d'he chapel war e zaoulin noaz hag o vond goude d'he 'feunteun vuzuduz da eva dour.

Pa deuas abane e oa bet selaouet e bedenn. Eet e oa e zivronn ken plad ha kent ha ne verent ket ken. Distroi a reas d'ar gêr en eur veuli ar Werhez, skañv e galon, dibreder e spered ha dizonet da vad diouz ar hoant da hodisa an danvez-mammou hag ar gwra-gez o vaga.

Deñved da douza

Ma 'z eo divennet ouzin diskuilba gand piou hag e pe leh eo bet c'hoarvezet kement-ma, e heller kredi, daoust da ze, ez eo gwir-bater penn-da-benn.

N'eus ket pell e savas trouz etre daou bried: ne oant ket evid en em houzañv. Ma oa têt an ozah e oa ken kintuz-all ar wreg hag, e leh kemered pasianted ha beza hegarad ha karantezuz an eil ouz egile, e veze kement a veb etrezo dalhmad ma oa eun ivern, koulz lavared, ar vuhez a renet.

Red eo kredi e oant kristenien dister rag, an eil hag egile, e rajont o zoñj d'en em zispartia pe da *zivorza*, evel ma vez lavaret hag evel m'ema ar hiz brema er hêriou braz hag ive, siouaz ! e meur a leh-all en or bro.

Eun deiz, heb gouzoud dare d'he gwaz, e yeas ar wreg da gonta he doare d'an aotrou Kêrlibellou, eun alvokad gouizieg-tre ha brudet da veza eur mestr-prosezer. « Dispar eo hoh afer », eme Gêrlibellou d'ar vaouez. « Sur oh da honid ha, dizale, ho-po an dizober euz ar gwall-zen-se ken troet da hanuzi ahanoh. »

Kerkent ha m'en em gavas ar wreg er gêr, e krogas an trouz adarre etrezi hag e 'fried, rag ar pezh he-devoa klevet gand an den-a-lezenn a lakee muioh a imor enni hoaz da hegal he gwaz.

Hogen eet e oa hema d'an eurvar ha ken kounnaret e oa, da heul teotadou e *hini goz*, ma kerzas ive raktal da studi an aotrou Kêrlibellou d'ober e glemm ha da bedi an alvokad da houlenn lakaad torri e eured gand al lez-varn, evid kaoud ar gwir da gas e hanter-tiegezh diwar e dro.

Kêrlibellou, avad, ne belle ket labourad evid an daou bried war ar memez tro. Setu ma lavaras d'an ozah: « Ho kwreg a zo bet ama arôzoh ha roet he-deus kefridi din d'ho kervel dirag ar varnerien. Rag-se n'em-eus ket ar gwir da brosezi evidoh. Hogen n'eus forz; it, euz ma 'ferz, da gavoud ma henvreur Teoteg, an alvokad a zo o chom du-ze en tu-all d'ar pont. Henez ho tivenno kerkoulz ha ma rafen ma-unan. Gortozit hag e roin deoh eul lizer da zisplega deañ hoh afer. » Ha setu an aotrou Kêrlibellou o lakaad eun nebeud poziou war eun tamm paper hag o kloza ar skrid en eur golo-lizer sarret mad.

Goude beza trugareket an den-a-lezenn, e redas an ozah da gavoud an alvokad-all. Med, a-greiz oll, e-nevoe eun tammig disfiziañs hag e kavas souezus hag iskiz e-nevoa klozet an aotrou Kêr-

libellou al lizer a-rôg beza lennet deñ ar pezh a oa warnañ. Neuze, o soñjal e oa braz a-walh e-unan da gonta e afer d'an aotrou Teoteg, e tigoras an ozah al lizer.

Ma ne oa ket hema hir-braz, e oa warnañ peadra, koulskoude, da zizaouzana an den kêz. « Kenvreur ker », a skrive Kêrlibellou d'an Teoteg, « kavet em-eus eun dañvadez vad teo ar gloan warni ha kas a ran deoh da douza eun dañvad kerkoulz hag hi. Gouzoud ' ouzon ez oh maout war al labour-se ha n'eo ket red din lavared deoh penôz en em gemered evid eur seurt tra... »

Ne jomas ket an ozah kêz da varhata hag, e leh mond da di an touzer, e tistroas raktal d'ar gêr da ziskouez al lizer d'e wreg. Homa, goude beza lennet skrid an aotrou Kêrlibellou, a gouezas ar meud en he dorn, sebezet-krenn ha fuc'het-mik gand trubarderez he alvokad.

Abaoe n'eus ano ebed gand an daou bried d'en em zispartia, ar pezh a ro da gredi eo ar yalh, evel ma lavar lod, an takad gwiridika euz an den.

Anoioù iskiz, memez tra!

E-keit ha m'edo Yann Glapez, he hini koz, o tana e gornad butun hag o tomma e korn ar houg, e oa eet Marjann ar Sorodenn, he lunedou a-ramp ganti war he 'fri-kaouenn, da lenn ar gazetenn ouz an daol-voued.

A-benn eur pennadig e savas he 'fenn da lavaroud da Yann: « Chê! e Toull-ar-Hefeleg eo kresket an dud. O, Gwerbez Vari! eur houblad ' zo bet! Setu amañ ar pezh a zo war ar gazetenn: « *Ar blijadur on-eus da rei da houzoud ez eus ganet e Toull-ar-Hefeleg, e ti Per Bleogad, or henvroad anavezet ker mad-all er barrez, daou grouadur, paotr ha meth, an eil ker koant hag egile. Buhez hir hag eüruz d'an daou vugel hag hor gwella gouthemennou d'hor mignon Per ha d'e bried.* »

— Eur pezh kaer, avad! » eme Yann Glapez neuze. « Me, hag a zo ivez euz eur houblad, pa oan deuet war an douar-mañ, ne oa ket bet grêt kement-se a oriuz ganin na, kennebeut, gand va breur. Me ' zo sur na oa bet ano ebet euz an nevezenti-se war ar gazetenn. »

— Gwir a-walh », a respontas Marjann, « med neuze ne veze lennet nemed leor *Buhez ar Zent* war ar mêz ha klevet ar heleier nemed da zul, er vourh, e leh bremañ eo boazet peb den da goud ar gazetenn bemdez en e di ha da lenn warni, e skritur-moul, nevezentiou a beb seurt ha memez pe da vare e vez bet kresket an dud gand ar priedjou toniuz. Ma! dao ' vo din mond d'ober eur gwel d'ar vugaligou-se ha da gas eun draig bennag d'ar vamm yaouank, rak, c'hwi ' oar, eun tamm kerent om on-diou. Hounnez, m'am-eus soñj mad, a zo merh vihan d'eur henderv gompez d'am zad-kuñv... Med petra a lennan amañ a-uz d'an nevezenti-se? *Carnet Rose*... Petra eo an dra-ze *Carnet Rose*? »

— Eur harned », eme Yann. « a zo eur haier bihan da skriva ha da verka ar hoñchou. Henez, moarvad, a zo unan gand eur golo liou roz warnañ. »

— Na c'hwi ' zo diod memez tra, paour kêz Yann! », eme Varjann. « Petra a zeu eur haier bihan d'ober amañ e-leh ma n'eus ano nemed euz daou grouadur nevez-ganet? D'am zoñj n'eo ket *Carnet Rose* e-neus bet c'hoant ar mouler da lakaad aze, med *Carne et Rose*, an anoioù a zo bet roet, moarvad, d'an daou vabig. Bremañ e vez anvet ar vugale ken iskiz ha ken difeson ma chomer souezet a-wechou! Ya! n'eus ket da lavaroud, evel-se e rank beza bet badezet bugale Per Bleogad: Karn ha Roz. Gouzoud ' ouzon mad ez eus

eur Zantez Roza pe, marteze, diou. Med n'em-oa ket bet klevet ano biskoaz euz Sant Karn... Da betra ' ta eo mad ar zant-se? Hogen n'em-eus ket amzer bremañ da jom da zoñjal e kement-se. Poent braz eo din mond d'ober eur gwel d'ar vugaligou ha d'ar vamm yaouank ha da ginnig dezi eun tammig prezant. »

*
**

Ha setu Marjann ar Sorodenn oh en em gavoud e Toull-ar-Hefeleg, eur bakadennig ganti dindan he hazel. « Hañ! paour kêz merh », emezi d'ar vamm yaouank a oa hoaz en he gwele, « klevet em-eus ar helou ha deuet oun d'ober anaoudegez gand ar mevel bihan hag ar vatezig hoh eus bet, ha da weloud penaoz e ya ar bed ganeoh. Brao-tre emaoñ amañ ho-tri ha, 'm-eus aon, n'emañ ket fall ho toare tamm ebed, a drugarez Doue. Gouzoud ' ouzon petra eo kaoud bugale ivez ha me ' oar e ray vad deoh eun nebeudig frouez. Digaset em-eus deoh eun dousenn avalou-orañjez, re zous euz ar seurt a vez grêt *margarine* anezo... »

Marjann he-devoa eun elfenn-zoñj da veza klevet eun ano ben-nag e-giz-se da envel ar frouez a oa deuet ganti, hogen *margarine*, *magazine* pe *mandarine* a oa poziou heñvel a-walh ha ne verne ket dezi pe hini lakaad en implij.

Gwreg Per Bleogad a ziskouezas dezi he anaoudegez-vad ha, neuze, e yeas Marjann da selloud ouz an daou vabig, dastumet brao en o 'fakou ha skoachet en o havilli, ha da bokad dezo war o zal.

« Na koant eo an daou êlig-man! » emezi d'ar vamm. « Heñvel-mik int ouzoh, med fri o zad a zo ganto, koulskoude. Doue d'ho pennigo, Karnig bihan, ha c'hwî Rozennig vrao! Gouezet em-eus penaoz oh bet anvet, peogwir em-eus gwelet hoh ano deoh ho-taou war ar gazetenn. »

Feuket e oe ar vamm yaouank o klevoud ober Karn ha Roz euz he bugale. Arabad beza souezet rag, peurvuia, e vez kizidig ar mammou pa vez meneg euz anioiu ha ne blijont ket dezo.

« Foei avad! » emezi gand fae, « bravoh anioiu eged ar re-ze am-eus kavet da rei dezo. Va mab a zo Sezar ha va meth a zo Fanny!... »

*
**

Pa zigouezas Marjann er gêr e oe mall warni da gonta an doare da Yann : « Biskoaz kemend-all ! » emezi. « Ne zivinoñ morse penaoz eo bet anvet bugale Per Bleogad ! »

— Me ' zoñje », a respontas an ozah, « ho-poa lennet war ar gazetenn e oant bet anvet Karn ha Roz. »

— Karn ha Roz, Karn ha Roz a lavaran-me ivez!! Sezar ha Fanny, paour kêz paotr, int bet lakeet! »

— Sezar ha Fanny? Memez anioiu neuze gand ki an Aotrou Person ha gand kazeg an ti-all! Ma! diskiant e rank an dud-se beza, memez tra, evid envel o bugale evel ar chas hag ar hezekenned p'o-deus sent koz or bro anioiu ker brao-all... »

PENNAD-KAOZ GAND AR PASTOR-DENVED

Meur a dro em-eus bet afer ouz pastored. Mahagnet oant kalz anezo; tud dizoursi awalh euz o horv, o gwiskamant; n'e tispliche ket dezo kaoud eur banne da lipad hag en em gaoud war o hent

gand unan bennag da gaozeal. Lojet dister, savet abred, debri a reont evel tud all an ti diouz ar mintin araog mond kuit gand o deñved a-hed ar streajou, war ar mèziou, er parkeier. Dougen a reont war o heñ eur zah; gwechall unan ler, abaoue brezel pevar-

zeg eur vuzetenn kentoh, boued enni. Diouz an noz, p'en em gavont endro er gêr, o-deus boued evel ar re all.

Da vare ar bloaz, da boent an oaned (1), e tougont eur zah all ouspenn, evid lakaad ennañ an oaned a zeu war an douar... war an douar.

— Kant dañvad a zo em bandennad, a lavare din, n'eus ket pell, pastor P... Tri vaoud a zo ouspenn.

— A rummou e vez dalhet an dañvadezed er hraou gand ar vaouted, war-dro tregont pe zaou-ugent, heb tro. Maoutet e vezont neuze. Dougen a reont pemp miz, nemed tri pe bevar dervez awechou, hervez hirder ar miziou. Adaleg gouel Nedeleg e hanont o re vihan. Eun dañvadez euz va bandenn he-deus bet pevar heb bloaz.

— Kement a vaouted eged a zañvadez a vez. Ar vaouted a vez gwerzet d'ar higer a-benn eur pennad. Lod koulskoude a vez roet d'eur vandennad all, hag euz a leh all e vez digemeret maouted da jeñch ar ouenn.

— Da veurz Fask e vez touzet an deñved. Amezeien ha mignoned a vez goulennet evid sikour o gwalhi er ganol. Kousta ker a ra an abadenn, rag prejou mad gand gwin hag odivi, kougnag bremañ, gwechall lagoud a ranker ingala. A greiz touza e sav sehed aliez gand peb hini. Etre daou ha pemp lur gloan a vez digand peb dañvad.

— Kerkent paket o zeir zizun d'an hirra, pemzeg deiz aliez, hag hervez an amzer, ar re vihan a vez kaset da glask o boued gand ar vandennad. Debri a reont drez, iliafrez, gwez yaouank. An traou a zo c'hwez ganto ne blijont ket dezo. Dre ar hwez an eil euz egile eh en em anavez ar mammou hag o re vihan.

— An deñved a zo sentuz; ar hi a ziwall an deñved n'eo ket avad ken sentuz hag eur giez.

— Kleñvejou an deñved a zo ar « *piétain* » (eur ger galleg eo), diwar an dour hag ar poullou pri, hag ar « *peut* », a zo eur boan-houzoug.

Ar gloan a vez gwerzet e Brest da foar vae. An teil-deñved a vez kavet fred dezañ; ledet e vez gand an daouarn; dreist eo eneb ar vozenn (2). Awechou e vez lakêt an deñved da heuri war eur park abalamour d'an teil. Awechou all e vez goulennet digand ar pastor tenna ar vein diwar ar park.

L. LOK.

(1) E Eussa em-eus klevet al lester « ein ».
(2) E galleg : marguerite jaune.

En hani dilezet

Na me zou un de nig you - ank
 Hag e zou di - si - det o
 De ganein doh ur ga na - ouenn
 Mar karet me hlaou - ed o
 Me la - rei doh ur gomz bennag na re -
 vé me san - ti - mant o, El péh e
 bas é péb am - zer lod ged en
 dud youank o.

Kanet gand an Itron BROUSSOT, euz Kernaskleden, o cham er Hroaz-Ti, he-deus savet an ton-man diwar gomzou aozet gand an Aotrou LAVOLLEE (Doue d'e bardono), euz Kernaskleden.

Dastumet gand Glaodina Mazéas (Eost 1957).

Notennet gand Jef ar PENVEN.

Peb gwir miret striz (Tous droits de reproduction interdite).

Reiza : Eil notenn an deirved roudenn - Lenn MI e-leh RE.

En Hani Dilezet

1

Na me ' zou un dénig youank
 Hag e zou disidet
 Da ganein doh ur ganaouenn
 Mar karet me hlaoued.
 Me ' larei doh ur gomz bennag
 Na revé me santimant
 El péh e bas é péb amzer
 Lod ged en dud yaouank.

2

Na me m'òe choéjet ur vestrez
 Hag hi karén parfet
 Meid er garanté étrédom
 Pell n'hé doé ket padet,
 Meid er garanté étrédom
 N'hé doé ket padet pell,
 Er pellikañ hé doé padet
 Oé un deu pé tri blé.

3

Er hetañ m'òe bet en inour
 D'anaoud me mestrez
 Oé dé pardon Santez Anna
 Arlerh en ovrenn-bred;
 Er hetañ n'òe bet en inour
 D'en em gaozal on deu
 Oé é pardon Santez Anna
 Arlerh er gouspéru.

4

M'hi remerkas é sortiein
 Er-maez ag en iliz,
 Ar hé halon ur groéz argand
 Avél me oé er giz;
 Dehi e oé dijoteu ruz
 Ha selleu ken ardant
 Avel ur boked roz e vé
 Mesk ged en dud yaouank.

5

Me avansas ur paz pé deu
 Avel mond d'hi haouet,
 ' rentas dehi ur réverañs
 En ur feson choéjet :
 — « Bonjour bonjour, merhig youank,
 Bonjour doh e laran,
 Hui larehé ur gaoz bennag
 Avel ma tézirán. » —

6

— « Nag életh, ya, dénig youank,
 Eskuz a houlenñan,
 Ker me ' larei doh a dra zur
 Na péh mod hou karan. » —
 — « Deit-hui genein, merhig youank,
 'Eenn disul d'er pardon
 Ha barh éno hui e welei
 Kaerat ur prosesion. » —

7

— « O nan, nan zur, dénig youank,
 D'er pardon me n'eim ket,
 Ker me ' zou hoah re yaouankig,
 Vein ket laosket moned. » —
 Benn ur miz pé deu arlerh
 En em gavas ou deu
 E-tal ur fetan hé deur skler
 ' Kontein ou doéreiu.

8

Nag éno 'n em zisklerient
 Oll ou gwir santimant :
 — « Dénig youank hui ' zou troeit
 Avel boud de me hoant;
 Reit hui d'eim-mé, dénig youank,
 Un tammig permission,
 Ha me ' zou ' hond da lared doh
 Er gir a me halon.

9

Ne zéziran-mé ar en doar
 Meid boud genoh karet,
 Me houlenñ er hras ged Doue,
 'Veid hou pried choéjet. » —
 — « Oll hou kaozeu, merhig youank,
 Allas e zou kén kaer,
 Me ' zou oblijet hou kredein
 Ged ur galon siñser.

10

Oll hou kaozeu, merhig youank,
 Me n'o zisonjein ket,
 Meid diwallet, merhig youank,
 A lared geu erbed;
 En amitié e zou 'tredem
 'N es format ur chadenn,
 Me garehé, merhig youank,
 ' Dorrehé ket biken.

11

Aveid kreskad er garanté
Etrédom ni hon deu,
Me ' ya de lakad ar hou piz
Nag ur walenn vizeu,
Me ' ya de lakad ar hou piz
Nag ur walenn argand
El me talhéhé sonjal dein
Pe ' rein me rujumant. » —

12

Meid 'benn ur blé pe deu arlerh,
Oè cheñchamant kaozeu;
Nag hi ' skriüvas dein ul lihér
Ged kalz a ziskourieu,
Nag hi ' gasas dein ul lihér
Ged kalz a ziskourieu :
— « Un all e zou ' klask me haoued
Hag en es forh madeu.

13

Na hennéh en es forh madeu
Hag eué forh argand,
Me ' zou oblijet d'ean kemér,
Ha goudé m'es ket hoant,
Me ' zou oblijet d'ean kemér
Ged me zad ha me mamm. » —
Eno ' zisklerié dein eroalh
Péh mod n'oè ket koutant.

17

Na mé hou ped, paotred youank,
E zou d'em silaouet,
Na gredit ket ér haozeu kaer,
Promésue er merhed,
Ker kaozeu er merhed youank
E zou ken skañv èl pell
Ha pe soñjer en nebeutañ
Maint oeit ged en auel.

14

O na nezé ouiein erhad.
Péh mod e oein treiset
O na ged ur verhig youank
Pehani m'oè karet.
Dilézet oun ged me mestréz,
Ha petra rein berma ?
Ker plijadur ar en doar-ma
Mé ne gavein ket ken.

15

Nag arrozet em es en doar
Ged dareu en amour,
Abalamour de me mestréz
E zou bet dein treitour.
— « Digaset dein treitourézig
Na men gwalenn argand
Am oè-mé lakeit ar hou piz
'Rog mond dem rujumant.

16

Digaset dein, merhig youank,
Oll tout me lihérieu,
Ker m'am es ket skriüet doh mil
N'am es ket skriüet deu. » —
Sellel berma ta me zud peur
Petr' é kaozeu merhed,
Nag int hou laka d'hou harein
Nameid n'hou karant ket.

DANEVELLOU YANN GORRIGAN

- 1 - Nedeleg Yannig ar Hornandon.
- 2 - Sivi Ploug'istel.
- 3 - Tougn, ar hi Koz.
- 4 - An Aotrou Mër ha gwreg ar Boloñjer.
- 5 - Ar Biniouer.

Nedeleg Yannig ar Hornandon

Bremañ 'z eus pell, eme ar vamm-goz, en eun enezennig e-kreiz ar ster, ez oa eur hornandon. E-unan edo, meur a vloaz a oa. Koz oa deuet da veza; hag e soñje oa tost dija an eur ma yafe da weled e vamm, ar gorriganeg Jannedig. Ken trist oa an ti p'oa marvet e vamm, m'e-noa e guiteet da vond da jom en enezenn. Med araog mervel, Jannedig he-doa lavaret d'he mab : « Da zeiz Nedeleg e teui d'am gweled, pa ne redo mui ar ster. » Ha beb bloaz abaoe, pa dostee Nedeleg, ar hornandon ne denne penn euz ribl ar ster, o hortoz ma yafe da zeh evid mond da weled e vamm.

Med kaer e-noa gortoz, ar ster a gendalhe da redeg da Houel Nedeleg koulz hag er peurrest euz ar bloaz. Koulskoude ne fallgalone ket : fiziañs e-noa e komz e vamm, n'he-doa morse lavaret dezañ an disterra gaou.

Eur bloavez, setu deuet adarre Gouel Nedeleg, Yannig a deu da azeza war eur mên, a-uz d'an dour a oa en devez-ze izelloh eged biskoaz. « Ma hellfen, emezañ, dizeha ar ster e yafen da weled va mamm!... Med penaoz ober?... An dour-ze a dle dond euz eun tu bennag! Ma ouezfen euz a-beleh e teu, e lavarfen d'an den a lèz an dour da redeg, sarra an duellenn... Neuze e tizebfe ar ster hag e yafen da weled va mamm!... »

Hag ar hornandon biban d'ober e bakadig. Hag eñ en hent da weled e peleh e komañse an dour da redeg. Buhane kerze hag a-benn an noz e-noa greet pemp leo. Treuzet e-noa kalz foenneier ha parkeier, med kêr ebed. A daol-trumm, p'edo an heol o vond da gousked, eb erruas dirag eur gêrig. Souezet braz e eo Yannig, rag n'e-noa biskoaz gwelet eun dra ken kaer: an tiez a lugerne gand gouleier a beb seurt liou. Beb an amzer, eun nor a zigore ha tud a gerze warzu eun ti brasoh eged ar re-all. Eno e veze klevet kanaouennou. Eur bloh a dintas daou pe dri daol a dregernas dre ar vro a-bez, goloet bremañ gand mantell steredennet an noz.

Yannig a jom a-zav nehet: n'eo ket êz bale en noz! Perag ne yafe ket, evel an dud-se, d'an ti braz a zo a-hont demdost d'ar ster? Dre ma tostee e klevfe frêsoh ar ganaouenn; ha ken brao oa ma chome a-zav da zelaou. Aon e-noa: petra 'dremene en ti-ze?... Med e aon a deuzas pa welas pegen laouen oa an dud, dreist-oll ar vuga-

le!... « Deom e-barz, eme Yannig. N'on ket braz ha ne gargin ket kalz a blas. Marteze e hellin gortoz an deiz aze?... »

Hag ar hornandon bihan a oe mantret oll pa yeas en iliz. Ne gredas ket fiñval gant aon na echufe an buñvre a gave dezañ ober. Eur horn dreist-oll a oa kaer ha sklerijennet, hag an oll a zelle warzu eno. Med n'oa ket evid gweled mad: kavoud a ree dezañ oa eur hraouig, gand eun ejenn hag eun azenn a-beb-tu d'eur vaouez gaer meurbed! Ha Yannig a zoñje: « Bremaig, pa vo eet an dud kuit, me yelo tostoh! » ... Tremen a reas e amzer o selled en dro dezañ. Eur skeudenn dreist-oll, e penn uhella an iliz, a oa ken kaer ma n'oa ket evid tenna e zaoulagad diwarni: kaeroh oa c'hoaz eged e vamm!... E vamm!... Dizoñjet e-noa dija evid petra oa en em lakeet en hent! « N'eus forz! emezañ Warhoaz am bezo amzer, ha ne din ket kuit araog beza gwelet ar hraouig a zo a-hont!... »

Pegaid e padas ar Pellgent? N'eo ket Yannig a ouezfe hen lavared! Inouet ne oe ket, morgousked eo a reas! Hag e teuas a-nevez ennañ-e-unan gand trouz an dud, o vond er-mêz. Goullo oa an iliz ha teñval nemed eur houlaouenn e-kichen ar hraouig. Yannig a dosta goustadig hag e wel eur bugelig astennet en eur laouer war eun dornad kolo, e vamm hag e dad en e-gichen, eun azenn hag eun ejenn eun tammig war adreñv. « O! ma vije va mamm ken kaerze! » a zoñje Yannig... Chom a reas eno pell-pell beteg gouloudeiz, da zelled ouz ar bugel, ouz e vamm. Eñ a zo ive o klask mond da weled e vamm!...

Erfin e soñjas oa marteze poent loh adarre. Ha Yannig er-mêz.

Med cheñchet oll oa an traou. Dèh n'oa ket gwenn an douar hag hirio ez eo!... Diez eo bale. Evelato en em denn euz a-douez an erh.

Mied kaer e-nevoe klask ar sterig, n'he havas ket!... Goloet oa bet gand an erh hag ar skorn epad Noz Nedeleg... ha ne rede mui!...

Soñj a deuas da Yannig euz komzou e vamm: « Da zeiz Nedeleg e teui d'am gweled, pa ne redo mui ar ster! »

Hag e gwirionez ar sterig ne rede mui...

Kement a joa a deuas en e galon ma kouezas eno war an erh. Eur pennadig goude oa sonnet oll gand ar yennienn: eet oa Yannig da weled e vamm!

Sivi Plougastel

Pell 'zo abaoe. Lenig, eur verbig daouzeg vloaz, a oa bet war ribl ar mor, el leh m'en em daol ar Ster-Aon e Lenn-Vor Brest. He mamm-goz a oa o chom eno en eun ti bihan, hag he zad, eur morraer, a stage e vag demdost d'an tiig, pa deue euz al Lenn-Vor, leun e rouejou.

Tost oa an noz. Ha Lenig a gerze drant dre ar gwenojennou. He zavañcher glaz, he zae voug hag he hoefig gwenn gand daou las dantelez o hournijal en-dro d'he fenn ha d'he bleo alaouret a ree eun daolenn zudiuz da weled e-touez ar brug e bleuñ. Beh an amzer, Lenig a gutuilhe unan euz ar hleierigou ruz. Dija he-doa eur boket en he dorn.

— Bremaig e lakin va boket dirag skeudenn ar Werhez, peogwir ema Miz Mari, a zoñje Lenig.

E gwasked eur hleuz, Lenig a gavas sivi gouez. Lenig a gave mad ar frouez bihan-ze! Setu hi puchet o tastum ar sivi ruz. Dre ma vezent distaget diouz ar bodennou, ar boulou ruz a veze sunet gand muzellou livrin ar verbig. C'hoarzin a ree Lenig! Heb ehan e selle en-dro dezi da glask sivi-all c'hoaz! Hag e tebre kement frouezenn a wele!

Med Lenig a zoñjas oa poent dezi dizrei d'ar gêr da zikour he mamm. Eur zell a reas ouz ar mor braz. An heol a oa izel war an dremmwel. Dirazi, Gourenez Kraoñ a oa beuzet en deñvalijenn, oll nemed reier Kelern. Ruzder ar pardaez a lakee ar mor da lintra.

— Pegen kaer eo béd an Aotrou Doue! eme Lenig en eur astenn he daouarn warzu ar huz-heol, ar boket bleuñ brug en he dorn.

Liou ar mor a jeñchas: dond a reas da veza ruz-du.

— Memez liou gand ar bleuñ brug! eme Lenig.

Prestig, ar mor a deuas ruz.

— Memez liou gand va zae! Na me a garfe mond bemdez da heul an heol o kuzad! eme ar verbig en eur hoarzin.

Lenig a ehanas souden da hoarzin... Chom a reas digor he

genou. he daoulagad dispourbellet, he daouarn astennet, epad ma c'hweze sioul an avel-vor en dro dezi...

Dubont, a-uz d'ar mor, eun intron gaer a dostee buan. Lenig a jome sebezet! N'he doa ket aon, rag an intron a oa laouen, hag ober a ree sin dezi da jom eno. Lenig a vousec'hoarze d'an intron gaer! A-benn eur pennad Lenig a houlennas:

— Piou oh-c'hwi, Intron gaer?

— Me eo Rouanez ar Huz-Heol.

— Perag ho-peus kuiteet ho pro ken brao?

— Abalamour am-eus klevet abanout o lavared e karfez dond da vro ar Huz-Heol!

— O ya! sur e karfen! Med petra lavaro va mamm ha va zad?

— Re drist e vefent o koll o merhig Lenig! Rag-se ne deui ket ganin! Med lavar din ar pezh a rafe ar muia plijadur dit ha me hen roio dit!

— Sur? eme Lenig laouen.

— Ya, Lenig. Ne 'z an morse eneb va gér.

Lenig a groazas he daouarn war he bruched, ar boked brug harp ouz he muzellou. Nehet oa lakeet ar verhig paour: ne ouie ket petra gouenn!

— Gouenn tri zra diganin! eme Rouanez ar Huz-Heol.

— Da genta, eme Lenig, grit ma vo bepred kuñv ar mor evid pesketourien Plougastel ha ma kavint kalz traou er mor.

— A vezo greet! eme an intron gaer.

— D'an eil, eme ar verhig, mirit na errufe morse droug ebed gand va zad, va mamm ha va mamm-goz.

— A vezo greet ive! eme an intron.

— D'an trede...

Lenig a davas... Sevel a reas he daoulagad warzu an intron en eur hoarzin.

— D'an trede? a houlennas an intron.

— Ne ouezan ket! a respont Lenig.

— Gouenn ar pezh a giri, Lenig! a lavaras an intron gand eur vouez flour.

Lenig a zellas en-dro dezi. Gweled a ra eur vodenn zivi gouez, a gav ken mad hag a zo ken bihan, siwaz!

— Gwir? e hellan gouenn forz petra?

— Ya, Lenig.

— Mad, me garfe kaoud sivi braz, ruz ha dous kement ha ma plij ganin!

— A vezo greet ive, Lenig! Kemer ar vodenn zivi a zo aze. Kas anezi ganit. Lak anezi en douar e jardín da vamm: warhoaz vintin e vezo goloet a zivi braz, ruz ha dous! Kenavo, Lenig!

— Kenavo, Intron...

Ha Rouanez ar Huz-Heol a zistroas d'he bro.

Lenig a jomas eno, keid ha ma welas he madoberourez o kerzed a-uz d'ar mor o skedi gand bannou diweza an heol. Raktal pa oe kuzet en tu-all da reier Kelern. Lenig a reas ar pezh a oa bet lavaret dezi. Heb konta gér da zén. Lenig a blantas ar vodenn zivi e korn ar jardín.

Antronoz, mintin mad, Lenig a halvas he zad hag he mamm: chom a rejont sebezet o weled kement a zivi braz ouz eur vodenn ken dister!

Lennig a gontas neuze ar pezh a oa erruet ganti. He zad a zoursias mad ouz ar blantenn hag abaoe n'eo bet manket morse ar sivi braz, ruz ha dous e Plougastel.

Tougn, ar hi Koz

Bemdez d'ar mare-ze, Jakez, mestr ar Veuleuri, a veze en e graou-kezeg, ha Soaz, e wreg, en he hraou-saout. Tomm oa bet an amzer. Al loened, goude beza karget o hov war ar peuri, a oa bet digaset d'ar gêr. Chanig, ar verh, a yee hag a deue, prez warni, euz an ti-forn beteg kraou al leueou ha krevier ar moh, gand sailhadou gwelienn. Ne ket labour a vanke er Veuleuri!

Epad an amzer-ze, Tougn, ar hi koz, a oa astennet war e gov, dirag e log, e fri etre e baoiou araog; n'oa nemed e zaoulagad o fiñval en e benn. En eun taol, Tougn a zavas e benn en eur zelled warzu ar porrastell. Diou harzadenn, ha Tougn en e-zav, sonn e ziouskouarn hag e lost: eun den koz, gwisket deread, a vount an drav. Tougn a jach war e jadenn en eur harzal gand e vouez broz. An den koz a dosta outañ, goustadig, en eur ober sin dezañ gand e zorn. Tougn a gompren ne glasker ket a zroug dezañ. Puchet bremañ war e benn-adreñv, Tougn a zell a-gorn ouz an den koz en eur ober eun harzadenn beb an amzer.

Jakez a ziskouez e benn e dor ar hraou-kezeg. Souezet e chom o weled an den koz o floura e benn da Dougn! Biskoaz eun den estren, o tond d'ar Veuleuri evid ar wech kenta, n'e-neus gelllet ober kement-all! Gwir, Tougn a zo deuet da veza koz!

E 'forh war e skoaz, Jakez a deu beteg an den koz.

— Demad, Aotrou! eme Jakez.

— Demad deoh! eme an den koz. Ar hi-mañ n'ema ket da werza?

— Petra? eme Jakez. C'hoant ho-peus e ve gwerzet Tougn deoh?

— Ya. Ni a vije daou goz asamblez ha ni en em glevje mad.

— Med, Aotrou kêz, eme Jakez en eur hoarzin, petra rafeh gand eur hi ken koz?

— Entent outañ evid en em zizinoui.

— Med, Tougn n'ema ket da werza!

— Eur priz mad a roin deoh evitañ. Grit mad ho soñj. A-

benn ar zizun a zeu me a deuo adarre da weled.

— Evel a geroh! eme Jakez en eur skrabad e fri.

— Kenavo ar zizun a zeu! eme an den koz.

— Ya. Kenavo...

Tougn ne fiñvas na ne harzas o weled an den koz o vond kuit. Jakez a jomas eur pennad sebezet; goude avad e tirollas da hoarzin!

D'an ampoent. Soaz a zifourch euz ar hraou-saout gand daou zailhad lêz goloet a eonenn.

— Piou zo bet aze. Jakez? Klevet am-eus Tougn o harzal hag unan bennag o kaozeal?

— Ya, Saoz: eur paour-kêz koz, sur awalh kollet gantañ e dammig spered, e-neus goulennet Tougn da brena!

Ha Jakez, harpet war droad e 'forh, a gendalh da hoarzin.

— Ha petra peus respontet dezañ? a lavar Soaz.

— Netra, Soaz! Ken souezet on bet, m'am-eus dizonjjet respont dezañ!

— Jakez! eme Zoaz, têt. Tougn n'ema ket da werza! Tougn a zo er Veuleuri abaoe pemzeg vloaz ha Tougn a jomo er Veuleuri keid ha ma plijo gand Doue lezel anezañ e buhez!

— Arabad dit facha, Soaz; eme Jakez. N'ema ket em zonz gwerza Tougn!

Ha Soaz kuit, tiz warni, Chanig war he lerh, echu ganti gwelienna. Prestig goude edo an diennêrêz en-dro.

Da goan ne oe meneg ebed nag euz Tougn nag euz an den koz.

Eiz devez goude, d'ar memez eur, setu adarre an den koz er Veuleuri. Tougn ne ra van ebed; lipad a ra zoken dorn an den koz, deuet beteg e log, eur jadenn-gi en e zorn. Eur 'forhad melchon war e skoaz, Jakez a deu beteg-ennañ.

— Demad deoh! eme Jakez.

— Demad! eme an den koz. Ha neuze?

— Va gwreg a lavar n'ema ket Tougn da werza!

— Grit mad ho soñj, emezañ. Me baeo deoh ar priz a geroh!

— Soaz! eme Jakez en eur grial.

— Petra zo? eme eur vouez skiltr ha têt o tond euz ar hraou-saout.

— An Aotrou a zo deuet da gerhad ar hi!

— Ar hi a zo mad el leh m'ema! eme Zoaz, droug enni, en eur gendelher da horo ar Ruzig.

— Ar priz a giri a roio dit!

— Lavar d'an Aotrou mond gand an diaoul! Tounn a zo aze hag a jomo aze!

— Mad, eme an den koz, mond a ran d'ar gêr. Er zizun a zeu e teuin adarre!

— Gweled a rit ne dalv ket ar boan deoh dond! a respont Jakez; nemed c'hoant ho pefe ober eur bourmenadenn!

An den koz a ya kuit goude beza greet flourig da Dougn.

Diouz ar pardaez, araog koan, e oe trouz er Veuleuri.

— Te eo, eme Zoaz, dicheg, az-peus lavaret d'an istrogell-ze dizrei amañ birio! Te peus c'hoant kas Tounn kuit!

— Ta, ta, ta, Soaz: ne ouezez ket petra lavarez!

— Sur, e ouezan petra lavaran! ha Tounn a jomo aze! Gouzoud a rez eo deuet d'ar Veuleuri da zeiz interramant or mab Jopig?

— Ya, Soaz.

— Mad, abalamour da-ze, Tounn ne vezo ket gwerzet!

Soaz a oa prest da ouela.

— Med, Soaz, n'am-eus morse soñjet gwerza Tounn! Daoust ma ne rent servij ebed deom koulz lavared! Euz ar familh eo, ha biskoaz jamez n'am-bo ar gouraj d'e laza! pe d'e werzal!...

Ar wech kenta oa da veza trouz etre Jakez ha Soaz abaoe o eured! Hag abalamour da Dougn, ar hi koz! Biskoaz kement-all!

Jakez a zoñje, oa echu an afer-ze. Med Soaz, a-nebeudou, a deuas da gemered kasoni ouz ar hi koz. Evelato ne oe ano ebed euz Tounn, araog kreizteiz en devez ma tlee an den koz dizrei d'ar Veuleuri.

Pa deuas Jakez ouz taol, Soaz a oa teñval he 'fenn epad ma renke peb tra. Chanig ne lavare grik en eur ober wardro he hasto-lorennou.

— Petra zo nevez amañ? a lavar Jakez, eun tammig enkrezet.

— Pa deuo an den koz bremaig, eme Zoaz, ro ar hi dezañ... evid netral!...

Jakez a stagas da skrabad e fri. Eur zell a reas ouz Chanig, Houmañ, dre eun hoj-penn, a roas da gompren d'he zad oa gwel-loh rei peob. Jakez a zebras e bred ar buhanna ma hellas, ha kuit! An den koz a eruas d'an eur gustum. Jakez a roas ar hi dezañ. Tounn a yeas da heul a vestr nevez heb diskouez an disterra keuz.

Goude koan, p'oa eet Chanig d'he gwele, Soaz a lavaras d'he 'fried:

— Mad peus greet, Jakez! Deuet oan da gaoud kasoni ouz ar hi koz!

— Ne gomprenan ket! eme Jakez, souezet- maro. Ha perag mar plij?

— Abalamour m'eo chomet beo an aneval-ze p'eo marvet Jopig!

— Neuze out kontant bremañ?

— Ya, Jakez...

Soaz a zoublas he 'fenn da leñva ha Jakez a hejas e ziou-skoaz meur a wech en eur skrabad e fri: pegen hedro eo ar merhed! a zoñjas Jakez.

Eur pennad goude oa kousket an oll ha sioul ar Veuleuri.

E-kreiz an noz, Soaz a oe dihunet: unan bennag a oa oh heja ar porrastell! Didrouz e teuas er-mêz euz he gwele; sevel a reas eun tammig ridoch ar prenest; ne welas netra, rag teñval oa an noz. Med klevet he-doa eur hi o chilpad!...

Dioustu e tiskennas, sioul; mond a reas gand tiz beteg ar porrastell: Tounn a oa eno, dizroet d'e gêr goz! Soaz a zigoras buhan ha Tounn en em ruilhas etre treid a vestrez!

— Peoh! Tounn! eme Zoaz.

Soaz a grogas e kolier ar hi ha Tounn a deuas beteg e log en eur lipad dorn e vestrez.

Soaz a stagas Tounn. Goude e flouras dezañ e benn hag araog dizrei d'he gwele e lakeas eur vriad plouz fresk el log.

Soaz ne lavaras gêr da Jakez, atao kousket mord.

Pemp munut goude, Soaz a oa kousket ive, eur mousc'hoarz war he muzellou.

An Aotrou Mêr ha gwreg ar Boulonjer

A beb tu eh errue klemmou en ti-kêr: poent oa kas an arche-rien da lakaad gwreg ar bouloñjer en he 'flas! Poent oa klask eur bouloñjer-all! Er parrezioù tro-war-dro e veze kaset ar bara war ar mêz, e Plounetra ne veze ket! ha n'oa kaoz nemed Annaig, gwreg Laouig, ar bouloñjer! Chanig ar Gerveur n'he-doa ket bet a vara, war zigarez ma n'he-doa ket ar gont just! Perig an Ti-Braz, eur paotrig eiz vloaz, a oa bet kaset er-mêz euz ar vouloñjêrêz da gempenn e voutou... Kement-se n'oa ket evid padoud!... An Aotrou Mêr a oa karget euz an urz er barrez, perag lezel Annaig d'ober he renkou?... Ha me oar-me petra c'hoaz!...

An Aotrou Mêr a oa gwall nehet. Laouig a oa euz e goztezenn. Evelato, Annaig a yee eun tammig re bell!... Hag ar votadeg a dos-tee!... Laouig e-noa re d'ober war dro e 'forn!... Ar goztezenn-all a glaskje implij kement a ree Annaig, eneb an Aotrou Mêr!... Penaoz ober?...

An Aotrou Mêr a skrabe e skouarn. Goulenn a ra ouz Yann, ar sekretour:

— Penaoz dond a-benn da lakaad Annaig da gompren n'eo ket mad ar pezh a ra? Emei oh ober gaou ouz ar goztezenn vad!

— N'ouzon ket, Aotrou Mêr?

— Pebez abadenn, Yann!...

— Sur, Aotrou Mêr, Marteze an Aotrou Person a gavje an tu warni?

— Ne blij ket din lakaad an Aotrou Person en afer-mañ!...

— Mad, Aotrou Mêr, ne welan den-all ebed barrekoh egetañ da zirouestla ar gudenn!...

— Trist eo gweled ar barresioniz o tond da gerhad bara dre n'eus forz pe seurt amzer, p'e-neus Laouig eun oto! Ne zoñj ket din e ve bet c'hoaz an disterra torz-vara enni?...

— N'eus riskl ebed, Aotrou Mêr! Laouig e-unan a rank cheñch e voutou evid sevel en e oto!...

— Gwel, en derveziou-mañ, Yann: penaoz e kav dit e hello tud ar Gerwenn dond d'ar vourh, dre an erb, da gerhad bara? Laouig e-nije gelled mond beteg eno gand e oto!...

— Laouig a zo kontant!... Med Annaig eo!...

— Mond a ran d'ar gêr, Yann. Marteze e teuio eur zoñj vad din en hent. Kenavo!

— Kenavo, Aotrou Mêr...

Chomet e-unan, Yann a zoñjas ive oa mall-braz echui gand renkou Annaig! Med den n'e-noa c'hoaz kredet!

Annaig a oa mestrez en he zi hag oa libr! Ar vouloñjêrêz n'oa ket eur braou! N'he-doa ket amzer da goll o klask moneiz evid rei ar rest! Setu ar respoñchou e-noa bet eun devez p'oa bet o klask lakaad Annaig da entent rezon! Kuit da gaoud trouz, oa deuet Yann er-mêz, da gonta e zigemer d'an Aotrou Mêr.

Epad an noz an erb a gouezas heb ehan. Diouz ar mintin e oa eur gwiskad mad.

Tost da nav eur oa. Eur vuzetenn war e gein, louz ha roget e zilh, plouz hir er-mêz euz e voutou, war e benn eun tok koz deuet da veza glaz gand an heol hag ar glao, eur baro hir, eul lunedou du war e fri da ziwall e zaoulagad diouz lintr an erb, eur penn-baz en e zorn, eun den koz a dosta ouz ar vourh. Mond a ra goustad, en eur zelled ouz an tiez. Pa wel ar vouloñjêrêz e vale gand muiob a diz. Ki ar marichal a zo deuet, en eur harzal, beteg ennañ. Med an den koz e-neus savet e benn-baz hag ar hi a zo eet d'ar gêr, e lost etre e haol!

An den koz a jom a-zav e toull an nor. Steki a ra e voutou ouz ar voger araog lopa war an nor. Prestig e teu Annaig da zigeri. Eur zailh hanter-leun a zour a zo ganti.

— En ano Doue, va intron vad, eme an den koz, e vouez o krena, va lezit da vond da domma va izili ha da zeha va dilhad e-kichen ho forn!

— Ir gand hoh hent, va den mad, eme Annaig: amañ neus ket a blas da domma! Ma peus riou, gra evel ar re-all: labour!..

— N'on ket evid labourad, re-goz on deuet!...

— Al labour n'e-neus morse lazet nemed ar feneanted! eme Annaig.

— Da zeha da zilhad? eme Annaig, dicheg. Da zeha da zilhad? Kerz gand da hent... ha dillo!

— En ano Doue, va...

— Sell! setu amañ en ano Doue!... eme Annaig, en eur daoler ar zailhad-dour war an den koz, araog sarra buhan he dor.

Ar paour-kêz koz a oa nehet-braz! Ober a ra daou pe dri baz evid mond kuit: med dond a ra war e-giz da skei adarre war dor ar voulonjêrêz. Dioustu eme Annaig war an treuzou, eur banerad toaz etre he diouvreh. Eun droug enni e lavaras:

— Penaoz? n'out ket eet kuit c'hoaz? Tamm koll-bara ma 'z out! Feneant!...

— En ano Doue...

— Adarre!...

Hag a daol-trumm, Annaig a skuilhas he fanerad toaz war benn an den koz. En taol-mañ e kerzas kuit, ar buhanna ma hellas, epad ma chome Annaig, en he dor, da grial warnañ a-bouez he fenn, keid ha ma chomas a-wel dezi! An amezeien a oa ive war o zreuzou, o c'hoarzin: eur paotr a daolas diou pe deir voul erh outañ. Prestig goude oa kuzet an den koz. Annaig a zarras he dor.

Diouz ar pardaez, Jakez, mevel-braz an Aotrou Mêr, eur pakad dindañ e gazell, a vount dor ar voulonjêrêz.

— Petra zo, Jakez? eme Annaig o tiredeg, laouen.

— Ezomm am-oa dond d'ar vourh, hag an Aotrou Mêr e-neus lavaret din digas ar pakad-mañ deoh.

— Eur pakad digand an Aotrou Mêr? eme Annaig, sebezet.

— Ya, Annaig. Hag ouspenn e-neus lavaret din goulenn diganeoh ha plijoud a ra deoh!

— Neuze a rankan gweled petra zo ebarz?

— Ya, Annaig.

Prez warni, Annaig a freuzas ar pakad. Dindañ tri rumm paper teo e kavas eun dorzig vara gand eur gartenn merket warni: « Bennoz Doue, Annaig! Va gwella gourhemennou evid an digemer greet din er mintin-mañ. Taolit evez ouz ar beorien ha bezit mad ouz an dud. — Sinet: An Aotrou Mêr. »

— An Aotrou Mêr oa!... eme Annaig en eur goueza war eur gador. An Aotrou Mêr oa!...

— Ya, eme Jakez. An Aotrou Mêr oa!... Ha goude ma ve bet eun all, daoust ha mad e ve bet ar pezh ho-peus greet?... Kenavo, Annaig!...

Ha Jakez kuit en eur hoarzin a-bouez penn.

Eur hard-eur goude, ar vourh a-bez a ouie an abadenn. An Aotrou Mêr n'e-neus resevet klemm ebed mui. Ha da zeiz ar votadeg, Aotrou Mêr Plounetra e-neus bet, a-bell, ar muia moueziou.

Ar Biniouer

« Tonton Fañch » oa anvet. Anavezet oa gand an oll en daou du da Venez-Are. Ar vugale oa e vrasa mignoned; o 'flijadur oa rei dezañ eur pez a zaou wenneg ha neuze Tonton Fañch, a zistage dezo eun ton dañs gand e viniou bihan. Morse n'oa bet gwelet heb e viniou; hag an dud a lavare, pa vije maro, e vije lakeet e viniou en e arched!

A-nebeudou koulskoude, Tonton Fañch a oa deuet da veza kabah hag e vizied n'oant mui ken lijer. Hag ouspenn-ze, eur muzig nevez a ree gwall gonkurañs d'e viniou: ar yaouankiz a zileze Tonton Fañch hag e viniou evid an « akordéon »! Ar vugale ive n'oant mui stank; an dud, war ar mêz, n'oant mui kalz a jao hag aliez Tonton Fañch a gave an noriou sarret. Evelato, diouz an noz, e kave loj hag oz. Med e yalh a yee bemdez war skañvaad!

— Ema an heol war va zreuzou! a zoñje en devez-ze Tonton Fañch, endra m'edo o vond euz Brasparz da Votmeur.

Menez Sant-Mikêl a zave uhel e benn war ar vro. Dre ma tostee ouz ar gorre, ar chapel a greske, med skuizder Tonton Fañch a greske ive! N'oa ket evid mired da ruza e voutou ha da groumma e gein, el leh ma vranşigelle e viniou. En ti diweza m'oa bet ennañ e-noa kemeret eur penn-baz er bern keuneud-tan.

Goude beza bet hanter-vouzet epad ar vintinvez, an heol a ziskoueze e benn; deuet oa tomm ha Tonton Fañch e-noa savet e dok koz war e chouk.

Kant metr c'hoaz, hanter-kant, deg... ha setu Tonton Fañch harp ouz dor ar chapel. Azeza ra war an treuzou. Euz eur hôdell e tenn eun tamm bara, euz ar hodell-all, e gontell hag eur vuredad dour sklêr. Goude ober sin ar groaz, Tonton Fañch a zebr e damm bara. Barrekoh, e kemer e viniou hag e son e gaera toniou en enor da Zant Mikêl.

— Poent eo din mond etrezeg Botmeur! eme Donton Fañch en eur zevel.

Med en eur zevel, e lakeas, n'oar ket penaoz, e zorn war loked an nor hag houmañ a zigoras frank. Tonton Fañch a jomas sebezet, rag gouzoud a ree re-vad e veze kustum prennet an nor. Mond a reas goustadig ebarz: n'oa den...

— Eur bedennig da Zant Mikêl n'he-deus morse greet droug da zen! eme Donton Fañch. — Aotrou Sant Mikêl, c'hwi oar ne zizoñjan morse ho saludi pa dremenan dre ar Menez. Ne houlennan ket diganeoh rei din kalz madou, yebed ha tud vad war va hent, ne lavaran ket!... Peogwir e sonan eun ton d'an dud evid lavared « Bennoz Doue » dezo, eo mad din henn ober deoh ive, Aotrou Sant Mikêl! »

Diou houlaouenn hanter-zevet a oa dirag skeudenn ar Zant. Tonton Fañch a elumas anezo. Kerkent ar skeudenn a lintras gand sklerijenn ar goulou o tañsal. Ha Tonton Fañch da hweza en e viniou. Pa oe reud awalh e tistagas eun aridennad notennou. Souezet, e santas e vizied ken skañv eged p'oa yaouank! Toniou Kantik ar Baradoz hag hini Intron Varia Rumengol a dregernas dindan bolzenn ar chapelig. Tonton Fañch a hoarze. A-benn eur pennad, e soñjas oa deut ar mare da vond adarre en hent. Med p'edo o tastum e dok, e welas beg aour lañs Sant Mikêl o koueza ebarz! Tonton Fañch a oe darbet dezañ beza spontet! Re wir: ar beg aour a oa kouezet en e dok!...

— Doue zo test n'am-eus ket e gemeret! eme Donton Fañch. Ha Tonton Fañch er-mêz, dillo warzu Botmeur.

— Bremañ, emezañ, e rankan kavoud eun den a vicher evid rei eur gwenneg bennag din evid an tamm aour-mañ!

Tonton Fañch na ruze mui e voutou; sutal a ree en eur lakaad e benn-baz da drei evel rod eur vilin-avel.

— Med, pa zoñjan mad, emezañ, e Botmeur neus orfeber ebed! Gwelloh eo din mond da Gommana; eno ema Gwilhou hag a zres orolachou; gwerza ra ive bizaouedou ha braigou aour!

Eur pennad goude edo Tonton Fañch dirag Gwilhou, azezet ouz e daol-labour, eur pikol gwerenn-greski gantañ en e zorn. Selled a ra piz ouz ar beg aour. Abarz ar fin e lavaras da Donton Fañch:

— Aour gwirion eo, Tonton Fañch! Med aour laeret eo ive!

— Pa lavaran dit, Gwilhou, eo kouezet en va zok!

— Ro peoh gand da goñchennou!... Mari?

Petra zo? eme Vari, gwreg Gwilhou en eur ziredeg.

— Kerz buhan da lavared d'an archerien dond amañ! Sell petra neus laeret Tonton Fañch: beg aour lañs Sant Mikêl e chapel ar Menez!

— O va Doue! eme Vari spontet, en eur vond er mêz d'an daou-lamm.

An archerien a zigouezas trumm. C'hoarzin a rejont leiz o genou o klevet istor Tonton Fañch.

— Kont koñchennou evelse d'ar vugale, Tonton Fañch! Ganeomni avad e kollez da amzer! eme ar brigadier.

Tonton Fañch a dremenas an noz et prizon. Araog gourvez war e wele e reas eur bedenn da Zant Mikêl:

— Aotrou Sant Mikêl! c'hwi oar n'on ket laer! Deuit d'am zikour!...

Antronoz e teuas urz da gas Tonton Fañch da Gastellin. Gwilhou hag eun archer-all a oa gand ar brigadier. En hent, Tonton Fañch a houlenas beza lezet da vond da Chapel ar Menez, en eur dremen hebiou. Da genta, ar brigadier a lavaras nann. Goude e cheñchas soñj, hag ez ejont warzu ar chapel. E-kichen, e oa tri waz euz Brasparz o troha brug. Mond a rejont oll er chapel.

Tonton Fañch a lakeas e dok evel ar wech-all ha e krogas adarre da zistaga kantikou gand e viniou. Pa oe echu, Tonton Fañch a zaoulinas dirag ar skeudenn:

— Kenavo, Aotrou Sant Mikêl! C'hwi oar n'on ket laer! eme Donton Fañch, an dour en e zaoulagad.

Ha neuze, va zudou keiz, pa grogas Tonton Fañch en e dok, an oll a welas dournell aour kleze Sant Mikêl o koueza e tok ar biniouer!...

Me garfe ho pije gwelet penn ar brigadier, hini Gwilhou, hini an archer ha re paotred Brazparz! Hag ive penn Tonton Fañch, eur mousc'hoarz war e vuzellou, o selled ouz ar brigadier en eur lavared dezañ:

— Ahanta! Gweled a rez n'on ket laer!...

— Gweled a ran, Tonton Fañch! Marteze evelato out eun tammig sorser! Med eur sorser mad! rag Sant Mikêl ne rafe ket eur seurt burzud evid eur mevel d'an diaoul! Bez 'dineh bremañ, Tonton Fañch! Ni roio testeni euz ar pezh on-eus gwelet hag a zo ar wirionez!

Eun taol lez-varn a oe, evel just. Med Tonton Fañch a oe lezet da vale hag e rentas da Zant Mikêl ar profou e-noa bet digantañ.

Hag azaleg an devez-ze, beteg e varo, ne oe den eürusoh ha dizoursioh euz an amzer da zond e Menez-Are penn-da-benn, eged Tonton Fañch, biniouer Sant Mikêl.

Brezoneg beo ar bobl

Gwechall e Terug : Gouel Sant Stevan

Klevet ho-peus meur a wech o lavared gand tud deut war an oad: « A! bugale, bremañ eo brao beva e-skooz gwechall. An dud koz o-deus ranket gouzañv poan war an tamm douar-mañ : treud e oa o heusteurenn, paour o dilhojou, dister o binvojou... »

Ha koulskoude, a-wechou all, e vez kaoz ivez gand an dud koz-se euz amzer gaer o bugalej ha plijadurioù o yaouankiz. Ya, emezo, en amzer-ni ne oa anavezet nag ar sinemaioù nag ar balioù. Padal, piou o-neus dañset kement hag on-eus ni greet? D'al leuriou-nevez, d'al leur-zioù nevez, d'an amludadegoù ed-du? — Ne oa ket abadennoù foot-ball? Eur pezh kaer! Dizoñjet ho-pefe ar c'hoarzedeg a vije ganeom pa vijem krog da vad da hoari polotenn-garre pe bolotenn-doullou?

— N'ho-peus ket a zoñj kennebeud euz Gouel Sant-Stevan?

Pa vije deut ar vugale d'an oad a bemzeg pe c'hwezeg bloaz, e vijent erjennet: « dont a reont da dud yaouank, heb dale o komañsint kajali; prest int da vond da ouel Sant-Stevan ».

Pell a-raog e vije kaoz gand an dud yaouank, pötred ha merhed, euz an devez kaer-ze. Greet e vije dilhojou nevez, tavañcherou volañ, mañcherioù ivez, gand pasmantri warno. Hag ar hoefoù! Ne oa ket ano, eveljust, euz tokou neuze. Kaefoù file, greet gand an dorn, fleurennoù brodet war an deon anezou. Ar sparlou a vije dalhet brao gand spilhennoù gwenn pe re alaouret. Al lasou a vije ferret kalet abalamour dezo da jom diter. Gand lod euz ar merhed e vije pelerinennou gloan, med ar bennherzed hag ar re binvidig a zouge pelerinennou astrakañ. Lod ail a vije ganto eur gravatenn zeiz hag eur gokardenn dindan o chig. Ar bötred a blije dezo eur gasketenn: war bleñch o 'fenn e vije ganto, pe deuz kostez, a-zioh o skouarn, er mod ma ree ar muia plijadur d'o mestrezed.

D'ar gouel-ze e vije eun overenn vintin da zeiz eur, overenn ar re goz; ha da nav eur hanter e vije eun overenn all evid ar re yaouank. Ar re-mañ a jome peurvuia er vourh goude an overenn, abalamour dezo da weled piou a oa deut d'ar gouel. O merenn — eur banne kafe gand eun tamm bara-amann — a zrebent en eun ostaluri bennag. Goude kreisteiz e vije gwelet toud an dud yaouank euz ar briejou; re ar hëriou pella, memez, a deue ivez da gemer o 'fli-

jadur. Tostaad a ra ar merhed deuz ar bôtred hag ar bôtred deuz ar merhed. Kalz a zo bet kelennet gand o zud pe gand o mammou hag o zadou-koz: « merh pe mab, an den-mañ den, ar plah-mañ plah a zo deut mad da zimezi bremañ; ma hellex ober lagadigou deuz outañ pe deuz outi, arabad dit mankoued war da dôl. Na pa vefe ket koant ar pôtr pe ar plah, an dra-ze ne ra netra. Plas, braz a zo, hag arhant a zo ivez... »

Dond a ree ar re goz da zelled deuz ar re yaouank, ha laouen e vijent o weled o bugale deut braz a-walh dija da vond da ouel Stevan.

Plasenn ar vourh, goude kreisteiz, a vije leun a yaouankizou o vond hag o fond, lod oh erjennad, lod o kaozeal, lod all hoaz o vadinal. Banneou a vije peot d'ar merhed. Med d'ar mare-ze ne jomer ket e-tal ar hontouer nemeur. Muioh a blijadur a vije e-barz ar hrampeier. Eur pallenn gwenn a vije lakeet war ar gweleou, an devez-se, hag eun dôl e-kreiz ar gramp. Ar banneou a vije pignet er hreh. Ha neuze, ar re yaouank, pôtred ha merhed, a deue er prenest d'an em ziskouez. Med reou all a glaske ivez en em guzad, dreist-all ar re gosa, pe ar re en em gave gwall yaouank evid derhel kompagnunex d'o honsortezed dirag an oll. Daou wenneg e kouste ar banneou, med ar gwastilli oa an traou a gonte ar muia. Gwastilli ar rouaned, daou wenneg ar pez, pe bevar, pe eiz, pe zeg memez, pa vije muioh a zugr hag a amann enno: ar re wella, livet brao ha rikabanou warno. En tri di e vije gwastell en devez-se. Dond a ree ivez daou varhadour euz Kraon, hag e lakaent o stal dirag ti ar voloñjerien. Aze e vije gwelet ar re yaouank da vad. Ar pôtr a deue gand ar plah da joaz eur wastell, aliez war zigarez eun tól paridenn bet greet pell a oa en eur ziwall ar zaout, eur zulvez d'abardaez war vord an aot.

Ar plah yaouank a joaze heh-unan he gwastell. Peurvuia e vije ganti kuzet en eur horn bennag euz he mouchouer pe en he 'felerinenn eur spilhenn, hag a roe anezi d'he havalier. Hemañ a blante ar spilhenn e-kreiz ar wastell, hag ar wastell d'he zro a vije plantet tro enni kenañ-kenañ. Tro en êr, ha tro, ha tro, ha tro! Pa helle ar pôtr yaouank derhel ar wastell en he 'fez, e ranke kin-nig anezi d'ar plah yaouank. Pa zigoueze dezi didamma ha beza torret, an hini e koueze en e gichen an tamm ma oa ar spilhenn ennañ a ranke paea pemp gwennegad gwastell. Er mod-se ne oa ket ral gweled pôtred yaouank o fond d'ar gêr gand eur bern gwastilli torret. Hag eun enor braz a oa d'ar plah yaouank a vije leun he mouchouer-godell a wastilli en o 'fez. An hini avad a deue d'ar gêr heb gwastell ebed ne oa tamm istim ebed eviti. Eur plah re yaouan-kig moarvad pe re goz, pe re lorchuz!

Dañs a vije er vourh, dirag an ostaluriou gand eur hoz akordeon bennag. Unan euz ar zonerien a oa eur vagadenn, pesketer deuz e vicher. Hennez a vije eun akordeon gantañ en e vag o pesketa. Mô e oa, eur spont! O son e vije d'al leuriou nevez, d'ar frikoïou. Per-Lom a vije greet outañ. Per Henaff ez eo o wir ano. Savet eo bet e ti va mamm ha va zad ha n'eo ket maro hoaz. Troet eo atô memez da gonta konchennou d'an dud. A-wechou e kemere rubanou evid dezañ kaoud muioh a blijadur gand ar re yaouank. Ha trohi paz a ree aliez evid dezañ anveoud an dañserien wella. Klevet e vije ivez, a-wechou all, eur vom-bard hag eur biniou. Fañ Gwenole a oa unan euz ar zonerien, eur henderv din, maro e Kraon c'hwech miz a zo. Ar hosa soner e bro Graon a oa eñ. (Soñj mad am-eus da veza bet gwelet anezañ o son d'ar frikoïou, e bourh Argol, war-dro 1923-24). War ar blasenn e oa ivez, da zevez gouel Sant-Stevan, diou varhadourez bonboniou: Moereb Perrin Bikini ha Moereb Channig Yeun. Med an dud yaouank ne gredent ket mond re da gichen an diou vaouez-se. Re er-jennet e vije bet ar bôtred krenn goude-ze abalamour o-dije bet prenet bon-bonïou d'ar merhed...

Pa dostae an noz, deut ar huz-heol, e vije gwelet ar merhed o vond asamblez d'o hêr adarre, ar bôtred o vadinal war o lerh. A-wechou e tigoueze d'eur pôtr paka eur plah a-dro vreh. Beteg an ti ez cent neuze o daou. Pa blij an den yaouank da gerent ar plah, e vije lavaret dezañ dond tre. Ar veilhdeg a bade eur pennadig. Er mod-se e klevae ar re goz piou a oa bet er vourh, asamblez gand piou e vije bet gwelet an neb-mañ neb. An teodou a yee endro, e-doug miz genver ne vije kaoz nemed deuz gwastell ar Rouane ha gwastell Sant Stevan. Ha pa zimeze daou zen yaouank ne vije ket ral klevet lavared: « Oh en em anavezet o-doa greet da Ouel Sant-Stevan. Dre eur wastell pe gand daou wennegad bonboniou eo savet an amourousted etrezo. »

Ouspenn tud yaouank a vije gwelet e gouel Stevan. Tud dimezet a yee ivez d'ar vourh, en devez-se, evid kana-diskana hag evid dañsal. Va zad a oa unan euz ar re-ze. Kaner ha diskaner a oa. Digouezet eo bet dezañ memez distroi d'ar gêr da nav eur! Va mamm a skandale anezañ: « Mez eo d'eun tad a familh dond d'ar gêr d'an eur-mañ! » Med va zad ne ree nemed lakaad war an neo-vara eur mell mouchouer-godell leun a wastilli peot dezañ gand ar bôtred yaouank evid kana dezo da dañsal. « Evid ar vugale », emezañ, ha grik ebed ken.

Va mamm ivez, deuz he zu, a zo bet e gouel Stevan. Gand eun tavañcher pilhou (gloan inkardet, dispennet ha nexet) greet gand va zad a oa gwiaeder euz e vicher...

Med mond a ra ar mojuoz koz en traon. Abaoe pell'zo ne vez ket greet Gouel Sant Stevan ken. Koulskoude, am-eus soñj, e 1926 e varvas eur hoar din e departamant an Nord. D'ar 26 a viz Kerzu, da geñver Gouel Sant Stevan e tigouezas da interri e Terug. Tregont vloaz n'he-doa ken, med anavezet e oa ha deut mad da dud yaouank ar barrez. Kement hini a oa er vourh a laoskas an dañs hag ar han a-gostez evid dond d'ar vered da heul ar horv.

Interramant va hoar gaez a oe ivez, eo soñjet ganñ, hini Gouel Sant Stevan.
Jani GWENOLE.

Kôteriad

E miz Eost on deut hoaz ar bloaz-mañ da dremen eun devez bennag d'ar gêr, evid adkemer liou ar vro, e-giz ma vez lavaret. P'emaon amañ, on boazet da vond diou pe deir gwech d'ober eun taal peskerezh e bag vihan Tonton Jakez, eun contr din diouz tu va mamm.

Setu dilun diweza, me hag Herri o vond da gaoud Tonton Jakez evid gou-lenn diganteñ ha bez' e vefe tu da vond d'ar mor. Herri a zo eur henderv din, hag a garan kalz abalamour marteze om bet on daou ken aliez en er bugaleaj o freuza foñsou on oteier diouz ar gwez-pin, evid diskar neizou bran.

Azezet war eur skabell tal o di, va contr oa dres o tresa eur roued-amilh (1). En eur weled ahanom, an den koz a hospas : « Sell 'ta ! Emañ erruet, ar yaouankiz er vro ! Ha kavet ho-peus hent ar gêr eur wech-all hoaz ? » Eur minc'hoarz hegarad war e vuzellou hag eur skleurig eun tammig goapoux en e lagad, e reas deom da houzoud dioustu e-noa intentet mad pesurt abeg e-noa digaset e zaou niz betek e di. « Ya, Tonton Jakez, emañ digouezet. An hent-se ne vez morse ankouët gand ar re ' zo chomet o halon stag ouz an douar genidig. Hag êr ar mor a zo ken yahuz evidom-ni a-hed ar bloaz er hêriou. » — Gwir eo, emezañ, gwenn e-giz kov eur beurleg eo deut ho krohennoù ! Mad ! Eur banne ' vo neuze ? Deuit tre 'ta ! » Hag en ti da lipad eur werennad gwin ruz, gwad ar martolod, 'vel ma lavarer amañ.

Buan e troas an diviz war ar beskerez. « Er bloaz-mañ n'eus bet tamm sardin ebet e bae Gwaien, netra, seurt ! » — « Pötred Gilvineg, am-eus klevet lavar, a zo deut gañto eun disterra koulskoude. » — « Ya, re Zouarnenez ivez, nemed int mellou sardin, re vraz, ha re nebeud oustenn. Eur bloavezh gour e gwirionez ! » — « Ha c'hwî ? Bez' e veh otô gand ha kanod bihan ? Ni a zo deut da weled ahanoh evid eun taal linenn, ma zo leh da vond, eveljust ». — « Ma ! Gouzoud a rit a zo. Hirio emañ soñj klask eun tamm moh-aot ha garved (2). Ar Guichaoua ' zo bremañ o turia mein. Pegwir n'emaom ken daou er mor gand ar hanod e hellfeh dond warhoaz. Daou zen muioh d'ober beh d'ar roevioù n'eo ket falloh. Nemed ' rankfe beza dastumet muioh a voued evid an higennou. Mar kirit, kemerit ar pod-houarn-se ha kit da zikour an hini-all ! Kaoud a reot anezañ en aot. »

Ha kuit on daou, laouen an tamm ahanom. Digouezet gand ar Guichaoua, rannet eur farserezh bennag etrezom, ha setu an tri zen o tistrei mein ha bezin brein, ha da deurel al loened bihan er podou. Pa oe dastumet a-walh, ni endro da di Tonton Jakez. Ha dao d'ar hilhou araog distrei d'ar gêr.

Da bemp eur diouz ar mintin e tleem diskenn d'an aot evid kempenn ar hanod. Eun êzenn zin a hweze braoig da darz an deiz ; ar mor ' oa e-giz eoul ; an oabl digoumoul a ginnige deom eun devez kaer. Mad tre ! Ar hanod en dour ! Al lien d'al laez, ha beh d'ar roevioù ! Ar vagig skañv a bellaas buan trem' an donvor. Gwenna a reas ar Reter. War an douarou moredet hoaz, eul lusenn dano en em lede.

Pinasenned euz porz Gwaien a dremene tastig-tast ouzom, o vond war-du Penmarch. Pa geje ganeom unan anavezet mad gand an daou vartolod koz,

ar re-mañ a youhe farserezh hag ar vagod a-bez a eilgerie krenn er memez doare goapoux.

— « Ar roevioù e-barz ! » a lavaras ar mestr bag. Emaom erruet kazi war ar poull. Setu taur-tan an dig eeun-hag-eeun gand kloh an Eskivien hag hini Piouhinec e-kreiz ar hoad pin. Mad ! Ar ouel en-traoù bremañ ! Me a gendalho da boleñvad. Bezit prest da sklapa an eor er-maez ! » Peb hini a reas war dro an traou, hag en eun herradig e oem dare da vouilha ar hanod. — « Diwall ! Töl er-maez ! Veilha war 'r chap (3), ha benn vo kouezet ar hanod, al linennou d'ar zond ! Ar poullad-mintin eo ar gwella. Gwelom piou a zavo ar henta pesk ! »

Kerkent bouetet an higennou, setu ar plom d'ar strad ; p'emañ erruet war ar herreg en-traoù, e santer eun taolig, ha neuze e ranker sevel anezañ eun disterra, pe anez an higennou a hellfe kregi ouz ar bezin-don. — « Töl ! » eme eur vouez a-dreñv va hein. « Tölig bihan ! Eur sero, moarvad ! » — « Gouzoud a res », a lavaras ma henderv, « e rankez frapa eur 'freilhad-vad dioustu pa zantez töl. Evelse an higenn a grogo stard. » — « Gouzoud a ran ! Bez dineh, pôtr ! »

Ar hanod a horjellas diwar lusk eur 'freilhad-vad, hag ar Guichaoua da vlejal : — « 'Ma ganin ! Din ar henta ! » Ha da hoarzin leiz e gorr. — « Beh dezañ neuze ! » — « Gwenna ' ra, sell ! Veilha ! Eur beurleg eo, ha kaer ! » Ar pesk en em zifrete e-penn al linenn, eur blijadur e weled. — « Eun mad eo ! Setu aze ar voull ! Er poull-mañ int oll evelse ! » Gwir e oa. Dre ma save an heol, ar pesked a bege stard, ha peb hini a 'freilhate dalhmad tu-pe-du, ken a yeas ar 'faskodennou (4) war leunia.

Koulskoude war dro deg eur, an tölou a zeuas da rouesaad ; an higennou ' veze cheunet (5) aliez gand sereged bihan. — « Ma ! Kazi sur ar mare 'neus digaset ahanom diwar ar poull. N'eus mui nemed cheunerien ! Koll boued ! Fil eur gourhed bennag war 'r chap 'ta, ma welom ! »

Siouaz ! Ar pesked ' oa mouzet, rag kaer an-oa fila war 'r chap, pe ober beh dezañ, ne zeue mui el-laer na pesk na seurt. A-weh eun tölüg dister, eur wech on amzer, hag an higennou lakët gwenn beb tro. — « Biskoaz kemend-all ! Sell 'ta ! Töl ebet mui ! » — « Me oar ar perag », eme va eotr, « n'eus bet banne gwin ebet hoaz ! Ha setu ! Gwin d'an dud hag ar pesked a bego ! » Ar gwerennou leuniet a zo ken buan evet ; eur hornad bara 'mann a ziskenn brao-tre ivez. Amzer da echui eur zigaretenn, hag al linennou en-dro d'an traoù.

Kaer gortoz, netra ha netra ken ; disvouetet bewech, med seurt ebet. Hag ar Guichaoua da behi war ar pesked droch-se, na 'felle ket dezo dond en e baner. Ha goude da drutal anezo a vouez flour : — « Deus 'ta, peskig ! Sell pegen brao eo em 'faner ! Gwin 'po, eur mell banne. » Med seurt, na sero, na gwrah, na beurleg, n'e zelaoue. — « Te », a lavaras Tonton Jakez, « te a beh kemend-all warno ma 'z int brohet ouzom ! Vlejas ket e-giz-se 'ta ! Loon droch ! »

Red e oa, eur frapad goude, anzae e rankfem cheñch poull, evid echui leunia ar 'faskodennou. — « Mad ! Amañ n'eus mui netra. Bleo da gaoud ! Sao an eor, ar roevioù en damichen (6) ; en eur vond betek ar poull all 'vo red deom boueta an higennou siliou a zo ouz ar chap. N'eus ken nemed pemp, med marteze ' vo eur gurzenn (7) pe ziou evid echui kôteriad. » Peb higenn a zige-meras eur sero bihan kempennet brao evid dedenna eur zilienn.

Erruet er poull, mouilha ha dao da besketa adarre. A vare da vare, unan a reo d'ar hanod branskella gand tölou kreñv e 'freilhatennou, hag ar beurleged da wenna en eur zond war-horre. An heol a zeuas uhel en oabl hag ar

gwin izel er boutailhou. Dizehet e vez ar gourlañchennoù er mor, ha red eo o glebia eur wech an amzer. Ar Guichooua gand e vlejadennoù diehan oa peged ennañ eur zehed spontuz. E voutailhad oa diskarget gantañ, amzer sevel tri besk. Eur zouez gwirion ! Ha choukata ' reas war or re-ni, ma oa red deom enebi gand aon na vefe chomet beradenn ebed evidom. Ne oa ket deut ar hreizteiz ma oa tommet mad da benn an den paour.

War dro teir eur, èt ar boued izel er podou, e oa poent tostaad ouz an aot. — « Punit ha linennou, pötred ! » a lavaras Tonton Jakez. « Echu an devez ! Beh d'ar chap ma welom ! Hellfe beza eun dra bennag en higennou. » Kerkent savet an eor euz ar zond, e huchas ma henderv : « Santoud ' ran ! Töliou lost kreñv ! Emei dalh ! Hag eun vrao e tle beza ! Buan ! Tap peg er vaz-krog ha diwall da vizied ! » E-gwir, n'eo ket unan, med diou gurzenn ' oa dalh. Ha me a lavar deoh ' oa reuz ganto o diou ! En em zifreta a reent kement ma teue berr warnom o sklapa anezo er vag. Araog ma oe gelllet sanko ar vaz-higenn en o 'fenn, e oe broustet ganto al linennou ha diskaret kej-mej ar 'faskodennoù leun a besked. — « Peoh 'ta ! Chomit fur ! N'emaoh ket brao amañ ! Gisti ruz an diaoul ! Amañ emaoch hag e chomoh ! »

Pebez dispahadenn etre on treid ! Eur marz ! Daou loen gouez ! Biken n'am-mije kredet ' hellfe beza kement a nerz hag a vuhez enno ! Mellou ' oant, gwir eo, ouspenn ugent lur bouez e peb hini d'an nebeuta. Med an treh a jomas ganeom.

Lakèt e oe urz er bourz ; al lien war wern a zavas goustadig. Eun èzenn glouar hag on divreh yaouank a gasas ar hanod war-du an aot. Grêt al lodennoù war an trêz, unan a droas e gein, hervez kustum ganeom : — « Da biou houmañ... » Ha setu ! N'eo ket diêz, ha tabud ebed da gaoud e-giz-se.

Et ti Tonton Jakez peb hini ahanom, araog en em guitaad, a zavas eur wech hoaz e werenn, en eur lavared : « Yehed mad ! », hag an dud a zistroas d'ar gêr.

Käteriad vad ' oa bet !

R. BILIEC.

Gerioù implijet e Gwaien :

- (1) Roued amih : e galleg : filet trémail.
- (2) Garv, garved : buzug-trêz, mad da besketa gwrahed.
- (3) Chap : e galleg : filin trappé sur une ancre.
- (4) faskodenn (baskodenn) : paner bihan gand eun dorn.
- (5) Cheuna : suna.
- (6) damichen : e galleg : tolets.
- (7) Kurzenn : silienn-var.

Tomazig ha Mahi

Tomazig oa eur mestr-bag sardin, eun den bihan, mez ledan ha kreñv. War zour e-giz warn douar e veze gwelet gantañ atao e gi truilh Mahi. Eur zadorn d'abardaez, goude ma oe lodet ar zun hag evet meur a jopinad gwin ruz, Tomazig e-noa lakèt en e benn mond beteg ar gêr da weled e wreg ha da gas dezi e vouni. Dao eo din lavared deoh e oa e Loktudi oh ober ar beskerez, peogwir neuze ne oa ket hoaz « fritur » ebed e Leskont, porz e vro. Eul leo bale na rê ket aon da Domazig, hag eñ en hent dre an arvor evid mond buannoh. Soñjal a rê dezañ e oa ar ster en traon, ha treuza a reas anezi heb tenna e voutou. Kana a rê penn da benn an hent evid kaoud berr e amzer.

Digouët en Aod Wenn, ar mor a oa el laez, ha treizer ebed ne oa neuze : « Malestou ! Deom d'ober an dro dre Gerlut ; 'benn eun eur ahann e vin er gêr ar memestra ! »

Ha kuit an den. Ha ya ! N'oa ket grêt deg paz penn da benn an istreved zu, e lammas dirazañ deuz touez radenn ar hleuz, eur mell den, 'n eur lakaad eur bistolenn dindañ fri ar martolod hag en eur yudal : Ar yalh pe ar vuhez ! Tomazig, heb koll e benn, a dennas e yalh deuz chakod e veureuzenn hag a vannas anezi war an hent : « Me 'm-eus ranket labourad 'pad ar zun 'vid gou-nid ar mouni-se. Ma n'out ket « lach », 'teus ken nemed stoui evid dastum anezo. »

Pa e-noe al laer taolet e zorn war ar yalh, Tomazig a lammas dezañ ha kerkent e-noe grêt lamm d'an hini braz. Ma vije bet ar martolod diwar zour, e vije bet chomet war horre, mez « dre e sidr » e oa, ha setu noa ket toud a nerz anezañ. Al laer gand eun taol kein a bilas Tomazig dindannañ. E oa o vond da laza anezañ, pa zeuas soñj da Domazig deuz e gi : « Alle, Mahi ! Kss, Kss ! » Hag e gi bihan, 'n eur jalpal, dond dre dreñv al laer da bega en e reor. Diou wech pe deir e lammas hoaz dezañ. Al laer a zispegas eun tammig deuz ar martolod 'vid ober d'ar hi tehel kuit. Neuze Tomazig, divvezet, a zirviras e enebour, prim ha lijer. Ha gand aon da veza gwintet eur wech all, eñ a zishaste taoliou boutou gand al laer en e gostennoù. Hemañ a houlenne e vuhez : « Trez kroug ! a lare Tomazig, rafek ket mui droug da zen ebed ! »

Ne 'finve ket mui an tourh, goude ar gwiskad taoliou e-noa tapet. « Lazet 'm-eus anezañ marteze, a lare Tomazig, mez eñ 'n-eus klasket, ha gweloh e kavan beza kiger eged leue. »

Pa oe digouët er gêr, e oe èt da gas kelou d'ar Mâr. An devez warlerh, pa oe deut ar jandarmidi da weled, ne oe ket kavet den maro ebed, mez ar geot a oa chiket, hag eur bern gwad a ziskoueze e oa gwir kaoz Tomazig. Start e oa bet al laesenn !

M. DIVANACH.

Notennoù ar Furcher

Prenet em-eus levr nevez-embannet an Ao. Poisson, **Yves Mahyeuc, 1462-1541, évêque de Rennes de 1506 à 1541**. Tardet on bet ouz e lenn, evel boaz, evid mond da furchal peb tra, ma greden kaoud eun astenn brezoneg da lakaad d'al leor galleg-se.

Diwar-benn an ano Mahyeuc, e **Buhez ar Zent Breiz** (1837), Kerdanet a skriv, p. 534 : « **Ce saint prélat ne mettait point d'h dans son nom; il signait Mayeuc, comme on peut le voir sur la marge, feuillet 12, V°, d'un manuscrit que nous avons cité au N° 10.865 de notre catalogue de la Bibliothèque de Rennes, p. 1.225.** »

Daoust ha ne vije ket ar ger Mayeuc, evel Pennec, Dantec, Troadec, da lavared eun den mailheg, mailh-dorn ?

An Ao. Poisson a gont pegen kaer oa bet e Roazon, e miz eost 1532, ar goueliou en enor d'an Duk Frañsez III. Kontet int bet, e brezoneg, gant Y.-V. Perrot, e **Feiz ha Breiz**, gwengolo-here 1941 : « **Pevare kantved maro Yvon Mayeuc, eskop Roazon.** »

Kurunennet oa bet Frañsez gant Y. Mayeuc. Hemañ eo, a greder, a lakaas skriva war eun daolenn vraz gwerzennoù brezoneg da enori an Duk. E brezoneg-krenn emaint, evel-just, diêz a-walh da entent. Studiet int bet da genta gant E. Ernault : « **Poésie officielle en moyen-breton en 1532.** » (*Revue de Bretagne et de Vendée*, XLVIII). Goude-ze, ha kalz gwelloc'h, gant Y. En Diberder e **Dihunamb** (mae 1938) : « **Ur skritell brehoneg e Roazon er blé 1532 dirak Roué Frañz hag é vab.** » Kavet e-noa an Diberder diellou a lakae eun tamm goulou war gerioù ar skritell.

E koun Y. Mayeuc ez eus bet savet, e iliz Plouvorn, e vro henidig, eur bez. Warmañ ez eus gerioù latin ha brezoneg : « **Servicher Doue, an Tad Y. Mahyeuc, ganet e Kervoyec, Plouvorn, maro Eskop a Roazon. (1462-1541).** »

Pa weler eur skrid brezoneg war eur monumant bennag, eo mad gouzoud peur eo bet kizellet ha piou, pe vrezoneger, a oa o chom er barrez d'ar mare m'eo bet savet. Peurlieso e kaver eur beleg. Hag, hervez ar gerioù, e heller divinoud ma oa ar beleg-se eul Leonard, eur Hernevad, eun Tregeriad, eur Gwenedad. Kalz muioh a Leoniz am-eus kavet evelse war va hent eged a Vretoned all, zoken beteg traoñ Bro-Gerne, abaoe, da vihanna, m'eo bet lakaet eskoptiour Leon, Kerne, hag eun tamm euz hini Treger d'ober unan, abalamour ez eus muioh a veleien genidig a Vro-Leon eged a Gerne hag a Dreger. Amañ e Plouvorn, **Michel Le Guédès** a oa person p'eo bet savet ar bez, kentoh p'edod ouz e zevel.

Ganet oa bet Michel Guédès d'an 29 a viz gwengolo 1856 en Ospital-Kamm-Fraud. Beleget e miz meurzh 1872; goude beza bet kure e Kastellin e oe person Pluguen (1886-1893) ha person Plouvorn (1893 + Kerzu 1906).

Perz e-noa kemeret e bodadegoù divennourien ar brezoneg evid sevel ar « **Comité de Préservation** » ha **Feiz ha Breiz** e 1900.

Ha setu petra a oa bet diskleriet gantañ e Landerne, d'ar 4 a viz gwengolo 1900 :

« **L'orthographe est une affaire de pure convention entre certaines personnes qui forment académie; ce qu'elles décident fait loi, ce qu'elles réforment est réformé, ce qu'elles maintiennent est maintenu et tout le monde obéit... Quand on fait partie d'une œuvre comme la nôtre où il ne s'agit, après tout, ni de dogme, ni de morale, on doit être décidé à se courber devant l'avis de la majorité et, pour ma part, j'accepterai ce qui sera décidé par un vote loyal des membres de la Société.** »

Gant Michel Guédès eo bet savet « **Levrik Trede-Urz Sant Frañsez evid tud ar bed, renket a-nevez e brezounek, gant an aotrou Guédès, person Pluguen — Kemper — De Kerangal — 1888** », in-8°, 92 p.p. Eil moulladur 1906, Brest, 4, rue du Château, 100 p. — gant... person Plouvorn.

Diwallom da veska anioù an aotrounez Guédès, rag tri veleg e oant, skrivagnerien vrezoneg o-zi : Michel, Yves-Marie, hag an trede, G..., lizerenn genta e lezono, Gildas, a gredan.

Yves-Marie (1834-1892), ganet e Kemper d'an 11 a viz kerzu, beleget e kerzu 1858, bet kure Melgven, Plougerne, Erge-Armel, kelenner e Benodet. Lakêt e oe, d'an 2 a viz ebrel 1869, da gure e Penhars, evid rei an dorn d'an ao. Goulhen Morvan, rener Feiz ha Breiz.

Y.-M. Guédès a skrivas war ar gazetenne-ze : **Marie — Mourennou ar Roue Iann — Eur paour-kêz den** — hag eun toullad traoù da stanka... an toullou. Evid se e ree e vad euz an is'oriou a gaved war « **L'ouvrier** ». Goude-ze an Ao. Guédès, bet person e Loctudy, a dremenas e Tremeoc, e 1892.

An **Aotrou Guédès all**, bet ganet e Lokorn e 1851, a oa e 1936 o tis-kuiza e Sant-Jozef Kastell-Paol. Da genstrivadeg an displega evid **Bleuiv-Brug Rosko** e oa bet roet da zeski d'ar vugale eur werzig « **Ar breurig maro** », (**Feiz ha Breiz**, 1936, p. 231). Douget eo e oa bet moullat e **Feiz ha Breiz** d'an 22 a viz c'hwevrer 1876; eur fazi eo, rag d'ar mare-se **Feiz ha Breiz** a oa a-zav abaoe c'hweh miz. **C'hwevrer** a zo eur fazi eilskriva pe voulla, e-leh **c'houere**. Lakaad « **Ar breurig maro** » war ano an Ao. Guédès a zo eur fazi all, rag gret e oa bet gant an Ao. Guitterel. Souezuz eo ne oe ket difaziet ar **Bleuiv-Brug** gant an Ao. Guédès e-unan, daoust dezañ da veza koz-loued e 1936. Douetuz e-noa ankounahet beza savet gwechall eur werzig demm-heñvel, da vare m'edo kure Eussa : « **Klemvan eur vam da varo he merc'h** ». Etre va daouarn da vihanna emañ ar werzig-se, sinet : « **Geltaz ar Barz** », ha warlerh, ar gerioù-mañ dornskrivet : **attribué à M. Guédès, vic. d'Ouessant, mort à Saint-Pol-de-Léon, pour consoler sa sœur de la mort de sa fille**. N'ouzou ket peur eo marvet.

Geltas : eul lezono a ya brao d'al lizerenn G. War e ano ivez emañ : **Kantig da Zantex Ulven**, e galleg Juveltre pe Juveltine, 9 houblad, 4 v. 8 p. Imprimatur 9 a viz du 1907. Moullat e-barz **Buhez Sant Vodez** hag **Histor Hen-vec** gant G. Le Jeune.

Eur skrivagner all, **Per Guédès, Bodfao** e ano barz, ezal Gorsedd Breiz-Izel, a oa o chom e Kastellin. Aliez e veze lennet war **Ar Babi** hag **Ar Vro**, a-raog ar brezel all, hag e **Kroaz ar Vretoned**, e bennadou diwar-benn al labour douar. Hervez roll ar Gorsedd, **Per Guédès** a oa beo e 1940. Heti a ran e vefe beo ha yah da lenn ar pennad-mañ.

L. LOK.

LODENN ar YAOUANKIZ

Kamp Brezonegerien ar Helhiou (Hañv 1957)

Er bloavezh kenta e oa soñj Loeiz Roparz ober eun taol-esé : pedi eun nebeud tud ha gwelet penaoz renka an traoù er bloavezhioù war-leh.

Pal ar Hamp, er bloaz-mañ, a oa eta boda eun nebeudad tud e-pad eur zizunvez. Ne vije nemed brezoneg etrezo, brezoneg-pobl, eveljust. Desket e vije dañsal, kana ha diskana, e mod ar Menez, an toniou kaer dastumet e Menez-Arre pe er Menez Du, hag enskrivet war bandennoù ar zonskriverez. Homañ, a lavarer dre fent, a zo deut da veza « eil-bar Loeiz », ken eo bet degaset gantañ d'ober he zammig labour e kement kêr ha penn-ti ma 'z eus enno unan bennag, koz pe yaouank, paotr pe blañ, gouest da zevl o mouez kreñv ha gvan war askell uhel ar han... hag an diskan.

Red e oa ober peb tra e brezoneg e Kamp Poullaouen. Setu penaoz emañ an traoù er Helhiou Keltieg : eur bern tud a zo **hag a oar brezonag, med ne reont ket gantañ**. Ken emañ ar Helhiou Keltieg gwir greizennou gallegerien, dres ar hontrol diouz ar pezh a rankent beza !

Ha mar deo bet Kamp kenta brezonegerien ar Helhiou Keltieg eun taol-esé, bet eo bet ivez eun taol-esé deut da benn-vad. **Rag n'eus bet komzet nemed brezoneg gand an oll e-pad eiztez**. Kernevez peuz-oll a oa eno, ha goût 'ouzer pegen pinvidig (ha difurchet) eo rannyez Kerneo. Lavarom dioustu e oa deut eur Gwenedour en devezioù kenta, ha rei a ree da Gernevez ar skwer vad, prest m'edo atao da gas endro dañs pe don, kentel pe ganaouenn. Lakaet e oem evelato nehet meur a wech gand e rannyez. Kudenn ar beurunvanidigez n'eo ket kement eur gudenn a skritur eged unan a zistagadur.

E-kreiz eur hoad, war bark meurdezuz maner Kerlivio, pe « Gwel-Kaer », e ano all, e oa bet kobanet : teir delenn, prestet gand « Ar Yaouankiz », euz Kemper. Trugarekaad a ranker an Itron Hubert, perhenez d'ar maner. C'hweh « kampoù » a zo chomet dalhmad er Hamp, euz an eil penn d'egile. Pemp pe hweh all a dremenas daou pe dri devez. Meur a dremener a jome eun devez pe ar penndevez. N'eus bet nemed eur galleger, eur paotr deread, ha ma oe digor-braz e ziskouarn, e chomas serrat kloz e henou, dre zoujañs ouz ar brezoneg. Sur, hennez ne vo ket pell o tistagella e deod e brezoneg !

Etre an taol-sut kenta, gand eun talabarder, da eiz eur veure, da zigobani an dud morgousket, beteg diskan diweza an « **ton da gobani** », e veze kaset labour ar Hamp endro, dillo hag a-herr, evel n'eus ket par da Gernevez. Ha red eo anzae e oa ar merhed gwir Gernevodezed, kalz kalonekoh eged ar baotred. Piou oa ar henta war zao ?

Da vare ar prejou, e ti Vitré, er vourh, ar chistr hag ar boued yah a lakae birvilh er sperejou, birvilh brezoneg, pa lavaran mad, rag :

« An tamm hag al lomm

A lak an den en e blom ».

Setu bremañ roll al labour kaset da benn. Eur bern toniou gand ar hom-zou a zo bet desket. Da noz, e ti Roparz er vourh, e veze selaouet ouz ar bandennoù sonskrivet. Peb hini a gemere notennoù pe a zeske diwar zelaou. An deiz warlerh e tregerne koad Kerlivio gand diskan an toniou drant, nevez desket an neizeur. Klask a raed kana en doare breizeg koz, ha Loeiz a zo war ar poent-se eur maout, ma zo unan. Deski kana e giz ar bobl, ha beza komprenet ganti, setu ar pouezusa tra a zo bet graet er Hamp.

An dañsou a zo bet desket ivez. Unan hag e-noa nahet deski koroll, deg vloaz zo, peogwir e oa red ober gand ar galleg, eo eet an traoù brao-tre gantañ, diwar gentelioù Loeiz e brezoneg. Dañsal a raed en eur gana, evel-just, e mod ar Menez ha Bro-Wened. Ar biniou hag ar vombard a zeue a-wechou da zikour.

Lennet ez eus bet ivez, « **Skol ar Brezoneg** », Niv. 8, enni pennadoù gand Jakez Riou, ha darn euz « **Diwar Hoarzin** », dastumad istorioù fentuz an Tad Medard. Lakaet e veze ar pouez war an **doare pobleg da zistaga**. Keñveria a raed gerioù a zo, disheñvel hervez al leh, peb hini o rei e all. Eur gentel veo a glasket ober, dudi enni evid peb hini, ha n'eo ket eur hias dihoarz hag arabaduz. Tri den, d'an nebeuta, oa ar wech kenta dezo selled en eul levr brezoneg. Beteg-henn ne gredent ket lenn, ha n'hallent ket ober, peogwir ne oa ket bet diskouezet dezo gwech ebed **penaoz distaga ar gerioù skrivet en o rannyez**. Deski lenn d'eur brezoneger a zo deski dezañ **adkavoud er stumm skrivet stumm e rannyez**. Arabad deski dezañ eur yez all! Eno 'mañ an dalh !

Eur paotr yaouank o chom e Pariz, med desket gantañ brezoneg tro an ti gand e vamm-goz e-pad ar vakañsoù, a zeue ken brao ar brezoneg gantañ da fin ar Hamp ha gand forz peseurt meneziad euz an Arre. Setu aze eur skwer da galonekaad ar re all ha d'o lakaad da gaoud fiziañs evid eur Hamp brasoh a-benn ar bloaz a zeu.

Eur « skrivadenn » a zo bet graet en devez diweza. Deut eo bet brao-tre gand daou zen ha n'o-doa biskoaz skrivet e brezoneg, evito da veza techet da skriva hervez distagadur o rannyez. Deut eo ar maout gand eur paotr euz ar Menezioù Du na oa bet nemed daou zevvez er Hamp.

Ya ! Setu ar pouezusa. Graet eo bet peb tra e brezoneg, penn da benn an deiz, ha hoaz diouz an noz, n'eo ket sur ne veze ket huñvreet e brezoneg dindan an teltennoù !

Darempredou stank a zo bet ivez gand an dud tro-war-dro, ken war ar pemdez, ken d'ar Zul evid ar Hermes. Neuze, gand asant an Ao. Pennanéac'h, person, e oa deut tud d'ar Hamp da zeni ha da goroll gand re Boullaouen. Toulla kaoz a veze graet gand reoù 'zo euz an engroez, hag evelse e veze klevet rimadelloù ha divivadennou. Eun nebeud yaouankizou euz ar barrez a zeue ivez d'ar hentelioù dañsal, kana ha lenn.

Evid kloza e oa bet graet eur fest-noz, ha displeget bra eo bet diskan rimodellet « **Ar voualh** » ha son « **Yannig e vil vicher** » gand re ar Hamp, Loeiz paotr-araog o kana, ken e vamm Poullaoueniz, hag int koulskoude mailhed war ar han.

Red eo trugarekaad evid echui ar re o-deus sikouret an oberenn vreizemañ : Loeiz Roparz hag e hoar, o-deus renket peb tra ; Itron ar maner, he-deus prestet ar park ; an Ao. hag an It. Vitré, a zo bet ken hegarad evid ar boued, hag o-deus prestet o zal evid ar fest-noz ; an It. Derrien hag e bugale, o-deus sikouret ar gamperien, heb dizoñjal gward ar maner hag e wreg. Bennoz Doue ivez d'an Ao. Pennanéac'h, person, daoust ma oa bet nehet kamperien 'zo, peogwir ne oa prezegenn vrezoneg ebed en overenn :

Kevrenn ar Yez Kendalh, e-neus paet 20 % euz mizou ar re a zo chomet ar pella er Hamp.

Ra vo savet eun heveleb Kamp er bloaz a zeu, hag e vo pedet di kalz tud euz ar Helhiou. Kamp ar brezoneg beo e rank beza, ha Kamp ar han poblek. Rag n'eo ket ar bobl a zeuy daved ar Helhiou; da baotred ha merhed ar Helhiou eo mond d'ar bobl. Ya, mond d'ar bobl a lavaran, ha gand doareou poblek, toniou-pobl, ha brezoneg komzet, yah, hag ez da gompren.

KAMPOUR KERLIVO.

Bleuniou Arvor gand Mab an Dig

Anavezet eo bremañ MAB an DIG evel unan euz or skrivagnerien ar gwella donezonet, hag a vefe gouest, eun devez bennag, da roi deom oberennou a davouldegez vraz. E miz gouere diweza, da geñver kenstrivadeg EMGLEO BREIZ, e oa dibabet evid ar priz kenta e zornskrid : « Kizier Noz Sant Pabu », a zo da veza embannet heb dale. Setu bremañ o tond euz a zindan ar wask e zastummad barzonegou : BLEUNIOU ARVOR (Moullerez Strêd ar Hastell, Brest, 56 pp.). Kaoud a reor el levr-se barzonegou euz an dibab, awenet kaer hag aozet a-zoare. Awechou marteze e lez an oberour e bluenn da redeg re vuhan, dre ma verv ennañ tan eur galon virvidig; red e vije bet dibab, ber-raad, startaad ha diwall diouz an helavarded. Evelato e plijo BLEUNIOU ARVOR d'ar re ne glaskont ket er barzonegou eur 'filozofez teñval, med trivliadennou don eun den dirag kaerder ar bed ha tristidigez ar vuhez. N'eo ket kennebeud gand geriou diës dibabet er geriadurioù e sav Mab an Dig e varzonegou, hogen gand eur yez veo ha boutin, eur blijadur he lenn.

E gwerz gand : EMGLEO BREIZ, B.P. 17 Brest, C.C.P. 380-96 Rennes, 220 Lur, Franco.

Diskar-Amzer

Emaom eruet e hanter miz gwengolo. An hañv a zo oh echui. Steuziet eo an deveziou brao hag heoliet. An hañvadurerien o-deus kuitet an aochou trêzeg hag ar mor glaz evid al labouradegou teñval ha louz. Red eo, rag ne vever ket gand er an amzer.

An diskar-amzer a zo en-dro gand e yenijenn, e aveliou hag e hlaoeier. Va 'fri diouz gwerenn ar prenest, me a zell er-mêz. Aze e c'hwez eun avel spontuz ambrouget gand eur glao munud. Ken kreñv eo an avel ma pleg an oll draou : ar harz tamariz, deliou ar haol-fleur, an dilhad nevez-gwalhet o seha war an orjalenn. An orjal tredanel a vez hejet euz an eil tu d'egile. Warno e plav eur paour-kêzig gwennili oh enebioù ouz an avel. Dioustu war he-lerh, unan, diou, teir, ha degadou ha degadou re all a blav en he heñver. Goloet eo an orjal gand ar gwenilied gwenn ha du. Cham a reont aze eur vunutenn bennag, hag a greiz-oll, e nijont kuit. Mond o ra lod war-zu ar hreisteiz, lod-all etredeg ar mervent, echu o amzer ganto er vro-mañ. Heb deiziadur e houzont eo erru ar goañv. Amañ ne hellfent ket stourm ouz ar yenijenn. Setu perag ez eont da glask an heol tomm er broiou all. N'ouzon ket da beseurt bro. D'an traon da Vro-Spagn? Treuzi a reont marteze ar mor evid mond d'ar Marok, d'an Aljeria, d'an Tunizia. Klevet am-eus tud o lavared ez eent beteg kreiz an Afrika. Dooust ha gwir eo? Me n'ouzon ket, med an dud o pleustri war al labousedoniezh a zle gouzoud. Forz penaoz, al laboused-se o-do eun amzer gwelloh egedam. E-pad ma vezint o nijal, o kana, o veva dindan an oabl heoliet, ni or-bezo avel, glao, brumenn, skorn, erh, hag all...

Gaanagom evelato e tremeno buan an deveziou divalo-se hag e teuo endro ar gwenilied da gemenn deom distro an nevez-amzer.

Ernest BARS.

Serr-*Noz* war an *Tornaod*

Ruzell an heol en tu all d'an dremmwel a ya war vihannaad, ar zerr-noz a zeu goustadig war an douarou. Ar mor habask o sourral war an trêz, o vouldal war ar herreg du-hont pelloh, a luskell prederiou va spered.

Trouz ebed a-hed an hentig a heuilh an tevinier, nemed garm eun oriao dianket o nijal a-zioh an tarz. An avel-noz, sin, a hoari er brug. Sevel a ra c'hwez ar bezin kraz war an erin, c'hwez pud ar bezin gleb o vreina, izelloh war ribl an aod. Den ebed ! Sioulded divent an noz war an oufig !

E troad an tevenn, eun eienenn mibin o vourboulha war ar bili gwenn, gwelhet diou wech bemdez gand al lano, a red, berrig, daou pe dri gammed, hag er mor kerkent. Ken dister eo he mouezig sklinton ma ne veized ket anezi e-doug an deiz trouzuz.

Petra ' lavarez 'ta en eur 'fistilha diehan ? Pebez diviz a rez gand boud an tonnou ? Piou oar ? Me ' garfe gouzoud da gomzou kuz ; marteze ' zo enno eun nerz hud hag a ziwanfe em ene eur peoh peurbaduz !

An dud e-doug an deiz a ya, a zeu, o 'fennou ponnerêt gand o 'frederiou pemdezieg. Nikun ne gredfe dond pa vez o nozi da deurel pouez e skuizder en eur azeza eun herradig war an erin, evid selaou boud peohuz ar mor, ragacherez an eien war ar bili, ha sarah an avel-noz 'tousez ar bleuñv-lann.

Nann ! En deizioù-mañ an den n'eus ket mui amzer da ziehan, dihentet ma 'z eo, gand turmud ar vuhez, ouz kaerder ha sioulded fromuz an douar. Koulskoude da betra e talvez ar reuz, ar zafar ma ra anezañ e lod a-hed an deiz ? Da nebeud a dra moarvad ! Paour-kêz c'hwibuenn ! Eun êzennig yennoh pe glouaroh, ha setu emañ diskaret !

Nozi ' ra bremañ, ne welan mui ruster ar brug nag ar lann melen, nemed trolinenn ar mellou reier war an uhel. Sao paotr ! Poent eo tostaad ouz koan ! Mond a ran, goustadig war ma 'fouez ; a-dreñv eo chomet an enkreuz, ar prederiou kalet. Warhoaz e savo adarre an heol war ar vuhez, hag an hini a ouezo a gavo enni al levezeg treh war an deizioù kriz.

René BILIEC.

EMBANNADURIOU "EMGLEO BREIZ"

BARZONEGOU :

1. - Barzonegou Reunan Ar Mogn..... 200 lur franco
2. - Gand Red an Dour, gand Ropars Broudig. .. 200 " "
3. - Bleuniou Arvor, gand Mab an Dig. .... 220 " "

DANEVELLOU :

1. - Geotenn ar Werhez, gand Jakez Riou..... 385 " "
2. - Ar Roh Toull, gand Jakez Kerrien ..... 385 " "

MOJENNOU BREIZ :

1. - Ar Mor, gand Per Helias..... 305 " "

BREZONEG GWENED :

1. - Dasson ur Galon, gand Loeiz Herrieù ..... 670 " "
(embannet gand skoazell "Emgleo Breiz").

KAN :

1. - Kanom Uhel (Emb. Kendalc'h) ..... 170 " "

KELENNADUREZ :

1. - Komzom, Lennom ha Skrivom Brezoneg, gand an Dr Tricoire..... 285 " "
2. - L'Orthographe Universitaire de la Langue Bretonne, gand F. Falc'hun ..... 190 " "
3. - Geriadurig Brezoneg-Galleg ha Galleg-Brezoneg, gand Stéphan-Séité ..... 335 " "
4. - Cent Textes Français à traduire en Breton, gand P. Trepos ..... 285 " "
5. - Breiz Hor Bro (Emb. Kendalc'h) ..... 170 " "

LEORIOU SKEUDENNET EVID AR VUGALE :

1. - An Azennig bihan. .... 235 " "

DINDAN AR WASK :

1. - Deskom Brezoneg, Stephan-Séité (Miz Kerzu).
2. - Ar Honiklig Boudedeo (Miz Kerzu).....

Embannadurioù "EMGLEO-BREIZ" :
Editions "Emgleo Breiz", B, P. 17 BREST
C. C. P. 380-96 RENNES

Imprimerie du «Télégramme»

— Place Wilson - Brest —

Le Gérant : Dr DUJARDIN

Ar Yez hag ar Vro

- EMGLEO BREIZ -

B. P. 17 BREST